

MAGAZIN SAVEZA BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ / MAGASIN UTGIVEN AV RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

Š E H E R BANJA LUKA





Vođe bez humanosti i empatije

Poštovani čitaoci, dragi prijatelji!

Mnogi Bosanci i Hercegovci koji žive u dijaspori već su se vratili s godišnjeg odmora, dok većina penzionera još uvijek uživa u svojoj domovini. Vrijeme je i dalje lijepo i ugodno. Velike i opasne vrućine su iza nas, a nije ih bilo nimalo lako podnositi.

Za nas Banjalučane bilo je neobično ljeto bez tradicionalne manifestacije Vezeni most, koja nam je godinama uljepšavala julske dane. Nedostatak finansijskih sredstava, ali i ljudi koji bi mogli realizirati planirane aktivnosti, učinili su svoje. Teško je povjerovati da će se po tom pitanju nešto promijeniti u narednim godinama. Ipak, smatram da ne treba odustajati. Možda pronađemo nove entuzijaste, posebno među mladima, koji bi svojim idejama osmislili i obogatili ovu značajnu kulturnu manifestaciju. Moramo se svi potruditi da se obezbijede potrebna finansijska i materijalna sredstva za održavanje ovog zahtjevnog događaja.

U našoj domovini, nažalost, stižu veoma zabrinjavajuće poruke iz entiteta Republika Srpska, posebno od strane vladajuće strukture. Pažljivo pratimo šta se dešava na uzburkanoj političkoj sceni. Nepoštivanje Ustava Bosne i Hercegovine, odluka Ustavnog suda, sudskih presuda i drugih državnih institucija vodi našu zemlju u ozbiljnu političku krizu, čijem se kraju, nažalost, ne nazire rješenje.

Retorika sada već bivšeg predsjednika entiteta RS, u kojoj vrijeđa međunarodnu zajednicu, visokog predstavnika, brojne političare, te pokazuje otvorenu mržnju prema bošnjačkom narodu, ogolila je njegove stvarne namjere – konačno otcjepljenje. Iskreno se nadamo da će Milorad Dodik uskoro nestati sa političke scene Bosne i Hercegovine i otići u politički zaborav.

Iz Gaze nam svakodnevno pristižu strašne slike uništavanja palestinskog naroda. Osim ubijanja nedužnih civila, u ovom ratu koristi se i izgladnjivanje kao sredstvo etničkog čišćenja i pokušaj vojne pobjede. Bez obzira na kompleksnu historiju sukoba na Bliskom istoku, ubijanje civila i djece, njihovo izgladnjivanje do smrti – ne može i ne smije imati opravdanja. Svijet čuti i ne preduzima ništa kako bi humanitarna pomoć stigla do tih nesretnih ljudi. Veliki protesti širom svijeta, pa čak ni oni u samom Izraelu, ne donose rezultate.

Nadamo se iskreno da će ovo ludilo, kako u Palestini, tako i u Ukrajini, uskoro prestati.

Na ovoj stranici možete pronaći sva dosadašnja izdanja „Šeher Banje Luke“:

<http://issuu.com/savezbl>

Na kraju, želim se iskreno zahvaliti svima koji su nam već uputili dobrovoljne priloge – u ime naše male redakcije i u svoje lično ime. Vaša podrška znači mnogo, i nadamo se da će vam se pridružiti i drugi naši čitaoci.

Vaš urednik,
Mirsad Filipović

OSNOVAN/GRUNDAT 2009.

Izdavač/Utgivare

SAVEZ BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ
RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ISSN 2000-5180

Glavni i odgovorni urednik/
Chefredaktör och ansvarig utgivare

Mirsad Filipović

Urednik/Redaktor

Goran Mulahusić

Grafička obrada/Grafisk arbete

Gunić Zlatan, Art-studio EMMA

Blagajnik-Ekonom/Kassör-Ekonom

Zlatko Avdagić

Redakcija/Redaktion

Goran Mulahusić

Enisa Bajrić

Fatima Mahmutović

Nedžad Talović

Dopisnici/Korrespondenter

Ismet Bekrić (Slovenija)

Radmila Karlaš (BiH)

Mersad Rajić (Kanada)

Ljubica Perkman (Njemačka)

Reuf Jakupović (Švedska)

Dr Severin D. Rakić (Australija)

Dinko Osmančević (BiH)

Džana Mujadžić (Francuska)

Adresa redakcije/Redaktionens adress

Šeher Banjaluka,

Holmsvägen 9, 59136 Motala

Telefon: +46(0) 739 872 284

Internet: www.blsavez.se

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

List izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata:

6 brojeva 300 SEK plus poštarina

Pretplata i reklame

+46(0) 73 98 72 284

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

Štampa/Tryck

NIGD "DNN" Banja Luka

Naslovna strana

Autor: Slobodan Rašić Bobara/Tvrđava Kastel

Suze, sjećanja i istina: Srebrenica u srcima dijaspore	4
Srebrenica u srcu Britanije:	
30. godišnjica obilježena u Wesminster Abbeyju	6
Podgorica: Srebrenica gleda u nas i pita	
 de danas Crna Gora	8
30 godina poslije: Srebrenica, bijele trake i otpor zaboravu	10
Sjećanje koje ujedinjuje	14
Historijskom komemoracijom u Katedrali Svetog Pavla	
u Londonu započeo mjesec obilježavanja 30. godišnjice	
genocida u Srebrenici	18
Wales u znaku solidarnosti: Nacionalna komemoracija	
Srebrenice u parlamentu Walesa	20
West Midlands obilježio 30. godišnjicu genocida u Srebrenici	
centralnom komemoracijom u Vijećnici Birminghama	22
Vjera, nauka i AI: Razgovor koji mijenja perspektivu	24
Benjamin Šljivar član Racing tima iz Kenta	27
Lila - Kraljica malih stvari	28
Iz inata rođena, ili kako preživjeti genocid	32
Najljepše klupko planete	34
U ambijentu dobrote i poezije	38
Književne poruke iz Švedske	40
Djevojčica koja budna sanja	41
Sjećanja na djetinjstvo	41
Dnevnik jednog djetinjstva	42
Kosa joj je bila kao mjesečina	44
To je i čin srca	46
Knjiga koja miriše na djetinjstvo	48
Zavičaj poezije	50
Vidiš da te unuk gurka	51
Uspomene duginih boja	52
O krpama i ljudima	53
Crtica - Uzgred budi rečeno: Niko kao Krajišnici!	57
Rekorder kojem je samo nebo bilo granica	58
“Improbabilna priča”	60
Karadžoz	61
Lijepa tradicija je nastavljena	64
Vicevi	69
Bosna i Hercegovina stihovima vezena	71



SUZE, SJEĆANJA I ISTINA: SREBRENICA U SRCIMA DIJASPORE



Foto: Edina Forić i Mirsad Filipović

Piše: **Mirsad FILIPOVIĆ**

Ove godine se navršava 30 godina od počinjenja strašnog zločina nad Bošnjacima u Srebrenici. Taj zločin je na suđenju u Hagu okarakterisan kao genocid, a mnogi njegovi naredbodavci i direktni izvršioči osuđeni su na dugotrajne zatvorske kazne. Širom svijeta obilježava se ovaj nemili događaj, pa tako i u mnogim gradovima u Švedskoj.

Ja sam, u ime Saveza Banjalučana, od organizatora dobio nekoliko poziva da prisustvujem obilježavanju, te sam se odlučio za Štokholm. Tamo je 31. maja ove godine bio planiran program u okviru međunarodnog projekta "Svijet pamti Srebrenicu". Ovaj značajni događaj uključivao je panel-diskusiju i izložbu pod nazivom „Genocid u Srebrenici: Jedanaest lekcija za budućnost“.

Sa mnom su išli i članovi Saveza – Esad i Nusreta Forić, te njihova kćerka Edina, koja radi kao novinarka na švedskoj državnoj televiziji. Krenuli smo automobilom, a kako je Esad profesionalni vozač, tih 250 kilometara koliko nam je trebalo do cilja nismo ni osjetili. Kada smo stigli na odredište, prvo smo pogledali postavljenu izložbu, a kod mnogih posjetilaca mogle su se vidjeti suze. Nakon toga smo se uputili prema sali u kojoj se održavao program.

Program je moderirao predsjednik BHRF-a, univerzitetski profesor Adnan Mahmutović, uz uvodnu riječ Mehmeda Hasanbegovića, predsjednika Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj. Na početku je učenica Medina Jegić vrlo sugestivno izvela poemu „Inferno“. Adnan je u svom govoru predstavio program



memorijalizacije i ukazao na značaj ovog događaja za širu javnost u Švedskoj. Predavanja su održali Hikmet Karčić, istraživač Instituta za istraživanje zločina protiv čovječnosti i međunarodnog prava u Sarajevu i autor izložbe, te švedska nobelovka Christina Doctare.



Medina Jegić



Christina Doctare



Edina Forić i Christina Doctare



Esad i Nusreta Forić



Hikmet Karčić

Christina je dugo živjela u Vadstena, petnaestak kilometara od Motale, i bila je naš gost nekoliko puta. Prisjetila se svjedočenja o pripremama za genocid dok je izvještavala iz Bosne tokom rata i rekla da je više puta upozoravala svijet, ali je, nažalost, niko nije slušao. Naglasila je potrebu borbe protiv negiranja genocida i govorila o svojoj odluci da vrati Nobelovu medalju nakon što je ona dodijeljena negatoru genocida Peteru Handkeu.

Slušali smo pažljivo sve govornike i mnogo toga čuli o genocidu iz njihove perspektive, a bilo je posebno potresno slušati i



Uvaženi gosti

svjedočenja preživjelih iz Srebrenice – Ahmeda Hrustanovića i Aiše Jahić.

Edina je iskoristila priliku da intervjuiše Christinu, Adnana i Aišu, te je za državnu televiziju SVT1 objavila odličnu reportažu o ovoj manifestaciji. Izložba će gostovati širom Švedske, dok je digitalna verzija dostupna na stranici www.remember.ba. Projekat je organizovala Uprava za vanjske poslove i dijasporu Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, uz podršku Ministarstva za raseljene osobe i izbjeglice Bosne i Hercegovine.

SREBRENICA U SRCU BRITANIJE: 30. GODIŠNJICA OBILJEŽENA U WESTMINSTER ABBEYJU



Otvaranje ceremonije

London, u Westminsterskoj opatiji je svečana ceremonija polaganja vijenaca povodom obilježavanja 30. godišnjice genocida u Srebrenici, u kojem je u julu 1995. ubijeno više od 8.000 Bošnjaka – muškaraca i dječaka.

Događaj je organizirala organizacija Remembering Srebrenica UK, a okupio je preživjele, vjerske lidere, diplomate i visoke predstavnike britanske vlade u snažnom činu sjećanja.

Ceremoniju je u 18:00 otvorio rezidentni kanonik Westminsterske opatije, nakon čega se prisutnima obratio dr. Waqar Azmi OBE, predsjednik organizacije Remembering Srebrenica UK.

Sara Hukić, preživjela genocida u Srebrenici, podijelila je potresno svjedočanstvo, a potom je Lord Wajid Khan, ministar za vjeru, zajednice i resettlement, prenio poruku u ime Vlade Njegovog Veličanstva.

Molitve su predvodili sveštenici opatije, a “Srebreničku molitvu” je proučio imam Sedin Šahman. Vijence su potom položili Lord

Khan, zastupnica Caroline Nokes, preživjela Mevlida Lazibi i ambasador Bosne i Hercegovine u Ujedinjenom Kraljevstvu, N.J.E. Osman Topčagić, nakon čega je uslijedila minuta šutnje.

Gradonačelnik Westminstera i ostali gosti položili su pojedinačne cvjetove na memorijal, a ceremonija je završena uz čaj i lagano osvježenje u klasturu opatije.

Ova komemoracija bila je snažan podsjetnik da “Pamtimo jučer, djelujmo danas” – protiv mržnje i u čast otpornosti preživjelih.

Westminsterska opatija jedno je od najvažnijih vjerskih i historijskih mjesta u Velikoj Britaniji. Smještena u središtu Londona, ova impresivna gotička crkva mjesto je krunisanja britanskih monarha već gotovo hiljadu godina, ali i simbol nacionalnog pamćenja. Otvranje vrata ove svete ustanove za obilježavanje godišnjice srebreničkog genocida šalje snažnu poruku saosjećanja, poštovanja i trajne solidarnosti s bosanskohercegovačkom zajednicom.

Bosnia UK Network



Sara Hukić, preživjela genocid u Srebrenici



Obraćanje Lorda Wajida Khana



PODGORICA: SREBRENICA GLEDA U NAS I PITA ĆE DANAS CRNA GORA



Piše: Božidar PROROČIĆ, književnik i publicista

Danas, 11. jula 2025. godine, sa početkom u 10 ura u Spomen-parku civilnim žrtvama na Pobrežju u Podgorici, obilježeno je trideset godina od genocida u Srebrenici, najmračnijeg zločina u Evropi nakon Drugog svjetskog rata. Uz prisustvo istaknutih intelektualaca, brojnih građana, predstavnika diplomatskog kora, nevladinih organizacija i Bošnjačkog vijeća u Crnoj Gori, upriličen je dostojanstven poetsko-dramski omaž, prigodna obraćanja i polaganje cvijeća u znak dubokog pijeteta prema nevinim žrtvama genocida i civilnim žrtvama ratova vođenih na prostoru bivše Jugoslavije od 1991. do 2001. godine.

Poetsko-dramski omaž, čiji su scenarij i režiju pripremili ton-majstor Jovica Trajković, glumice Marija Maša Labudović i Milica Šćepanović, takođe i baletska umjetnica Bojana Popadić, ostavio je snažan umjetnički i emotivni pečat ovom obilježavanju. Njihove interpretacije, nijeme pokrete i riječi prepoznavanja bola pratio je muk prisutnih kao znak duboke povezanosti sa patnjom onih kojih više nema.

Jedan od najpotresnijih trenutaka obilježavanja bio je govor pu-

bliciste Mirsada Rastodera, pod naslovom „SREBRENICA GLEDA U NAS“, u kojem je između ostalog poručio:

Srebrenica gleda u nas. Gleda u međunarodnu zajednicu koja je propustila da u “Zaštićenoj zoni UN” pruži pomoć i zaštiti civile kada im je pomoć bila najpotrebnija. Gleda Srebrenica, gleda kroz neznane grobove, kroz zločince na slobodi, kroz negatore genocida i ogromne praznine u obrazovnom programu i medijskom prostoru. Bezglasnim krikom srebrenička polja smrti opominju šta nam je ljudski dug. Crna Gora je i dalje zemlja dobrih rezolucija i sporadičnog djelovanja! Dobro je što je Crna Gora usvojila Rezoluciju, i ranije Deklaraciju o Srebrenici. Ali, one moraju biti osnov za djelovanje. Vrijeme je da počne kažnjavanje zločina počinjenih u Crnoj Gori i u njeno ime, da u udžbenike uđe istina o srebreničkom genocidu i svim ostalim zločinima. Udžbenici su službeni jezik svakoga društva.

Mirsad Rastoder drži govor u Parku na Pobrežju

Nakon emotivnog i snažnog obraćanja publiciste Mirsada Rastodera, prisutnima se obratio i istaknuti crnogorski književnik Balša Brković, koji je u svom govoru odao počast žrtvama i upozorio na opasnosti društvene i političke marginalizacije prema istini o genocidu:

„Svako negiranje srebreničkog genocida još je jedno ubijanje ubijenih, još jedan pucanj u nedužne žrtve. Zato je mučno živjeti u društvu u kom takvi glasovi nisu bizarna rjetkost, i u društvu koje ne umije da kazni takvo nečovještvo. Kad god jedno društvo nema snage da kazni nečovještvo, nečovještvo pobijedi i postane mjera. Tada, i samo tada, mogući su događaji, kakav je ovaj od prije 30 godina,



Delegacija Bošnjačkog vijeća u Spomen parku na Pobrežju-Podgorica

moгуće je da ljudi pozvijere i postanu jasna negacija svega ljudskog. Svaka laž završava se kao krvava mrlja, kao krvavi trag. Sve što počne u znaku Laži, okončava pod sjenkom Noža. Videli smo to. I zapamtimo.”

Crnogorski književnik Balša Brković

U svom obraćanju Brković je jasno poručio da zaborav predstavlja opasan presedan a da je istina temelj svakog zdravog društva, takođe

da je neophodno glasno i jasno imenovati zločin, prepoznati odgovorne, a žrtvama vratiti dostojanstvo kroz trajnu kulturu sjećanja.

Na samom kraju programa, u ozračju tišine, dostojanstva i dubokog unutrašnjeg mira, brojni prisutni su se sabrani, poklonili sjenima nevino stradalih. Dove i molitve upućene su za duše ubijenih, ne samo kao izraz pijeteta, već kao zavjet ljuckosti da zlo ostane nezaboravljeno, a da se nikada, nikome i nide više ne dogodi.



Mirsad Rastoder drži govor u Parku na Pobrežju



Crnogorski književnik Balša Brković

Trideset godina poslije: Srebrenica, bijele trake i otpor zaboravu





Piše: Edin Osmančević

Trideset godina nakon genocida u Srebrenici i 33 godine nakon Dana bijelih traka u Prijedoru, kultura sjećanja ostaje ne samo pitanje prošlosti, već duboka borba u sadašnjosti. Sjećanje nije samo čin pamćenja, već i moralna obaveza – pogotovo u vremenu u kojem se istina osporava, a zločini negiraju. Ove godišnjice podsjećaju na sistematsko uništavanje, ali i na snagu onih koji danas, širom svijeta, odbijaju šutjeti.

Bijele trake: Početak tišine koja je prethodila pucnju

Dana 31. maja 1992. godine, vlasti bosanskih Srba naredile su da nesrpsko stanovništvo u Prijedoru označi svoje kuće bijelim čaršafima, a na rukave stavi bijele trake. Bio je to jasan signal početka isključivanja, dehumanizacije i naposljetku – masovnih zločina. Taj čin, simbolički i doslovni, postao je prepoznatljivo obilježje predgenocidne politike, koja će svoj krvavi vrhunac dostići u julu 1995. u Srebrenici.

Srebrenica: Trideset godina boli i nepravde

Od 11. do 16. jula 1995. godine, više od 8.372 bošnjačka muš-

karca i dječaka ubijeno je u srebreničkoj enklavi – pod zaštitom UN-a. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) i Međunarodni sud pravde (MSP) zločin su pravosnažno okarakterisali kao genocid. Ipak, i nakon tri decenije, pravda je djelimična, a poricanje zločina sve glasnije.

Političke strukture u entitetu Republika Srpska sistematski negiraju genocid. U školskim programima u tom entitetu ne postoji nijedan red o Srebrenici. Spomenici se ruše, a osuđeni ratni zločinci dočekuju kao heroji. Uprkos svemu, majke Srebrenice, aktivisti, preživjeli i brojni saveznici nastavljaju borbu za istinu i dostojanstvo.

Dijaspora ne zaboravlja: Geteborg kao primjer kulture otpora

U švedskom Geteborgu, od 30. maja do 1. juna 2025. godine, održana je trodnevna manifestacija pod nazivom „**30 godina poslije**“, u organizaciji bosanskohercegovačkih udruženja i aktivista iz dijaspor, NBV- a (Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet). Manifestacija je okupila stručnjake, svjedoke, umjetnike i građane s ciljem očuvanja sjećanja i edukacije mladih. Manifestaciju je otvorio ambasador BiH u Švedskoj gospodin **Bojan Šošić**.

Program je bio izuzetno bogat i raznolik:

Multimedijalna izložba **dr. Adisa Fejzića** i **prof. Hariza Halilovića**,

Predavanje dr. **Hasana Nuhanovića**, svjedoka i aktiviste koji je izgubio porodicu u Srebrenici,



Izložba fotografija pod nazivom „Kad je vrijeme stalo“,

Izložba likovnih radova **Mensura Beslagića** pod nazivom „1992“,

Interaktivni okrugli sto s učešćem **Satka Mujagića, Sakiba Kenjara, Nijaza Mujkanovića, Mensura Beslagića i dr. Fejzića**, uz moderaciju **Mehmeda Meše Pargana**,

Projekcija filma Avde Huseinovića „Daleko je Tuzla“,

Umjetnički performans **Zaleđeni grad** koji je emotivno dočarao patnju, ali i snagu preživjelih.

Geteborg je tih dana postao prostor dostojanstvenog sjećanja, dijaloga i učenja. Osim edukativnog karaktera, manifestacija je imala i snažnu poruku solidarnosti: da sjećanje na zločin nije teret samo žrtava genocida i rata, već i dužnost svakog slobodnog čovjeka. Mi živimo da bi mogli pričati o njihovim patnjama i torturi koju su prošli.

Sjećanje kao čin odbrane od revizije historijskih činjenica

U vremenu porasta revizionizma i normalizacije fašističkih narativa, kultura sjećanja postaje način odbrane države od zaborava i ponavljanja historijski dokazanih zločina. Odbijanje da se zaboravi

i oprosti bez istine, čin je hrabrosti. Bijele trake, masovne grobnice, tužne kolone i neisplakane majke – nisu samo prošlost, već dio svakodnevnog našeg društvenog i moralnog pejzaža.

Manifestacije poput ove u Švedskoj dokazuju da se sjećanje ne može zatrti granicama, ni vremenom. BiH dijaspore često ima veću slobodu da progovori, ali i odgovornost da ne dopusti da nova generacija odraste u tišini.

Kultura sjećanja je naš vid otpora

Organizatori su istakli važnost kontinuiranog podsjećanja na zločine nad civilnim stanovništvom tokom agresije na Bosnu i Hercegovinu, te su posebno naglasili ulogu dijaspore u njegovanju kulture sjećanja i edukacije novih generacija.

„Sjećanje nije samo pogled unazad, već odgovornost prema budućnosti. Srebrenica i Prijedor su opomene koje ne smiju utihniti – ni u Bosni, ni u dijaspori“, poručeno je s manifestacije.

U Geteborgu, ti glasovi su bili glasni, jasni i dostojanstveni.

Događaj je realizovan uz podršku lokalnih švedskih partnera, bh. udruženja i aktivista, a prisustvovao mu je veliki broj građana iz cijele Švedske, uključujući i predstavnike kulturnih i obrazovnih institucija.







Derby

DAN BIJELIH TRAKA OBILJEŽEN ŠIROM VELIKE BRITANIJE:

Sjećanje koje ujedinjuje

Bosanskohercegovačka dijaspora u Ujedinjenom Kraljevstvu obilježila je 31. maj – Dan bijelih traka – kroz niz dostojanstvenih i emotivnih događaja u gradovima širom zemlje, podsjećajući na zločine počinjene u Prijedoru 1992. godine, uključujući ubistvo 3.176 civila, među kojima i 102 djece.

Coventry u bijelim trakama

U organizaciji BH udruženja u Coventryju, komemoracija je okupila veliki broj članova zajednice, predstavnika institucija i prijatelja BiH. Posebno emotivan trenutak bilo je svjedočenje Benjamina Mulalića o iskustvu njegovog oca Mehmeda – logoraša iz Prijedora. Događaju su prisustvovali gradonačelnica Coventryja Rachel Lancaster, ambasador BiH u UK Osman Topčagić, osnivač Remembering Srebrenica dr. Waqar Azmi OBE, predsjednik Bosnia UK Networka Zaim Pašić, te predstavnici mladih i učenika koji su kroz recitacije i govore podsjetili na važnost edukacije i kulture sjećanja.

Bijela zastava nad Bosanskom kućom u Birminghamu

Djeca Bosanskohercegovačke škole u Birminghamu obilježila su Dan bijelih traka podizanjem bijele zastave i simboličnim nošenjem bijelih traka, šaljući snažnu poruku o potrebi da se istina i sjećanje čuvaju i prenose na nove generacije.

Dan bijelih traka u Derbyju i Hertfordshireu

U Derbyju i Hertfordshireu lokalne bh. zajednice organizirale su komemorativne skupove na kojima se odala počast nevinim žrtvama i poslala poruka protiv zaborava i poricanja. U Hertfordshireu je poseban naglasak stavljen na važnost bijelih traka kao simbola segregacije i upozorenja protiv diskriminacije.

Komemoracija u Londonu: Glas s radija i bijele trake

U prostorijama Ambasade BiH u Londonu održana je dirljiva izložba uz obraćanja ambasadora Osmana Topčagića, dr. Waqara Azmija, Ed Vulliamyja, imama Sedin ef. Šahmana i preživjelih zločina iz Prijedora. Umjetnički rad i pjesma Lejle Kevrić posebno su dojmili



Birmingham

prisutne, kroz snažnu simboliku bijelog platna, ruže i tišine boli. Ovaj događaj još jednom je podsjetio na važnost istine u vremenu rastućeg poricanja.

Dan bijelih traka u UK je ove godine snažno povezoao zajednice,

institucije i međunarodne prijatelje Bosne i Hercegovine u zajedničkom cilju – čuvanju sjećanja, borbi protiv poricanja i prenošenju istine budućim generacijama.

Nikada više – nigdje i nikome.

BH UK NETWORK

Glas s radija, bijele trake i trajno sjećanje-Lejla Kevric





Bijela zastava na Bosanskoj kući u Birminghamu



Hartfordshire



Coventry

London



Historijskom komemoracijom u Katedrali Svetog Pavla u Londonu započeo mjesec obilježavanja 30. godišnjice genocida u Srebrenici



London— U dostojanstvenoj i potresnoj ceremoniji, Katedrala Svetog Pavla u Londonu bila je domaćin nacionalne komemoracije povodom **30. godišnjice genocida u Srebrenici**, najtežeg zločina počinjenog na evropskom tlu nakon Drugog svjetskog rata. Na događaju su se okupili preživjeli, politički lideri, vjerski velikodostojnici i predstavnici zajednica kako bi odali počast više od 8.000 Bošnjaka, muškaraca i dječaka, ubijenih u julu 1995. godine.

U jednoj od najpoznatijih i najvažnijih britanskih bogomolja, tokom službe je upaljeno **trideset svijeća** – po jedna za svaku godinu od genocida – a među onima koji su ih palili bili su i **Munira Subašić**, preživjela genocida i predsjednica Udruženja “Majke Srebrenice i Žepe”, ministri britanske vlade, poslanici, diplomate te preživjeli iz druge generacije.

Govori i svjedočenja na bosanskom i engleskom jeziku podsjetili su prisutne na strahote koje su preživjeli građani Bosne i Hercegovine, uključujući žrtve Srebrenice i logora Trnopolje, te na neophodnost borbe protiv mržnje, nacionalizma i negiranja genocida.

Među zvanicama su bili:

Njegova Ekselencija Željko Komšić i **Denis Bećirović**, članovi Predsjedništva Bosne i Hercegovine

Angela Rayner, zamjenica premijera Ujedinjenog Kraljevstva

Baronesa Warsi, koja je izrekla molitvu za Srebrenicu

Gradonačelnik Londona Sadiq Khan, te

Ambasadori i konzuli iz Bosne i Hercegovine, Palestine i drugih zemalja

Muziku su izveli **Lejla Jusić** i **Elvir Solak** iz Narodnog pozorišta u Sarajevu, uključujući dirljivu pjesmu *Bijeli cvijet*, dok su molitve pročitali mladi predstavnici bosanske zajednice u Velikoj Britaniji.

Komemoracija je snažno podsjetila na posljedice neobuzdane mržnje i podsjetila na zajedničku odgovornost svih nas da branimo istinu, pravdu i ljudsko dostojanstvo.

Služba je završena snažnom porukom: **“Sjeti se jučer. Djeluj danas.”**

Nakon komemoracije, upriličen je i **zvanični prijem u Ministarstvu vanjskih poslova (FCDO)**, gdje se prisutnima obratio **Stephen Doughty**, ministar za Evropu, Sjevernu Ameriku i prekomorska područja. U svom govoru istakao je čvrstu opredijeljenost Ujedinjenog Kraljevstva očuvanju istine, kulturi sjećanja i kontinuiranoj podršci Bosni i Hercegovini.

Ovom ceremonijom u srcu Londona započet je mjesec sjećanja na genocid u Srebrenici, a **široim Ujedinjenog Kraljevstva očekuje se održavanje više od hiljadu komemoracija** povodom obilježavanja 30. godišnjice – u zajednicama, školama, vjerskim ustanovama i institucijama koje širom zemlje čuvaju sjećanje na nevine žrtve.



Sadiq Aman Khan, gradonačelnik Londona u društvu članova predsjedništva BiH



Reis-ul-Ulema Husein ef. Kavazović



Gradonačelnik Londona pali svijeće za Srebrenicu



Munira Subašić



Nacionalna komemoracija u zgradi Parlamenta Walesa

WALES U ZNAKU SOLIDARNOSTI: NACIONALNA KOMEMORACIJA SREBRENICE U PARLAMENTU WALESA

Cardiff, 2. juli 2025. – Zgrada Parlamenta Walesa (Welsh Parliament), poznata kao Senedd, sinoć je bila domaćin dostojanstvenom i dirljivom nacionalnom događaju povodom obilježavanja 30. godišnjice genocida u Srebrenici, tokom kojeg je u julu 1995. godine ubijeno više od 8.000 Bošnjaka – muškaraca i dječaka – u toku rata u Bosni i Hercegovini.

Nacionalnu komemoraciju u Walesu organizirala je organizacija **Remembering Srebrenica Wales**, a prisustvovali su visoki politički lideri, diplomate, umjetnici, preživjeli te članovi javnosti – ujedinjeni u sjećanju i solidarnosti protiv mržnje i genocida.

Događaj je započeo pozdravnim govorom **gđe Elin Jones**, predsjedavajuće Parlamenta Walesa, nakon čega je uslijedilo uvodno obraćanje **Abi Carter**, kopredsjednice Remembering Srebrenica Wales. Prikazan je i kratki film koji je kontekstualizirao tragediju i naglasio njenu savremenu važnost.

Jedan od najznačajnijih trenutaka bilo je **otkrivanje spomen-kamena**, koje su zajedno obavili **Eluned Morgan**, premijerka Walesa, i **Nj.E. Osman Topčagić**, ambasador Bosne i Hercegovine u Ujedinjenom Kraljevstvu i Irskoj. Ovaj kamen bit će trajno postavljen u **Nacionalnom vrtu mira u Walesu**, pored Hrama mira, kao vječni spomenik Srebrenici.

Posebno naručenu pjesmu izvela je pjesnikinja **Abeer Ameer**, dok su snažne muzičke izvedbe **“Bijeli cvijet”**, **“Gluha tišina”** i **“Bosna”** izveli **Elvir Solak** i **Ivan Šarić** iz Narodnog pozorišta Sarajevo – čime je naglašen međunarodni značaj komemoracije.

Jedan od najemotivnijih trenutaka bila je **svjedočanstvo preživjele Ernese Ibišević-Hajdarević**, čije su riječi snažno prenijele težinu genocida do današnjeg vremena.

Dr Abdul Azim Ahmed, generalni sekretar Muslimanskog vijeća

Walesa, govorio je na temu: **“Sjeti se jučer – djeluj danas.”**

Uslijedilo je polaganje **vijenaca mira** i čitanje zavjeta sjećanja, uz učešće vodećih političkih predstavnika Walesa, uključujući **Darrena Millara**, lidera Konzervativne stranke, **Rhuna ap Iorwertha**, lidera Plaid Cymru, te **Jane Hutt**, članice kabineta i organizatorice događaja. Učestvovali su i **Dr Anes Cerić**, počasni konzul Bosne i Hercegovine za Midlands i direktor BH UK Networka i **prof. Saleem Kidwai OBE**, kopredsjednik Remembering Srebrenica Wales. Prisutni su bili i **gradonačelnik Cardiffa**, g. **Adrian Robson**, te **gradonačelnik Aberaerona**, g. **Tim Archer**, sa svojim supružnicima.

Program je zaključen završnim razmišljanjima **Davidu Meldinga CBE** i završnom riječju **Elin Jones**, koja je ponovila opredijeljenost Walesa da se suprotstavi poricanju genocida i svakom obliku mržnje.

Kao dio ceremonije predstavljena je i **specijalna slika** autora **Robertu McNeila MBE**, ambasadora Remembering Srebrenica UK i dugogodišnjeg zagovornika obrazovanja o genocidu.

Abi Carter je izjavila: *“Počašćeni smo prisustvom premijerke Walesa i ambasadora Bosne i Hercegovine u Ujedinjenom Kraljevstvu. Njihovo prisustvo podsjetilo nas je da sjećanje mora nadilaziti granice, politiku i generacije. Ponosni smo što smo uspjeli postaviti repliku nišana posvećenu svih 8372 žrtve genocida, i što će ona biti smještena na najpoznatijem mjestu u Walesu posvećenom miru i sjećanju.”*

Ova komemoracija u srcu glavnog grada Walesa bila je jedna od mnogobrojnih manifestacija širom Ujedinjenog Kraljevstva koje obilježavaju 30. godišnjicu genocida u Srebrenici – s ciljem da se žrtve nikada ne zaborave i da lekcije iz prošlosti i dalje vode put ka miru, toleranciji i pravdi.

BH UK Network



Abi Carter



Polaganje vijenaca mira



Svjedočanstvo preživjele Ernese Ibišević-Hajdarević



Komemoracija u srcu glavnog grada Walesa



Bosanci iz Ujedinjenog Kraljevstva i gosti iz domovine sa glavnom organizatoricom komemoracije Abi Carter



Otkrivanje spomen-kamena



West Midlands obilježio 30. godišnjicu genocida u Srebrenici centralnom komemoracijom u Vijećnici Birminghama

Birmingham,—Regionalni lideri, diplomate, preživjeli i članovi javnosti okupili su se u svečanoj sali Gradske vijećnice Birminghama kako bi obilježili 30. godišnjicu genocida u Srebrenici – najstrašnijeg zločina na tlu Evrope nakon Drugog svjetskog rata.

Komemoraciju su zajednički organizirali **Remembering Srebrenica UK** i **Mreža Bosna i Hercegovina UK BH UK Network**), a događaj je okupio učesnike iz cijelog regiona kako bi odali počast više od 8.000 Bošnjaka – muškaraca i dječaka, koje su u julu 1995. godine pogubile snage bosanskih Srba u zaštićenoj zoni Ujedinjenih nacija u Srebrenici.

Domaćin događaja bio je **gradonačelnik Birminghama Cllr Zaffar Iqbal**, uz podršku **Gradskog vijeća Birminghama**. Program je

uključivao nadahnjujuće govore, potresna svjedočenja preživjelih i emotivne umjetničke izvedbe. Među prisutnima su bili i **gradonačelnik West Midlandsa Richard Parker**, **lord-poručnik West Midlandsa Derrick Anderson CBE**, **zamjenica lidera Birminghama Sharon Thompson**, **ambasador BiH u Velikoj Britaniji, Nj.E. Osman Topčagić** i **Dr Waqar Azmi, chairman of Remembering Srebrenica**

Komemoraciju je otvorila **Lejla Golos**, nakon čega su uslijedili govori dobrodošlice i poruke solidarnosti naglašavajući važnost očuvanja istine i sjećanja u borbi protiv mržnje i poricanja genocida.

Jedan od najemotivnijih trenutaka bio je govor **Sare Hukić**, preživjele genocida, koja je podijelila svoje bolno, ali hrabro





Doček uvažanih gostiju

svjedočanstvo. **Elvir Solak** i **Ivan Šarić** iz Narodnog pozorišta Sarajevo izveli su dirljive umjetničke performanse *Bijeli cvijet* i *Gluha tišina*, dok su **Hafsa Jalisi**, **Ayla Pezerović** i **Leila Dautović** dodatno oplemenili program kroz poeziju i molitvu.

Djeca iz **bosanske dopunske škole u Birminghamu** uputila su poruke mira i nade, podsjećajući prisutne na važnost obrazovanja novih generacija o Srebrenici.

Poseban trenutak komemoracije bio je **paljenje 11 svijeća koje su simbolizirale 11. juli**, dan pada Srebrenice. Svijeće su zapalili predstavnici **11 različitih vjerskih zajednica**, koji su time poslali snažnu poruku jedinstva, solidarnosti i zajedničkog sjećanja na nevine žrtve genocida.

Događaj je zatvorio **dr. Anes Cerić**, izvršni direktor BH UK Networka i počasni konzul Bosne i Hercegovine, zahvalivši se svim učesnicima i partnerima te naglasivši važnost zajedničke borbe protiv poricanja genocida i očuvanja istine.

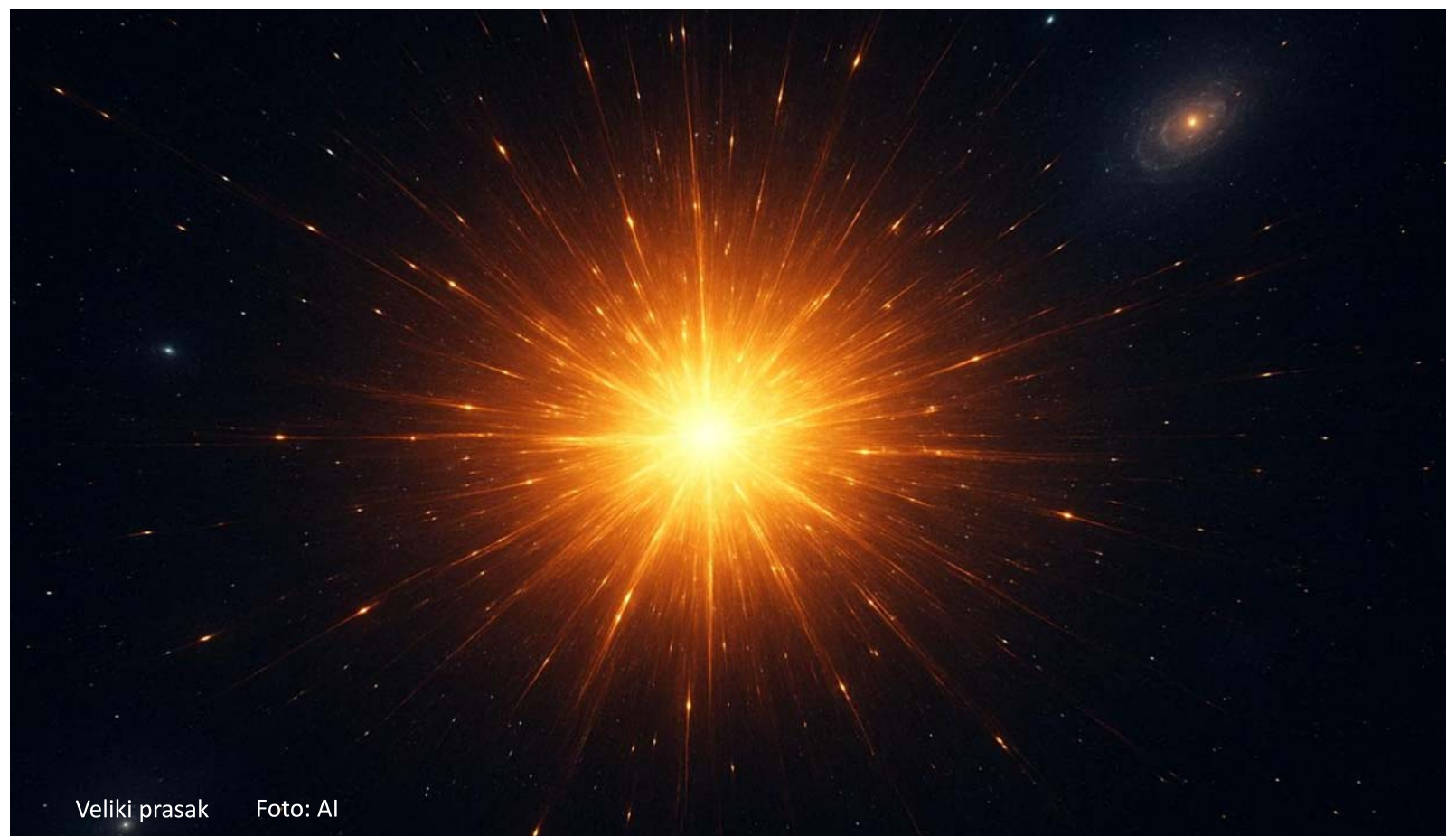
Tokom komemoracije predstavljena je i inicijativa za izgradnju **memorijalnog cvijeta Srebrenice u Cannon Hill Parku** – spomenika koji bi služio kao mjesto za sjećanje, učenje i jedinstvo u srcu Birminghama.

Ovogodišnja poruka ostaje jasna: *“Srebrenicu pamtimo – jučer se sjećamo, danas djelujemo.”* West Midlands ostaje posvećen toj misiji.

BH UK Network



Sara Hukić, svjedok tragičnih događaja u Srebrenici

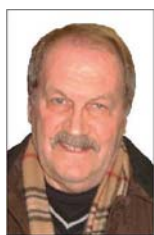


Veliki prasak Foto: AI

Vjera, nauka i AI: Razgovor koji mijenja perspektivu

Idu li vjera i nauka ruku pod ruku?

Tekst je objavljen i u sarajevskom dnevnom listu Oslobođenje



Tekst i design:
REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

Jednog dana, u zoru, poželio sam porazgovarati o škakljivoj temi: odnosu vjere i nauke. No, s kim i baš o toj temi razgovarati tako rano? Odgovor mi se sam nametnuo – s umjetnom inteligencijom (Artificial Intelligence, kraće AI), konkretno s ChatGPT-jem, jezičnim modelom koji nikada ne spava. Iako AI ima neosporne prednosti, svjestan sam i njezinih ograničenja, posebno kod ozbiljnih pitanja.

Kako ne bih skrenuo s teme, fokusirao sam se na pitanja o svemiru i njegovoj povezanosti s vjerskim kazivanjima. Prije nego što sam postavio konkretna pitanja, zanimalo me smatra li AI svemir i dalje najvećom misterijom te u kojoj se svetoj knjizi najviše govori o njemu.

Odgovor AI-ja bio je konkretan: Nauka danas zna mnogo o svemiru, ali otprilike 95% svemira i dalje je "tamna mrlja" (tamna materija i tamna energija), što ga čini misterijom za savremenu kosmologiju. Od velikih religijskih knjiga (Biblija, Kur'an, Vede), Kur'an sadrži najviše kazivanja o svemiru – više od 750 ajeta o stvaranju, prirodi i svemiru, što je mnogo više nego u drugim svetim knjigama. Mnogi Kur'anski opisi prirodnih fenomena kasnije su znanstveno potvrđeni.

SVEMIR U POKRETU

Nakon općenitog uvoda, prešao sam na konkretna pitanja o Kur'anu i nauci. U Kur'anu, objavljenom prije četrnaest vijekova, stoji da je svemir najprije bio jedna cjelina koja se potom raskomadala, te da se stalno širi. Znanost je ove teorije potvrdila ne tako davno, što me je navelo da upitam AI-ja za komentar.

AI je odgovorio: Kur'anski ajet iz sure al-Anbiyā (21:30) opisuje kako su "nebesa i Zemlja bili jedna cjelina, pa smo ih mi raskomadali". To iznenađujuće podsjeća na teoriju Velikog praska, koju su znanstvenici počeli razvijati tek u 20. stoljeću. Američki astrofizičari Robert Wilson i Arno Penzias, koji je porijeklom Nijemac, su za svoj ključni dokaz Velikog praska dobili Nobelovu nagradu 1978. godine.

Također, ajet iz sure ad-Dāriyāt (51:47) navodi da "Mi smo nebo moći Svojom sazdali i Mi ga uistinu širimo". Znanstvenu potvrdu ovoj tvrdnji prvi je dao je američki astronom Edwin Hubble 1929. godine, otkrićem da se galaksije udaljavaju

jedna od druge, što je temelj teorije o širenju svemira. Kasnije je satelitskim mjerenjima potvrđeno širenje svemira. Danas se zna i da se svemir širi brže nego se očekivalo.

NEBESKI PLES SUNCA I MJESECA

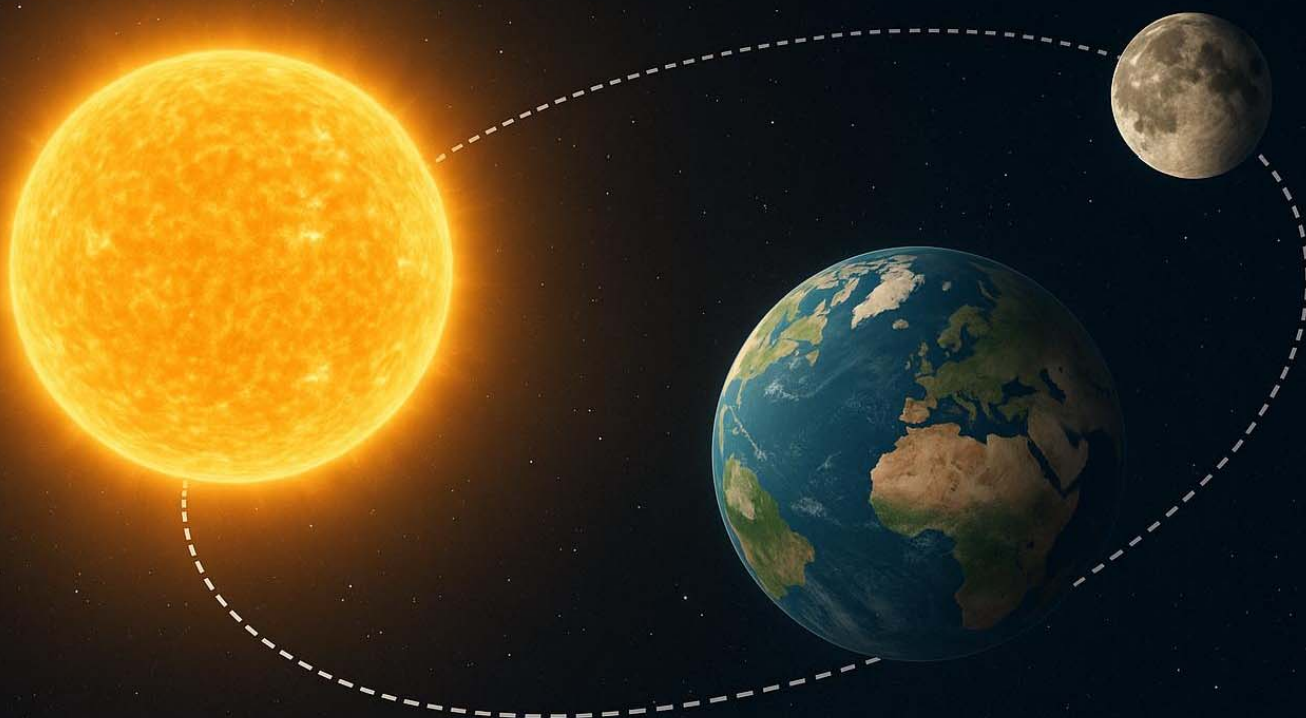
Nastavljajući razgovor, upitao sam AI-ja šta Kur'an i nauka kažu o orbitalnom kretanju Sunca i Mjeseca te o Mjesečevoj svjetlosti.

AI-jev sažeti odgovor je: U suri al-Anbiyā (21:33) kaže se da "I noć i dan Njegovo su djelo, i Sunce i Mjesec. I svi oni nebeskim svodom plove". Kretanje Sunca oko centra galaksije otkriveno je u 18. stoljeću, a potvrđeno i izmjereno u 20. stoljeću, dok je kretanje Mjeseca oko Zemlje potvrđeno u 16. stoljeću, kada je nauka potvrdila i da se Zemlja okreće oko Sunca.

Na nekoliko mjesta u Kur'anu spominje se svjetlost Sunca i Mjeseca, kao u suri Junus (10:5), gdje se kaže: "On je Taj koji je Sunce učinio sjajnim, a Mjesec svjetlom". Znanost je tek u razdoblju renesanse (16. i 17. stoljeće) dokazala da Mjesec nema vlastitu svjetlost, već reflektira Sunčevu.

ZEMLJA – MOST VJERE I NAUKE

U odnosu na druga nebeska tijela, u Kur'anu se najviše govori o Zemlji. Zato sam od AI-ja zatražio da mi, od mnogih Kur'anskih navoda o Zemlji, izdvoji one koji su posebno zanimljivi sa stanovišta naučnih dokaza.



U sažetom odgovoru AI je izdvojio četiri Kur'anska navoda i njihove naučne dokaze:

- Planine kao stabilizator: Kur'anski ajet sura al-Anbiyā (21:31) navodi: "Mi smo po Zemlji nepomične planine razmjestili da ih ona ne potresa...". Seizmologija i geologija dokazale su u 20. stoljeću da planine imaju duboke korijene u Zemljinoj kori, što lokalno stabilizira tektonske ploče i smanjuje podrhtavanje tla.

- Sve je u parovima: Kur'anski ajet sura ad-Dāriyāt (51:49) glasi: "I od svega par stvaramo da biste vi razmislili". Biologija je u 17. stoljeću dokazala postojanje muških i ženskih organizama za reprodukciju, a u 18. stoljeću kemija je potvrdila da mnoge supstance, poput vode, formiraju molekularne parove. I fizički zakoni često govore o parovima – napr. energija i sile, pozitivno i negativno.

- Barijera između voda: U suri al-Furqān (25:53) stoji: "On je dvije vodene površine jednu pored druge ostavio – jedna je pitka i slatka, druga slana i gorka, a između njih je pregradu i nevidljivu branu postavio". Oceanografija je u 19. stoljeću dokazala da se slatka i slana voda ne miješaju odmah zbog razlike u gustini i temperaturi.

- Čudo života: Iako se ne tiče svemira, razvoj života u majčinoj utrobi bio je predmet pažnje već na samom početku ljudskog promišljanja. Kur'an taj razvoj na više mjesta sažeto i slikovito opisuje. Posebno slikovit opis dat je u suri al-Mu'minūn (23:12-14): „Mi smo zaista čovjeka od biti zemlje stvorili, zatim ga kao kap sjemena na sigurno mjesto stavili, pa onda kap sjemena ugruškom učinili, zatim od ugruška grudu mesa stvorili, pa od grude mesa kosti napravili, a onda kosti mesom zaodjenuli. I poslije ga, kao drugo stvorenje, oživljujemo...“. Ovaj opis koristi izraze koje su ljudi u 7. stoljeću mogli razumjeti. Moderna embriologija razvila se tek u 20. stoljeću, kada su uvedeni mikroskopi visoke reezolucije, histološke metode i medicinska snimanja (elektronski mikroskop, ultrazvuk), što je i dalo mogućnost nauci da naučno potvrdi taj Kur'anski opis. Svjetski poznati embriolog Kanađanin Keith Moore (1925-2019) je, nakon što mu je predložen Kur'anski opis razvoja života u majčinoj utrobi, rekao da je taj opis "u potpunosti u skladu s modernom embriologijom". Takođe je istakao da to može da potiče jedino od Boga.

ISTINA IZMEĐU REDOVA

Nakon svih ovih naučnih potvrda, postavio sam AI-ju ključno pitanje: "Ko je mogao znati i obznaniti ove činjenice prije četrnaest vijekova?"

Odgovor AI-ja je bio jasan: S vjerskog stajališta, jedini izvor takvog znanja može biti Stvoritelj, jer te činjenice čovjek nije mogao znati. S druge strane, iz akademske perspektive, Kur'an je metaforičan i otvoren za različita tumačenja koja se prilagođavaju novim saznanjima. Ipak, činjenica da se više puta i u različitim kontekstima, Kur'an precizno poklapa s naučnim otkrićima, ukazuje da to ne može biti slučajnost.

Na kraju, pitao sam AI-ja zašto bi vjerniku trebala dodatna potvrda Kur'ana kroz nauku (što neki smatraju), kada on već bez pogovora vjeruje. Odgovor je bio da Kur'an upravo poziva na razmišljanje, koristeći izraze poput "zar ne razmišljate" i "za ljude koji razuma imaju". Tako se u suri Fussilat (41:53) navodi: "Pokazaćemo im naše znakove na horizontima i u njima samima, dok im ne bude jasno da je to istina". Naučna otkrića su, zapravo, most za one koji sumnjaju. Kur'an nije naučni udžbenik, jer bi formule bile neshvatljive u 7. stoljeću. On nudi smisao i uputu. Nauka je alat za istraživanje kako svijet funkcionira, dok vjera daje odgovor na pitanje zašto svijet postoji. Istina je očigledna – samo ako se ne komplicira zbog ideologije, straha ili ega. Pa ipak, očigledna istina se zaobilazi. Zašto? Mnogi ljudi su obrazovani, ali ne i otvoreni. Neki pak, iako osjećaju da nešto više postoji, jednostavno ne žele da ih istina 'obavezuje'. Drugim riječima, priznanje istine ne zavisi samo od informacija, već i od iskrenosti duše.

Nakon ovih posljednjih riječi mog "sagovornika", ja više nisam imao pitanja. Za čovjeka obdarenog razumom, i ovo što je rečeno više je nego dovoljno.



Čudo života u majčinoj utrobi

Foto: AI



Budućnost motorsporta u Velikoj Britaniji: Benjamin Šljivar član Sana Racing tima iz Kenta



Piše: **Namik ALIMAJSTOROVIĆ**

Početak sportske karijere sedmogodišnjeg Benjamin Šljivara podsjeća na karijeru i start koji je svojevremeno imao sedmerostruki svjetski šampion u Formuli 1 Lewis Hamilton. Sa samo 6,5 godina Benjamin je postao najmlađi vozač kartinga u Velikoj Britaniji koji je pobijedio na nacionalnom takmičenju Motorsport UK Championships. O kakvom talentu se radi pokazuje podatak da je u dosadašnjoj karijeri nastupio na preko 100 utrka, da je sa čelne pozicije startao na 23 trke a da se na pobjedničko postolje do sada popeo 44 puta. Naravno, tu treba dodati i činjenicu da talentovani Sanjanin ima 21 000 pratilaca na društvenim mrežama. Prirodno, najveća “žrtva” njegove strasti i uspjeha je njegov otac Sanel Šljivar, porijeklom iz Sanskog Mosta koji je i osnovao “Sana Racing” - Kent tim gdje njegov sin stalno nastupa pod bosanskom zastavom i natpisom “SANA” na trkačkoj kacigi koju nosi.

“Od malih nogu vidio sam da ga privlači brzina i prvi put kada je sjeo za volan kartinga vidjelo se da su moto trke njegova strast i da njegovim venama teče adrenalin povezan sa brzinom i mirisom benzina. Jednostavno, od trenutka kada je prvi put provozao karting, znao je da je ovo njegov put. Njegov stil vožnje, mentalni sklop, neumoran i odlučan za pobjedu izdvajaju ga od konkurencije. Takmičeći se na klupskom i nacionalnom nivou, završio je na 8. mjestu u svojoj prvoj sezoni Britanskog prvenstva i sada je prebačen u stariju kategoriju gdje ostvaruje odlične rezultate”, za medijsku agenciju BHDINFODESK iz Birminhama kazao je ponosni otac.



Inače, u stručni razvoj mladog Benjamin Šljivara uključio se legendarni vozač **Mark Kimber**, **šesterostruki svjetski šampion u kartingu** koji je napravio dnevni plan treninga tako da dnevna rutina budućeg šampiona, između ostalog, uključuje 200-300 krugova na simulatoru, fizičku pripremu i prilagođenu ishranu. Sve ovo su preduslovi da u budućnosti na velikim svjetskim takmičenjima mladi Sanjanin zablista punim sjajem.



LILA – Kraljica malih stvari



Piše: Radmila Karlaš

Lila mi je pala s neba, hvala istom na tome. Ne namjeravam je više pustiti iz svog malog carstva velikih ljudi koji mi olakšavaju svakodnevni život. A ovako je sve počelo.

Kao da vas neko zove, pa nađe način. Shodno vašoj mašti i unutarnjem svijetu koji prožima sve, nađe način da vam se pokaže. Upravo kada treba. Kao što rekoh, Lila mi je pala s neba. Dobro, ne baš bukvalno, slučajno sam je gledala na televiziji. I desila mi se vrlo intenzivno. Sad, gledala sam naravno Bauerov film “Ne okreći se, sine”, svi smo ga gledali. Generacije iza onog rata, antifašistički nas-

trojene, koje se do zadnjeg kadra nadaju, uzaludno, da će otac preživjeti. Sjećam se i Liline uloge, dakako, jedan damski profil, njemački akcenat bez greške.

Dakle, naizgled slučajno, premećući po TV kanalima, tražeći emisije o flori ili fauni, naletim na intervju s njom. Melita Andres Lila. Ili Lila Melita Andres Vukotić. Zapravo, u početku ne znam ko je. Banula sam u po intervju. Jedino vidim da plijeni i u poznim godinama, atraktivna je, temperamentna, prefinjena i izuzetno inteligentna. Naćulim uši pri pomenu Dušana Vukotića, ta svi znamo za taj čuveni Oscar iz 1962. i tog bitnog čovjeka u “Zagreb filmu”. Ili ne znamo. Ili nećemo da znamo. Ovo treće se pokazalo pogubnim. Po Dušana, Lilu i sve nas normalne. Ali, Lila me sad okupira dok je gledam. Upoznajemo se. To je već nešto. Jer mi se izuzetno rijetko dešava. Da neko bane u moj unutarnji svijet i ozari ga. Ako se nekom čini da za tu svrhu čovjek ili, u ovom slučaju, žena otkrovenje mora biti tu i sad bukvalno, grdno se vara. Vrijeme najčešće samo ograničava, jer ga čovjek u svojoj tuposti doživljava kao konstantu i pritom dokazuje da pojma nema o izvanvremenosti. Lila je i te kako imala pojma o svemu tome kada je rekla da je Dušan bio njena velika ljubav, da je to i dalje, da ga voli i da i on nju voli. Nema veze što su ga



dobrano prije ove njene izjave sahranili u njenu porodičnu grobnicu na Mirogoju, za koju gotovo niko od novokomponovanih ubleha uzgred nije htio da zna. Ali to nije bitno za njihovu ljubav, jer ona traje i poslije.

Intuitivno osjećam Lilu. Sad mi se samo dodatno osvijetlila. To-liko je "normalna", a istovremeno i lijepa, zgodna, prefinjena, pametna, strastvena i vesela. I nadasve talentovana. Za male stvari. One svakodnevne što uveseljavaju i kojima ne treba ram od pompe, pri-vida, one same su život i njegova suština izvan svih ramova.

Lila je rođena da bude Kraljica, a uz to da bude i Kraljica nečijeg srca. Ne sumnjam da su mnogi maštali o njoj, kako bi se samo rado podičili s njom, kao recimo sa nekim dijamantskim prstenom. Bila bi im stvar prestiža. Ti je nisu zanimali. Imala je dvije ljubavi, dva braka, ali je Dušan Vukotić bio njen Princ, a ona njegova Kraljica. I ludo su se voljeli. Do kraja, a i poslije života. Tako ona kaže, a ja joj vjerujem. Poznavala je, kaže, mnogo prekrasnih, šarmantnih, zgod-nih ljudi, ali Duško je imao nešto posebno, što je teško opisati. Mnogi ga ljudi nisu razumjeli, jer je bio introvertan. Ali njih dvoje su se raz-umjeli i proveli vrlo ispunjen život pun uzajamne ljubavi. Privukao ju je njegov potpuno neobičan, izuzetan humor i to što je imao po-tpuno drugačije ideje od bilo koga. S njim je razgovarala na jedan poseban način koji je isto tako teško prenijeti. Imali su i tužnih tren-utaka, teških, izgubili su dvoje djece.

Hvata me tuga, bijes mi je davno ispirio, dok opisuje kako neko tamo njenom mužu, tom geniju Vukotiću nije dozvolio da 1992. uđe u prostorije Zagreb filma. Zapravo nije neko, Lila neće da prlja jezik, već izvjesni i novi direktor "Zagreb filma" te 1992. named Zlatko Pavlinić čije sam ime, evo, morala kopati po internetu. Ako će po nečem ostati upamćen, po zloglasu svakako hoće. Jer je upravo on zabranio Vukotiću da uđe u zgradu u Vlaškoj 70, a da ironija bude veća, upravo je Vukotić taj koji je svojom reputacijom proslavio tu zgradu i ono što je nekad bilo u njoj.

Pa je, eto, zbog imena i prezimena postao nepodoban. Lila kaže da ga je to razboljelo i postalo pogubno po njegov život. Duško se od tog dana jako promijenio, rastužio, uvukao u sebe, dobio šećer i na koncu, nakon nekoliko godina, umro. Druga uvreda koja ga je stigla bila je ta što mu više nisu dali raditi. A njegov posljednji film "Dobro došli na Planet zemlja" nije nikad nigdje prikazan. Lila ne zna zašto je to tako, ali jest. Duško će umrijeti 1998. Niko, dodaje strasno, niko neće upitati za njega, otići mu na grob. Čak i ne znaju gdje je. Ti neki zlo-dusi. Poslije će predsjednik Hrvatske Ivo Josipović obilježiti pedesetu godišnjicu od famoznog Oscara za Vukotićev animirani film "Suro-gat" i podsjetiti sugrađane na njihovog sugrađanina. Ali, on to nije do-živio, prkosna je Lila, mada je ona duboko zahvalna Josipoviću. Tad joj je dao Pohvalnicu, te jednu Plaketu u čast i na zahvalnost njenom suprugu. A od predsjednika Stipe Mesića Lilin Princ dobiće orden Danice hrvatske s likom Marka Marulića za zasluge u kulturi. Post-humno.

Dušan Vukotić napravio je oko osamdeset animiranih filmova, a među njima tri cjelovečernja. Dobio je silne nagrade na brojnim do-maćim i međunarodnim festivalima. A onda su došle famozne 90-e. Lila kaže da je za života bio okružen ljubomornim ljudima, a nakon njega još i više.

Zasvjetlucaju joj oči kad pomene dobre ljude. Tako je Vinko Bre-šan, koji je imenovan na mjesto direktora "Zagreb filma", odlučio da objavi monografiju o velikom Vukotiću, za koji je ustanova pret-hodno, prije njegovog mandata, dva puta uzimala novac, ali od tog posla nije bilo ništa. Pa je 2007. monografija ipak objavljena.

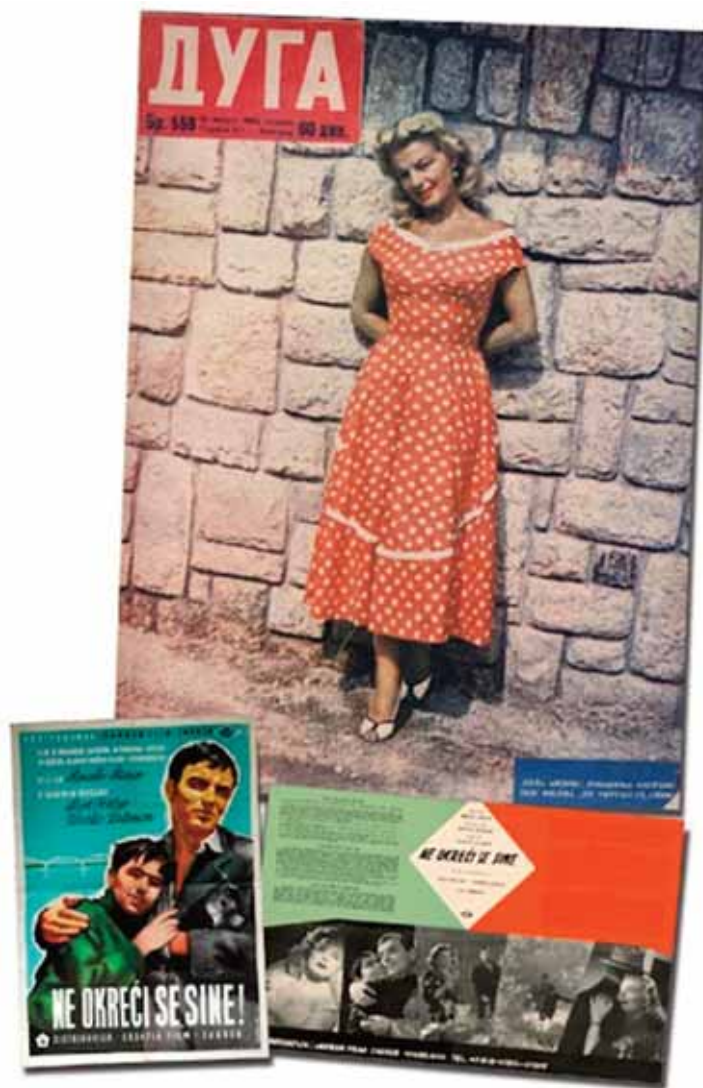
Zašto pišem u sadašnjem vremenu kada pišem o Lili? Jer ta žena jednako traje.

Zanimljivo je da će nakon smrti postati neka vrsta izazova, kada će onako gospodstvena, biti tema raznih izložbi, podsjećanja i mnogo toga što je uslijedilo. Ima porijeklo i čime da se ponosi. Ili da se drugi njome ponose. Ili ne. Lilu opet živo zanima ko je taj ko je slagao kako kaže abecedarij u postratno objavljenoj Enciklopediji hrvatskih imena, u kojoj je prezime Andres pojela maca. Nema ga. Ona je aris-tokratkinja. I sa očeve i sa majčine strane, njeni mnogobrojni preci ostavili su dubok trag u nauci, kulturi i prosvjeti tokom dva prethodna vijeka. Ali nije ona od tih. Da zbog toga diže glavu. Da se ponosi da, ali da diže glavu, ne. Lila priča o Titu sa osmijehom i simpatijama. Zajedno su ona i njen Dušan sa maršalom dočekali 1976. godinu, a on je bio ljubazan, simpatičan, karizmatičan. S tim porijeklom koje ljudi naprasno izmišljaju u svojim životima ili ga glume, tu gospod-štinu koja se ne da glumiti, jer postane groteska ili se lansira na Krle-žine stranice da joj se izruguje, Lila do kraja svog života poštuje Josipa Broza Tita. Tog džentlmena, kako kaže. Žali za njim i žaliće do kraja svog života, a oplakala ga je nakon smrti kao rođenog oca. Pa gdje to ima kad ga se svi odriču preko noći kao što se odriču i lika, mada će se naknadno hvaliti djelom, njenog muža Dušana. Koji nije



htio otići u slavna i bogata jutra Amerike, već je ostao u svom Zagrebu. Kad je osvojio Oscara za "Surogat", kao neko ko je to uspio prvi izvan Amerike, i to još u animiranom filmu, pozvali su ga da se preseli u Sjedinjene Američke Države. Kako i ne bi. Pomeo je i konkurentskog Walta Disneya sa njegovim crtanim filmom "Aquamania". Nudili su mu osamdeset hiljada dolara, ogromnu sumu za to vrijeme, kuću, sve otvorene i unosne mogućnosti za rad, ali je Lilin Princ sve redom odbio. Jer nije htio iz Zagreba. Zagreb je bio njegov koliko i moj, ne rodni grad, već izbor. Kada izabereš, taguješ neki grad i predaš mu se, ne očekuješ da će te izbljunuti. To zaista može da te razboli. Lila je dostojanstvena i visoko podignute glave kao u hramu čuva i ljubav, i sjećanje, i ponos na svog muža. Nakon smrti supruga pomenute 1998. godine, brine o njegovoj ostavštini. Samo ona zna koliko je njihove ljubavi, uzajamnosti i genijalnosti utkano u svaku od tih gotovo stotinu i pedeset nagrada. Živi od 3.400 kuna, koliko je njen muž dobio nakon odlaska u penziju. Govori s tugom, ponosom i strašću kako je njen muž radio jako puno, a nije dobio čak ni zasluženu penziju. Taj nekadašnji devetnaestogodišnjak, pristigao iz Crne Gore u Zagreb kako bi studirao arhitekturu, pa postao genijalan crtač i doajen Zagrebačke škole crtanog filma, koji je donio Hrvatskoj Oscara. I koji je otišao tužan i razočaran, jer mu nisu dali raditi, niti ući u prostorije Zagreb filma. Lila sjeva očima. Boli je, ali je i u bolu Kraljica. Ispratila je zemne ostatke svog muža dostojanstveno, bez obzira na muk svekolike javnosti.

Lila je imala bogatu i kreativnu karijeru. Sredinom pedesetih godina, nakon glavne ženske uloge u filmu Vatroslava Mimice "Jubilej gospodina Ikla", te u već pomenutom Bauerovom filmu, radila je kao sekretarica režije i skriptarica. Još jednu ulogu ima u filmu "Martin



u oblacima" Branka Bauera iz 1961. godine i tu je njenoj glumačkoj karijeri kraj. Kao sekretarica režije i skriptarica potpisuje debitantski film Nikole Tanhofera "Nije bilo uzalud" iz 1957., iste godine i film Šime Šimatovića "Naši se putevi razilaze", a sljedeće, 1958. godine još jedan Tanhoferov film "Klempo". Godine 1960. sarađuje sa režiserom Zdravkom Velimirovićem u kriminalističkom filmu "Dan četrnaesti", pa onda 1961. sa Šimom Šimatovićem na njegovom filmu "Pustolov pred vratima".

Radila je i kao sekretarica generalnog direktora Zagreb filma Jurice Peruzovića. Kada se ona i Duško budu vjenčavali 1960. godine, upravo će im Perezović biti kum. Lila već od 1958. godine radi sve filmove sa svojim Duškom. Ona je i skriptarica, i sekretarica, i crtačica. Angažman na Vukotićevim filmovima i sve vrijeme zajednički provedeno, putovanja, rad, bili su upravo ono što je ona željela. Nikada, kaže, ne bi postigla ono što njen suprug jest. Još velebnija od Vukotićeve genijalnosti mi je njena ljubav koja u potpunosti shvata, prožima i prati takvog genija. Ne sumnjam da je Vukotić bio samosumnjajući genije, jer inače ne bi bio genije, i da mu je upravo Lila bila vjetar u leđa. Takvim ličnostima poput njega, žena poput Lile, te njena bezgranična ljubav i razumijevanje bili su neophodni da opstanu u svakom smislu. Jer se njihov čarobni svijet često razbija o krhotine banalnog, kakav je veći dio svijeta koji živimo.

Lila je zaista Kraljica sa velikim slovom. Usljed pomanjkanja ovakvih ličnosti, bujnih i osobenih, ljudi karikiraju u pomenutom izmišljanju. Ali, Lile se ne mogu izmisliti. One bljesnu rijetko. Takvi tipovi su dragocjeni i znam da uprkos njenoj skromnosti ima i te kako njenih zasluga za pomenuti Oscar. Ona je postala sjenka svog Princa,

radila s njim, prestala da glumi kod drugih režisera. Nisam vam ja za tuđe uloge, reći će, i to sve govori o njoj. Ne može ona da se ugura ni u jednu ulogu, do u svoju. I ne može da govori tuđim riječima. Ispočetka ju je sve to zabavljalo. A onda je nakon tri filma u Jugoslaviji, i dva na engleskom govornom području, zaključila da nema psihologiju glumice. Ne čudi me, toliko je direktna da za glumu ne ostaje nijedan promil njene ličnosti. Ona je imala svoju životnu ulogu koja je njoj najbolje pristajala. Tako bogat život nije mogao ustupiti mjesto nijednom filmskom scenariju. Nije se mogao umetnuti nigdje, bilo ga je previše. Lila je veća od svake filmske uloge. Zna da sreća nije biti okrenut ka reflektorima i kamčiti ljubav od publike, koja je više nego varljiva. Sarađuje s Duškom u većini njegovih projekata, priča, piše i crta, prepisuje i lektoriše njegove scenarije, skriptica je i asistentica. Među ostalima, radi i na filmovima *Igra*, *Skakavac*, *Akcija stadion*, *Dobrodošli na Planet Zemlja* i drugima. U muževljevoj sjeni osjeća se sigurnom i ponosnom. Tako kaže Lila. Uz to je, veli, kućni čovjek, voljela je da razmazi svoje muževe i smatra da je to njen poziv. Radila je s mužem dan i noć, pričali su, stvarali, crtali. To je bilo njeno najveće zadovoljstvo. Osjećala se taman kako treba, da ima veliku ulogu u njegovom životu. Istovremeno, bila mu je i supruga i saradnik, a to je njena radost. Takva je Lila Kraljica.

Lila nije licitirala ni sa svojom specifičnom ljepotom. Prvi muž ju je nagovorio da snimi seriju tzv. pin-up fotografija za agenciju AP, golih ramena i sa dekolteom, jer je to vidio tamo negdje u Londonu. A takve fotografije su snimile najčuvenije holivudske glumice. Uradila je to da mu udovolji, sigurna sam, voljela ga je svojevremeno, on se sigurno ponosio njima više nego ona. Lila nije bila za pozornicu te vrste, ma kako izgledalo da jest. Pojavila se i u popularnoj američkoj seriji *Lum & Abner*, ali odbija uloge u holivudskim filmovima. Kada začuđeno kaže, gledajući se u ogledalu, nikad nisam smatrala da sam naročito lijepa, ona se stvarno čudi tolikoj pompi u vezi s tim. Zna svakako da plijeni pažnju, vidi sve te poglede, ali ljepoti ne pridaje to značenje etikete koja se ističe na nekom komadu tkanine. Ona je ta koja pokreće tkaninu i daje joj značaj, nipošto nije obrnuto. Ta njena neobična ljepota nešto je s čim se čovjek rodi i onda usklađuje vanjsko sa unutrašnjim. Ona je to u potpunosti uspjela. Jer je Lila ujedno i Kraljica malih, a velikih stvari. Ona je Kraljica srca, a ne prijestolja od žeženog zlata. Ja se bojim da se takve žene više ne rađaju. Te renesansne veličine. Ne radi se o tome koliko loših stvari je proživjela, a jest i to ohoho, već o radosti i dostojanstvenosti kojom uprkos svemu zrači. Život, o koji se Lila tu i tamo oklizne, naučio ju je da dostojanstveno i ustane.

Postoje Liliane, Lile od onog Lili, pa čuvena Lilit, ali Lila ima specifičan odjek usljed intonacije. Ona je kao petrovdanska lila koja osvjetljava okolne brežuljke. Nije buktinja, već prigušena vatra, dostatna svojoj svrsi, koja grije pri pogledu. E, Lila bi otprilike bila taj prizor, u jednoj moćnoj i noćnoj carskoj prirodi, koja dozvoljava da bude osvjetljena plamićima.

I zato mi se desila. Postala mi gotovo prijateljicom. Ukazala mi se na toj mračnoj spravi od televizora, koja samo zadaje glavobolje. Ali, ona je pronašla način da bljesne i sa jedne takve mizerne kutijetine, koja je nanijela više zla do što bi sve atomske bombe zajedno. I ja sam joj neizmjereno zahvalna zbog toga. Takve ličnosti dragocjene su za sve nas. Za naše stanište. Oplemenjuju ga, a samo nebo zna koliko nam je to neophodno. Čudesna je Lila i, kako rekoh, ne puštam je. Neophodna mi je takva prijateljica. Ako je njen Duško dobio Oskara za svoj film, ja bih istog dodjelila Lili za život. Kraljici malih, a velikih stvari.





Iz inata rođena, ili kako preživjeti genocid



Autor: Adnan Mahmutović

Gledam djevojčicu koja snima kako kuha. Vidim proslave Bajrama u ukrašenim ruševinama. Vidim trenutke nježnosti između ljudi i životinja. Gledam onu mladu ženu koja nas zove svaki dan da nam kaže da je još živa i koja nalazi neku snagu da nastavi to nemoguće brojanje ili odbrojanje dana genocida, jer zna da mi koji smo daleko od njih gubimo pojam o vremenu, da smo se zabrojali...

Često, kada razmišljam o ratu i genocidu, bilo da je to onaj koji smo mi Bosanci preživjeli ili sve tekuće agresije, dođu mi slike onog tvrdoglavog držanja do bilo kakvog traga ljepote. Dođu mi slike našeg inata.

Inat, ta stara riječ koja je nekada davno imigrirala iz arapskog, uglavnom znači prkos ili tvrdoglavost, pa i zloba. Često jednostavno označava one koji idu svojim putem pa “kud puklo da puklo”. Na engleski se, uglavnom, prevodi kao “spite”, što je baš onako teška riječ koja može biti i mržnja a i prkos nečemu što te tare. Pa ipak, ovu riječ nalazimo u, možda, najljepšem opisu našeg bosanskog bića, u stihu iz ratne balade “Pismo prijatelju” (1992), Kemala Montena. Kemo, kako ga svi zovemo, kao da nam je najbliži prijatelj – jer to je ta bliskost koju poezija stvara – pjeva usred opsade Sarajeva, najduže opsade u našoj modernoj evropskoj historiji: “Iz inata rođena, behar grana procvala”.

Možemo se zapitati: pa zar tu nema neka duboka kontradikcija u ovom poređenju inata i behara? Ipak, ovaj stih je tako precizan i tako lijep da me svaki put rasplače. Rascvjetala grana, čest motiv u bosanskoj poeziji, nastavlja cvjetati uprkos genocidu koji će potrajati nekoliko godina. Tako je proketo tvrdoglava ta grana.

Prkosan taj behar. Ne samo da odbija propasti već se želi pokazati cijelom svijetu, kao da je neko sasvim normalno proljeće. Mnoge ljubavne pjesme rođene su iz haosa i gladi. Njihova čista ljepota svjedoči duhu naroda te zemlje koja je bila namijenjena brzom uništenju, ali je preživjela uprkos svemu. Njen inat, ta pozitivna vrsta prkosa i tvrdoglavosti, proradila je u pravim trenucima.

Pjesma završava stihom “nikada se ne ponovilo”, iako je rat tek počeo. Ali, vidi tu želju, i tu sveprisutnu ljubav, i taj osjećaj empatije koji nastoji preći sve te granice koje je svijet zatvorio za svu vrstu pomoći. Stih šalje ljubav u budućnost.

Kada fotoreporter Paul Lowe prikazuje slike koncerata na grobljima, izvedbe apsurdističke drame Čekajući Godota u napuštenim mjestima i događaje poput takmičenja Miss opkoljenog Sarajeva, on govori o psihološkom preživljavanju, “this sense of people defending the city not just with rifles but also with the values of civic society, with art and music and theatre” (ta činjenica da ljudi brane grad, ne samo puškama već i vrijednostima građanskog društva, umjetnošću, muzikom i teatrom).

Postoje bezbrojni primjeri Bosanaca iz tog doba koji se trude da izgledaju dobro, da ne izgledaju kao neke jadne žrtve. Slavna fotografija Toma Stoddarta, na kojoj je Meliha Varešanović dok šeta kao dama “snajperskom alejom”, savršeno bilježi ovaj lijepi inat. Sjećam se da sam bio izuzetno razočaran svojom majkom i drugim ženama u švedskim izbjegličkim kampovima, a i poslije, kada je prestala da se sređuje u egzilu, kao da biti daleko od Bosne znači da sada može izgledati kao sve ove stereotipne izbjeglice. Postoje mnoge priče o vojnicima UN-a koji su se rugali izgledu žena nakon nekoliko godina gladi i nedostatka sanitarnih uslova, a notorni primjer je grafit Bosnian Girl holandskog mirovnjaka: “No teeth...? A mustache...? Smel like shit...? Bosnian Girl!” Samo pisanje ovih riječi u ovom eseju tjera me da ih psujem i proklinjem do Sudnjeg dana, a možda i hoću, ali ne ovdje, na ovom bijelom papiru.

Dok gledam genocid Palestinaca – svaki zločin kao da želi biti kreativniji u ostvarenju svoje zle namjere – neprestano tražim po medijima one trenutke kada taj narod, onako tvrdoglavo odbija nestati i pokušava procvjetati, iz inata. Gledam djevojčicu koja snima kako kuha. Vidim proslave Bajrama u ukrašenim ruševinama. Vidim trenutke nježnosti između ljudi i životinja. Gledam onu mladu ženu koja nas zove svaki dan da nam kaže da je još živa i koja nalazi neku snagu da nastavi to nemoguće brojanje ili odbrojanje dana genocida, jer zna da mi koji smo daleko od njih gubimo pojam o vremenu, da smo se zabrojali. I ne znamo ni koliko je vremena prošlo, a svaki dan je previše. I ne mogu da ne primijetim koliko se brine zbog neke mrlje na licu ili koliko je sretna zbog novih šarenih šnala u kosi. Ne kaže nam gdje ih je nabavila, ali ih nježno dodirne, valjda neki stari instinkt koji nije uništila svakodnevna trauma. Dodirne te šnale baš kao što ponekad miluje lišće tih preostalih stabala i grmova. Ponekad se zarumeni. I baš kao u Keminoj pjesmi, kao da pjeva: “Ako me pitaš gdje sam sad, ne napuštam ovaj grad, cijeli moj svijet počiva ovdje.”



Preletači kao ogledalo moralnog sunovrata bosanskohercegovačke politike



Napisao: Edin OSMANČEVIĆ

Danas mi se u inbox javi jedan “političar” iz Banjaluke sa prijetnjom tužbe jer sam podjelio jedan post sa njegovom slikom i tekstom o “preletačima”. Zatim me je iz “protesta” odmah blokirao jer kako valjda, mu ne bi ”uzimao” njegovo dragocjeno savjetničko vrijeme pomoćnika ministra koji ga je odmah nakon izbora uhljebio jer njegov poslušnik. Naravno da nije tragično bilo bi smiješno! Pa evo da mu nesto lijepo napišem u mom postu o tzv preletačima! Nemam apsolutno nikakvih iluzija da će savjetnik ministra u Federaciji nakon ovog biti malo “pametniji! Ali moje je da pišem!

U bosanskohercegovačkom političkom životu postoji pojava koja simbolizira sve ono što je pošlo po zlu u ovoj zemlji — fenomen “preletača”. Riječ je o političarima koji bez ikakvog stida i odgovornosti napuštaju stranke preko kojih su došli do pozicija moći, i prelaze u suprotne taborove, često za ličnu korist. Ovaj fenomen nije samo simptom korupcije, već i duboko ukorijenjene političke neodgovornosti, klijentelizma i moralne degradacije.

Trgovina mandatima umjesto politike

Prelazak iz jedne stranke u drugu u većini demokratskih društava zahtijeva priznanje razlika u vrijednostima i programima. U Bosni i Hercegovini, međutim, takvi prelasci najčešće se svode na trgovinu: funkcije za lojalnost, budžetska sredstva za šutnju, amnestije za poslušnost. U tom smislu, “preletač” nije samo politički turist — on je saučesnik u razgradnji demokratskih institucija.

Primjera je bezbroj. Poslanici koji su izabrani na listi opozicione stranke već nakon par mjeseci “pronalaze novu političku filozofiju” u redovima vladajuće koalicije — najčešće tik nakon što im bude ponuđena neka direktorska fotelja ili obećanje o zaštiti pred istragama. Tako se politička lojalnost zamjenjuje ličnim interesom, a javni interes ostaje zakopan pod slojevima nepotizma.

Mandat kao privatno vlasništvo

U BiH, za razliku od brojnih evropskih zemalja, mandat pripada pojedincu, a ne stranci. Ta pravna činjenica, u kombinaciji sa slabim integritetom izabranih zvaničnika, stvara legitiman prostor za političku prevare birača. Građani koji su glasali za određenu politiku i program postaju taoci političara koji “promijeni mišljenje” kada mu to donese korist. U svakoj ozbiljnoj demokratiji to bi bio skandal — u BiH je to postalo pravilo.

Stranke bez ideologije, sistem bez kičme

Kada političke stranke funkcionišu kao privatne interesne grupe, a ne kao nosioci ideologije, onda ni “pretrčavanje” iz jedne u drugu ne predstavlja nikakav ideološki sukob. Nema razlike između “ljevice” i “desnice”, između “nacionalnog” i “građanskog” — jer su svi okupljeni oko zajedničkog interesa: budžetskog kolača. Preletači su samo najočitiji izraz te realnosti.

Štaviše, često se čuje cinična izjava da “svi oni rade isto”. Taj cinizam nije izraz mudrosti, nego kapitulacije — prihvatanja politike bez ideala, bez morala i bez odgovornosti. A kada društvo pristane na takve standarde, gubi i minimum političkog dostojanstva.

Mediji i javnost: saučesnici u normalizaciji

Mediji u BiH često djeluju kao produžena ruka političkih interesa. Umjesto da raskrinkaju i izvrgnu ruglu političku prostituciju, oni preletače intervjuju kao da su “strateški pragmatičari”. Narod, umoran i razočaran, često ne reaguje — pa umjesto političke osude imamo normalizaciju prevare.

Jasna je poruka: biti moralno dosljedan u politici u BiH je slabost, a prelijetanje je taktika za preživljavanje.

Potrebna je zakonska reforma

Ako Bosna i Hercegovina želi izaći iz začaranog kruga političke neodgovornosti, mora se uvesti zakonski mehanizam koji mandat vezuje za političku stranku. Političar koji promijeni klub ili stranku u toku mandata mora automatski izgubiti svoj mandat i vratiti se pred birače. U suprotnom, biće svedeno ko za koga glasa — jer će mandati ostajati u rukama pojedinaca koji njima trguju kao robom na pijaci.

Dakle “Preletač” nije samo pojedinac — to je sistem

Preletač je simbol cijelog jednog sistema koji nagrađuje oportunističku, kažnjava dosljednost, i uništava političku kulturu. Sve dok građani ne postanu svjesni da njihov glas nema težinu bez političke odgovornosti, i sve dok mediji i institucije ne počnu tretirati preletače kao prevarante, a ne kao “političke realiste”, Bosna i Hercegovina će ostati taoc vlastitih najgorih ljudi.

Ako se išta treba “preletjeti” — onda su to građani koji moraju konačno preletjeti iz pasivne uloge žrtve u aktivnu ulogu građanina.

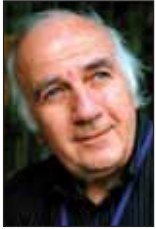
O, biti ili ne biti — pitanje je sad što bi rekao Hamlet!

SVA TA DRAGA LICA

U OVOJ BOSANSKOJ KUĆI ROĐENA JE
06.11.1931. GODINE PJEŠNIKINJA
NASIHA KAPIĐŽIĆ - HADŽIĆ:
"KADA NAM DOĐEŠ U GRAD OD LIŠĆA
DA BUDEŠ NAJDRAŽI GOST
PREĆI ĆEŠ I TI KORAKOM LAKIM
VEZENI VITKI MOST"
U POVODU STOGODIŠNJICE BOŠNJAČKE
ZAJEDNICE KULTURE "PREPOROD"
U BANJA LUCI 04. DECEMBAR 2003.
DJECA - ČITAOCLRODBINA I PRIJATELJI"

NAJLJEPŠE KLUPKO PLANETE

Sjećanje na jedan juli kraj Vrbasa, na književno druženje u jednoj bašči poezije, kad smo dodijelili i prve nagrade »Vezelog mosta« i predstavili i prvi broj magazina »Šeher Banja Luka«.



Napisao: Ismet Bekrić

(»Banjalučki žubori«, »Sva ta draga lica«, 2015.)

Ovog ljeta mnogi bjelosvjetski, prognanički, putevi ponovo su se sreli, i spleli, u jednoj avliji u banjalučkom naselju Stupnica, tamo gdje Vrbas svojim tokom i žuborom miluje bašču i bosansku kuću u kojoj je rođena pjesnikinja...

Ovako počinje jedan moj tekst kojega sam objavio prije punih 15 godina, na stranicama 12. knjige »Banjalučkih žubora«, s naslovom »Sva ta draga lica«.

»KAD JEDNOM DOĐEŠ...«: A sada, toliko godina kasnije, taj prilog o susretu »Vezeni most« mogao bi početi drugačijim, potištenim rečenicama i osjećajima, kako se ovog ljeta, 2025. godine, mnogi prognanički putevi nisu sreli i spleli u bašči poezije, na obalama voljene rijeke, u ozračju radosti ljetnih viđenja. Razlog je jednostavan – ovog ljeta prekinut je hod preko »Vezelog mosta«. U bašči se nije čula pjesnička riječ. Nije bilo uobičajenog programa. Sjetno osjećanje povećao je i rastanak sa Bebom Kapidžić, likovnom pedagoginjom i likovnom umjetnicom, sestrom Nasihe Kapidžić Hadžić i dušom i ovog ambijenta i svetkovine pjesničke riječi uz žubor Vrbasa. Otišla je naša Beba, u nezaborav sjećanja. U neki, možda i ljepši, grad od lišća...

»Kad jednom dođeš u grad od lišća...«, napisala je prije blizu pola stoljeća profesorica književnosti i maternjeg jezika u banjalučkoj Realci – Nasiha Kapidžić.

Iz svoga grada otišla je zatim u Sarajevo, na razne uredničke poslove, ali svoju pjesničku bašču djetinjstva nikad nije zaboravljala. Gledajući je kroz trepavice sjećanja i daljine, iz nje je crpila nove inspiracije, dobijala neku novu pjesničku i životnu snagu.

Beba i Kristina u ugodnom razgovoru



Iz svoga grada otišli su, početkom zadnjeg desetljeća prošlog stoljeća, mnogi Banjalučani – prognaničkim putevima koji su ih vodili u neizvjesnost, na sjever, ili preko oceana... U svim tim godinama odvojenosti i teškog navikavanja na nove sredine i nove jezike, ni oni nisu zaboravljali svoje bašče i svoje ulice, i čekali su neke dane i godine da se ponovo mogu susretati u svome gradu, na obalama svoje rijeke.

»VEZENI MOST«: Još jedan ljetni, julski susret Banjalučana – o kojem piše ovo sjećanje, 2015., nazvan po Nasihinoj pjesmi »Vezeni most«, ponovo je bio središte Banjaluke – one koja je ostala na obalama Vrbasa, i one koja se raširila svijetom, od Australije i Novog Zelanda, pa preko Amerike i Kanade, do Skandinavije.

Jedna bosanska avlija ponovo je, za Banjalučane, bila središte svijeta. A u tom središtu – pjesma. I ljubav. »Ljubav i dobrota su ljepota života«, jedna je od poruka Manifesta koji je, prije tri godine, prvi put predstavljen upravo u Banjaluci, u okviru književnog programa »Vezeni most«, da bi se nastavio u Veneciji, 20. jula ove godine, u programu studnevne konferencije »Odrbana prirode«, u ambijentu 52. venecijanskog bijenala, te ponovo vratio u pjesničku avliju u Banjaluci, kao svojevrsna himna harmoniji univerzuma i smislu života (»Od sebe ka drugima«, Čovjek).

U grad od lišća došao je i – Dunav. Doveo ga je sa sobom, u svojoj poetskoj poruci, pjesnik i direktor Zmajevih dječjih igara iz Novog Sada **Dušan Pop Đurđev**.

»Dunav danas protiče ispod Vezelog mosta, protiče tesnim koritom Vrbasa, tu na dohvat zlatne grede djetinjstva banjalučke pletisanke, što uz pomoć grafitnih iglica predivom spaja obale Nebeske reke«, kazao je u svome poetskom zapisu pjesnik Pop Đurđev, na književnoj večeri u avliji i bašči pjesnikinje koja je bila čest gost Zmajevih dječjih igara. »Među javom i med' snom, roje se svodom nebeski svici i osvetljavaju nam put svile, jer, kad tad, valja nama preko rijeke. Zaustavite Dunav, čula se odnekud pesma sićanih slavuja. Udahnite je punim plućima i osetičete kako mirišu Zmajevi đulići u Nasihinoj bašči. Tijo noći, Dunav je danas, kao najdraži gost, došao u grad od lišća.«

Šime je uvijek u elementu





Suada Mulaomerović Krnjić, Mirsad Filipović i Dušan Pop Đurđev

U tom gradu od lišća je i ulica od lišća u kojoj se nalazi i Nasihina rodna kuća, sa spomen pločom i stihovima pjesme »Vezeni most«. Ali ta ulica od lišća ne nosi ime pjesnikinje Kapidžić. »Kada dolazimo u kuće pjesnika, onda dolazimo i u ulice koje se ponose imenima tih pjesnika«, rekao je pjesnik iz Novog Sada Pop Đurđev. Te sponatne riječi pjesnika, lišene svake politike i politizacije, pobrale su buran pljesak brojnih istomišljenika, ljubitelja poezije, kojih su tog julskog predvečerja ponovo naglasili zajedničku želju – da ova banjalučka ulica u Stupnici bar jednim svojim dijelom dobije ime pjesnikinje koja je tu i rođena i koja je tom ambijentu udahnula poseban život.

KNJIŽEVNA NAGRADA: Od ove godine (2015.) književni susret u Banjaluci bogatiji je i za jednu značajnu nagradu koja će se dodjeljivati za opuse i domete u poeziji za djecu. Nagrada, nazvana po banjalučkoj pjesnikinji, lirskoj vezilji, i po nazivu književnog susreta – »Nasiha Kapidžić Hadžić – Vezeni most«, ovog jula zaslužno je pripala banjalučkoj pjesnikinji, **Enisi Osmančević Čurić**, i mađioničaru pjesničke riječi iz Tuzle **Šimi Ešiću**. Enisa Osmančević Čurić niti djetinjstva upliće u slike i metafore, koje su uvijek na onoj sunčanoj strani života, dok nam Šime Ešić, koji je u svijet krenuo iz svoga »Rudarevog kućerka«, sa »Vezenom torbicom« punom stihova i dobrote, poručuje da je djetinjstvo »Pola igra, pola zbilja«, i da je poezija za djecu nedjeljivi dio ukupne poetike i literature. »U ovom

velikom svijetu svako će naći sreću«, čuli smo u Ešićevim stihovima, dok – kako je kazala Osmančevićeva, ti »konci zlatne niti« čine najljepše klupko, »klupko planete«.

Ešićevo, pjesničko, dječije zrnce sreće blistalo je te julske večeri u pjesničkoj avliji, koja je na osoben način postala, za Banjalučane i pjesnike, svojevrsno središte svijeta. U tom središtu bili su i gosti ove književne manifestacije, **Eva Ras** iz Beograda, **Dušan Pop Đurđev** iz Novog Sada, **Mirsad Bećirbašić** iz Sarajeva, **Muhidin Šarić** iz Kozarca i banjalučki literati **Jovan Joco Bojović**, **Kristina Mrđa**, **Nikola Vukolić**, **Slavko Podgorelec**, **Idriz Saltagić**, **Bahrudin Ramić** i **Ismet Bekrić**.

Pjesnik **Kemal Coco**, koji je te godine obilježavao 50 godina plodnog književnog stvaralaštva, nije mogao doći zbog bolesti, ali je poslao svoje pjesničke poruke: Banjalučanima – da sve rijeke svijeta nazivaju Vrbas, i svima onima koji suosjećaju i dijele bol sa Srebreničanima – »Voljet ćemo one što su im oči otvorene a oni ni sunca ni zvijezda ne vide... Voljet ćemo nepomične na čijim usnama lebdi osmijeh. One što su umrli željom neljudi...«

Voljet ćemo sve one što pate.

Na svu sreću, ipak je više ljudi, koji su još jednom zajedno prešli preko pjesničkog Vezenog mosta. S njima su išla i djeca iz

Pjesnikinja Kristina Mrđa



Glumica Eva Ras i pjesnikinja Enisa Osmančević Čurić





Velikani Bosanskohercegovačke dječije poezije:
Ismet Bekrić i Šime Ešić

dramske grupe »Roda« glumice **Nevenke Rodić**, koji su avliju uljepšali svojim osmijesima, govoreći stihove pjesnika.

Valja nama preko rijeke... Valja nama preko Vrbasa... I na ovu i na onu stranu...

BANJALUČKE STRANICE: U okviru književnog programa ovogodišnjeg »Vezanog mosta« predstavljena su i nova izdanja banjalučkih autora, te knjige i publikacije koje govore o našem gradu, našoj »Šeher Banjaluci«. Upravo tako – »Šeher Banjaluka« - zove se i novi magazin Banjalučana u Švedskoj, pa i cijeloj Skandinaviji, čiji je prvi broj predstavljen i u Banjaluci. Pozdravljajući sve prisutne u avliji Nasihine rodne kuće, urednik Mirsad Filipović pozvao je na saradnju i izrazio želju, da i ovo glasilo bude još jedan most koji će povezivati Banjalučane rasute svijetom.

U vijećnici Doma kulture predstavljeni su novi naslovi – »Mačak i ptica« Alojza Lojze Ćurića, »Vrelo ljepote«, antologija bosanskohercegovačke poezije za djecu koju je priredio Šimo Ešić,



Majstori gitare: setra i brat Aida i Edin Jaran

»Ko prije do mene, dobije pjesmu i priču od mene« Mirsada Bećirbašića, »Pijetlov budilnik« Ismeta Bekrića, »Svijet kao predstava« Denisa Dželića, »Nemesis i dunja« Asime Simke Smajić i »Cvjetovi iz čaira« Edhema Trake. Svoje stihove govorili su i saradnici »Banjalučkih žubora« - Jovan Joco Bojović, Enisa Osmančević Ćurić i Idriz Saltagić.

Tako su, i ovog jula, susreti Banjalučana u svome gradu ponovo na najljepši način bili u znaku književne riječi. One koja se ne briše. I koja gradu od lišća daje poseban treptaj.

Poslije ovog sjećanja na neki ljepši juli u našem gradu, kad je »Vezeni most« bio u punom cvatu, u bašči u kojoj je »svaka ruža umivena«, preostaje nam samo da se sjećamo, i da se nadamo, da ćemo svi zajedno ponovo otvoriti vrata poezije i da će »Vezeni most« mamiti i starim i novim vezovima, i stihovima.

Otišla je naša Beba Kapidžić



ODSJAJ SJEĆANJA



U ambijentu dobrote i poezije

»Otkrij ljepotu življenja u ljubavi prema drugima i poštovanju različitosti...«

Proteklog ljeta 2011. godine (a riječ je o ljetu koje se nastavlja na ono, o kojem pišemo u prethodnom sjećanju, u »Banjalučkim žuborima«, objavljenim 2010.), Banjaluka je ponovo bila u znaku poezije kazivane u avliji i bašči rodne kuće pjesnikinje Nasihe Kapidžić Hadžić, u banjalučkom naselju Stupnica, koje se jednim dijelom blago uspinje uz obronke Starčevice i Šehitluka a drugim grli obale smaragdne rijeke koja kao da govori stihove:

»Kad jednom dođeš u grad od lišća, / da budeš najdraži gost, / preći ćeš i ti korakom lakim / vitki, vezeni most«.

Preko tog mosta kao da još uvijek prolaze brojni Banjalučani, rasuti svijetom ali vezani za svoj grad, i stihovi pjesnika: Vojke Smiljanić Đikić, Nine Selman Hrvatić, Amira Brke, Mirsada Bećirbašića, Ranka Risojevića, Ranka Pavlovića, Enise Osmančević

Čurić, Jovana Joce Bojovića, Aleksandre Čvorović, Kristine Mrđa, Idriza Saltagića, Slavka Podgorelca, Ismeta Bekrića, da poruče kako je poezija nedjeljiva, i kako ljepota pripada svima, onoliko koliko joj sami daju i koliko su sposobni da od nje uzimaju. Ljepotu stihova još više su naglasili i zvuci violine i gitare, koje su oživjeli Zvonko i Dario Olenjuk.

RIJEČI DOBROTE: U avliji su ponovo zatreperile i riječi dobrote koje je, u ime porodice Kapidžić, izrekao likovni umjetnik Enver Enjo Hadžiomerspahić, izražavajući zajedničku radost da se u univerzalne poruke humanizma i suživota utkivaju i banjalučki stihovi koji teže kao brisanju nametnutih razlika i koji prizivaju zajedničku ljepotu. »Otkrij ljepotu življenja u ljubavi prema drugima i pošto-

Predsjednik udruženja književnika BiH.: Asim Brka



Dječji ansambl Roda





Književnici i novinari: Radmila Karlaš i Ozren Tinjić



Publicista i novinar: Slavko Podgorelec

vanju različitosti«, jedna je od poruka iz Sarajeva, Banjaluke, Venecije, Evrope.

U domaćinskom ambijentu avlije i kuće Kapidžića nije nas ovog ljeta, nažalost, dočekaio Nasihin brat Enes, ali ostala je njegova dobrota i srdačnost, ostali su stihovi pjesnikinje Enise Osmančević Čurić, kao sjećanje na ovog dobrog čovjeka: »I ruže u ružičastom snu, / I Vrbas, i kamen bijelu na dnu, / I loza što sunca zrno njiše, / I list jabuke za tebe diše. // Za tebe dišu iglice bora, / I odmotana vrbina kora, / Na drugoj obali za tebe sanja / Svralu vječnih djetinjih dana. / Svjetlost ljubavi, svemira tama, / Jedno sjećanje diše sa nama...«

U ambijentu poezije i dobrote oživjeli smo i sjećanja na još jednog dobrog čovjeka i pjesnika – Stanka Rakitu, koji je niz godina proveo među djecom, kao učitelj u osnovnoj školi u Vrbani, koja se sad diči njegovim imenom. Bio je to, i uz pomoć malih recitatora iz Dramske grupe »Roda« Nevenke Rodić, pohod u svijet Rakitine poezije za djecu, a u povodu 80-godišnjice njegovog rođenja.

I Nasihina sestra Beba Kapidžić, likovna umjetnica i pedagoginja, obradovala nas je nesvakidašnjom izložbom u avliji – crtežima svoje djece koju je, kao nastavnica, uvela u čudesni svijet boja i slika. Zato je i ovaj tekst, u nizu dragih riječi posvećenih na dragim prijateljima i stvaralocima, i jedan mali odsjaj sjećanja na jednu Banjalučanku i umjetnicu koja je svome gradu i kulturi poklonila, posvetila toliko ljepote i uzvišenosti. Beba Kapidžić svakako zaslužuje i posebnu knjigu o svome humanizmu i stvaralaštvu.

Pjesnik: Idriz Saltađić



U pjesničkoj avliji bio je još izuzetan pjesnik – Amir Brka, iz pjesničkog Tešnja, novi predsjednik Društva pisaca BiH, koji je čitao svoje stihove, ali i, kao predstavnik žirija, dobio ulogu da dodijeli ovogodišnju Nagradu »Nasiha Kapidžić Hadžić - Vezeni most«, za domete u poeziji za djecu. Autor ovih redova imao je tu radost, i čast, da iz ruku predsjednika Društva pisaca BiH, i pjesnika Amira Brke, a u avliji rodne kuće svoje profesorice maternjeg jezika i književnosti u banjalučkoj Realci, Nasihe Kapidžić, primi ovo veliko priznanje.

GOVOR SEDRE: Ono »Zrnce sreće« pjesnika Šime Ešića, koji je prošle godine, zajedno sa Enisom Osmančević Čurić, dobio ovu vrijednu banjalučku i bosanskohercegovačku književnu nagradu, postalo je tako veće, i svi smo ga mogli podijeliti, ali i ostaviti da nam i dalje svijetli i pokazuje put dobrote, prijateljstva i suživota. Bila je to ujedno i poruka svima da ne smijemo prestati tražiti, i graditi, to zrnce sreće, koje je te julske večeri posebno zablistalo u avliji bosanske kuće, u jednom pjesničkom i ljudskom svijetu iz kojega se uzdižu vezeni mostovi. Bio je to ujedno i poziv brojnim prognanima i udaljenima da dolaze u svoj zavičaj, da se vraćaju, kao što je kazano i na kraju pjesničkog susreta »Vezeni most« u Banjaluci:

»Kada se vratiš u grad od lišća, / da više ne budeš gost, / zastani, poslušaj govor sedre, / i budi i ti most!«

Ljubitelji lijepe riječi



ASTRID LINDGREN MEMORIAL AWARD

Književne poruke iz Švedske... u

Najljepši su mostovi satkani od lijepih riječi i dječijih osmijeha



Priredila: Adelaida Grabovica

Najprestižnija međunarodna nagrada za dječiju književnost nosi ime švedske književnice Astrid Lindgren, i najljepši je most u svijetu među jezicima i djelima koja povezuju pisce i djetinjstva, djecu i osmijehe. Zato smo i mi, i kao oni kojima je ova zemlja otvorila granice i srca, i kao oni koji u svome listu i u svome svakodnevnom životu i stvaranju želimo da doprinesemo tome mostu, i svoj magazin nazvan po gradu "Šeher Banja Luka", i svoje stranice namijenjene za literaturu i umjetnost, želimo još više posvetiti i pisanju o ovoj nagradi i o njenoj misiji. Jer već i same nominacije predstavljaju velika priznanja, i otvaraju stranice svjetskih djela za djecu. Zato u ovom prilogu, nazvanom "Vezeni most", po našim susretima u Banjoj Luci, i BiH, ponovo pišemo o toj svetkovini riječi i ljepote, koja ne traje samo jedan dan, onda kad se dodjeljuje nagrada, nego stalno, iz dana u dan, kao smisao života, prijateljstva, sudjelovanja i dometa jezika i duha.

Ponovo smo se pobrinuli da vam predstavimo nešto novo iz opusa nominiranih autora – Sanje Seferović Drnovšek i Muhidina Šarića, iz oblasti literatire, i Enese Ustamujić Sejdić iz oblasti ilustriranja. Sarađivat ćemo i sa Nacionalnom i univerzitetskom bibliotekom BiH, koja nominira pisce i ilustratore za ovo visoko priznanje.

Nagrada kao izraz zahvalnosti

Astrid Lindgren Memorial Award (ALMA) je međunarodna književna nagrada koja se dodjeljuje u čast švedske književnice Astrid Lindgren (1907–2002) – ističu u Nacionalnoj i univerzitetskoj biblioteci BiH u Sarajevu. Ovu prestižnu nagradu ustanovila je 2002. godine Švedska vlada, kao izraz zahvalnosti za Lindgrenin dugogodišnji književni rad i humanistički angažman, kroz koji je cijeli svoj život posvetila djeci i njihovim pravima. Osim književnog stvaralaštva, Astrid Lindgren bila je i glasna zagovornica prava djece, a njena djela i dalje odražavaju vrijednosti poštovanja i razumijevanja za najmlađe.

Astrid Lindgren Memorial Award dodjeljuje se godišnje jednom stvaraocu, a može ih biti i više u okviru institucije ili grupe. Nagrada je namijenjena autorima, ilustratorima, usmenim pripovjedačima i organizacijama koji svojim radom doprinose razvoju dječije književnosti i kulture. Kriterijumi za odabir dobitnika uključuju: Kvalitet i originalnost književnog stvaralaštva, posvećenost promociji i očuvanju prava djece na kulturu i obrazovanje, te uticaj na globalnu književnu scenu i doprinos multikulturnom razumijevanju kroz književnost.

Nagrada uvažava radove koji promoviraju vrijednosti humanizma, slobode i jednakosti, koji su bili karakteristični za Lindgrenin stvaralački duh i opus

Jedan od glavnih ciljeva nagrade je povećanje interesa za književnost za djecu i mlade, kao i promocija prava djece na kulturu na globalnom nivou. ALMA također potiče autore i ilustratore da svoje radove prevode na druge jezike, čime se djeci širom svijeta omogućava pristup kvalitetnoj literaturi, dok se istovremeno otvaraju vrata za bolje razumijevanje različitih kultura i običaja

Kandidati iz BiH

Nacionalna i univerzitetska biblioteka Bosne i Hercegovine je od 2007. godine nacionalno nominacijsko tijelo za Astrid Lindgren Memorial Award. Komisiju, sa svojih osam članova, svake godine bira i predlaže najistaknutije kandidate iz BiH koji će konkurirati za ovu prestižnu nagradu. Komisija odabire autore, ilustratore i institucije koji svojim radom ostvaruju značajan doprinos razvoju dječije književnosti i promociji kulture.

Radosni smo, da su među kandidatima uvijek bili i naši saradnici, i učesnici susreta "Vezeni most", koji su time dokazivali i vrijednost i širinu stvaralačkog bogatstva susreta na obalama Vrbasa, i u bašči pjesnikinje Nasihe Kapudžić Hadžić, koji su svojim stihovima i prozom obogatili ne samo književno stvaralaštvo, nego i ozračje ovih prostora, čiji je dio i naš magazin, od Švedske do Banje Luke i BiH. Sjetimi se samo nekih imena istaknutih pisaca koji su dobili i nagradu "Vezeni most – Nasiha Kapidžić Hadžić", i koji su bili mi redovni učesnici ove manifestacije: Enisa Osmančević Čurić, Šimo Ešić, Ismet Bekrić, Ranko Pavlović, Ranko Risojević, Muhidin Šarić, Bisera Alikadić, Ljubica Ostojić, Kemal Coco, Rizo Džafić, Predrag Bjelošević, Mirsad Bećirbašić, Husein Dervišević...

Poruka svijetu

Astrid Lindgren Memorial Award je mnogo više od književne nagrade. Ona je simbol globalne posvećenosti očuvanju i promociji književnosti za djecu. Kroz dodjelu ove nagrade, svijetu se šalje jasna poruka: prava djece na obrazovanje, kulturu i čitanje nisu samo obaveza društva, već i temelj na kojem treba graditi budućnost. Kroz rad autora i institucija koje nagrada prepoznaje, svijet postaje bogatiji, kulturno raznolikiji, a djeca imaju priliku rasti uz najbolje što literatura može ponuditi.



Djeca imaju pravo na dobre priče

Doživjeti čitanje znači biti pogođen posebnom snagom. Snagom koja može proširiti vidike, osvojiti jezik, izazvati misli i pustiti mašti da slobodno luta. Nagrada Astrid Lindgren Memorial Award (ALMA) osnovana je 2002. godine od strane Vlade Švedske kako bi se zaštitilo pravo djece na dobre priče.

Svake godine nagrađuje se osoba ili organizacija koja doprinosi značaju književnosti za djecu i mlade širom svijeta. Novčani iznos nagrade od pet miliona švedskih kruna čini ovu nagradu najvećom te vrste u svijetu. To pokazuje koliko je važno čitanje mladih – sada i u budućnosti.



Djevojčica koja budna sanja

Prof. dr. Vildana Pečenković:

Iz predgovora 10. Planjaxovo pero Dnevnik jednog djetinjstva

“ Zlatno Planjaxovo pero 2023. godine odnijela je priča Dnevnik jednog djetinjstva autorice Sanje Seferović -Drnovšek.

Baš kako i sam naslov govori, riječ je o neposrednoj ispovijesti djevojčice Sanje o njenim maštanjima, željama i nadama.

Dječije, naivno i iskreno djevojčica Sanja pripovijeda o trenucima koji su obilježili njen život. Seferović- Drnovšek dovodi u vezu djetinjstvo i umjetničko stvaranje, pronalazeći ukrštanje ova dva procesa u nesputoj mašti, prelomljenoj slici stvarnosti i specifičnom pogledu na svijet, jer koliko su igra i imaginacija potrebni djevojčici

Sanji, toliko su važni i autorici u njenom umjetničkom stvaranju.

U priči Dnevnik jednog djetinjstva razvija se tematski opseg od naivne žudnje za igrom i maštanjem preko propitivanja pitanja odrastanja, smrti i života djece bez roditelja, čime se usložnjava i emocionalni i značenjski registar.

Djevojčica koja budna sanja i ispisuje svoje prve školske sastave danas je renomirana književnica koja svojim pričama i slikovnicama unosi radost u živote najmlađih čitatelja.”

Sjećanja na djetinjstvo

Prof. dr. Milutin Đuričković:

“Pred nama je najnovije i dvojezično izdanje „Istinite čarolije“, koje pored izuzetnih i nadahnutih ilustracija Enese Ustamujić Sejdić, obuhvata ukupno deset naslova, od čega su **dvije** priče i osam **pjesama**.

Retrospektivnim i nostalgičnim vraćanjem u djetinjstvo, Sanja Seferović Drnovšek **pripovijeda** o svojim nezaboravnim i dragim **sjećanjima na djetinjstvo**, zavičaj i doživljaje u porodici, školi, društvu i prirodi. Iz tih razloga **pripovijedanje** se odvija isključivo u prvom licu, a naslov priče „Dnevnik jednog djetinjstva” sam po sebi

je dovoljno indikativan i upućuje na formu i oblik naracije. Naslovna sintagma „Istinite čarolije“ donosi dva naizgled oprečna i kontradiktorna pojma, a to su istinitost (realnost) i čarolije (fantastizacija).

Postavlja se pitanje kako se oni mogu dovesti u međusobnu vezu, odnosno da li jedan drugog isključuju?

Budući da se radi o **umjetnosti** i literaturi za **djecu**, onda je ovaj navodno paradoksalan spoj sasvim prihvatljiv, moguć i opravdan, jer objedinjava **dvije** međusobne suprotnosti kao integralne činioce poetike književnosti za **djecu**.“

NOMINACIJA ZA NAGRADU "ASTRID LINDGREN"

"Istinite čarolije":

Dnevnik jednog djetinjstva

Odlomak iz knjige Sanje Seferović Drnovšek, koju je Narodna i univerzitetska biblioteka BiH nominirala za nagradu "Astrid Lindgren"

"Dođi gore kući, Sanja. Mrak pada", trгла me mama. Zaigrala sam se i tako u pijesku ostala sama.

Zaboravila sam da kažem da je moja 5 godina starija sestra Selen a uvijek tu negdje bila sa svojim drugaricama i drugovima. Oni su se družili iza zgrade u parku ili bi trčali kroz zgradu sve do krova. Krov je ravan i ima malih prostorija i hodnika koji su tako povezani da kad u njih uđeš čini ti se da iz njih nema izlaza.

Sestrino društvo nama malima nije dozvoljavalo da se penjemo na krov.

Kopkalo me je da saznam šta se na krovovima zgrada i na brdu pored nas dešava. Kako da se na krovove i brda popnem a da mama i sestra ne vide da me nema? Ne plašim se ničega jer znam da tamo nema babaroga ni aždaja, oni žive u bajkama.

Dok tako razmišljam, propela sam se na prste. Raširila sam ruke. Nagnula sam se. I, i, i...poletjela!

Letim! Letim otvorenih očiju iznad krova prema brdu! Sa ovih visina brdo izgleda maleno, nije više čupava grdosija.

Gle, brda više nema, ostalo je iza mene. Puno malih kuća i zgrada različitih visina, ravnih ili trouglastih krovova se načičkalo ispod mene. Iz dimnjaka izlazi sivkastobijela para i preda mnom se miješa s oblacima.

"Sanja, dođi na ručak", čujem mamin glas kako me doziva. Kad čujem mamin glas, prestanem da letim.

I tako letim, kad god mogu, da niko ne vidi. Nigdje se ne spuštam, neću u to da se upuštam. Kako bih se vratila?

Nisam nikome pričala o mom letenju, ni sestri, ni mami, ni tati! Šta bi mislili o meni? Ptice lete, a ne ljudi.

Umorni od igranja žmure, ringe ringe raja, preskakanja konopca, na zidiće pored ulaznih vrata posjedala je mala raja. Tako zovu nas djecu koja nisu još pošla u školu. Pričam im sve što sam vidjela i čula toga dana. Niko me ni ne pita kako to sve znam. Da li je bajka ili zbilja? Možda sva djeca imaju tajne kao i ja? Oko nas se naša starija braća i sestre jure, smiju se. Njih zovu tinejdžerima jer svako ima svoju simpatiju. Znamo ko koga simpatije. Crtaju kredom srca, u njima pišu imena ko koga voli i onda probiju strijelu po sredini srca. Moja sestra je lijepa i popularna. Svuda vidim njeno ime u probode-nim srcima, posebno na krovu zgrade, što sam vidjela kad sam letjela.

Onda smo i mi odlučili da kao tinejdžeri imamo simpatije. A ako nekog simpatiješ, onda se voliš i udaš se ili oženiš. Kao naše mame i tate. Ja sam se tako dva puta udavala. Ne mogu da kažem njihova imena jer je to tajna. Čuvam svoju sliku sa mladoženjom i velikim buketom cvijeća u rukama, sa jednog od tih vjenčanja.

Od svih igara najviše volim da letim.

Jednog dana, kad sam letjela, ugledala sam djevojčicu na ljuljašci u šumi, ispred kuće. Kad bi se zaljuljala na gore, gledala je pravo u mene. I eto je, do mene se doljuljala. Lijepa je, u crvenoj haljinici sa trakom oko kose. Rekla mi je kako se zove, ali se vjetrić oko nas vrtio i nisam joj ime najbolje čula. Nikad nije prestala da se ljulja i nisam uspjela da je dodirnem i pomilujem po kosi. Pričala mi je da živi sa nanom i da najviše voli da se ljulja. Ja najviše volim da letim! Imamo puno toga zajedničkog i na nebu nije bilo tajni među nama.

Jednog hladnog dana mama je otišla u bolnicu. Čekam da sa bratom dođe kući. Sestra je u školi a tata na poslu ili u bolnici sa mamom. Čuva me mamina prijateljica i pomaže mi da čekam: "Ne brini se, još malo pa će doći kući".

Mama nije te noći došla kući iz bolnice. Gledala sam na TV emisiju o djeci u zgradi sa sobama bez slika. I bez igračaka. Ta djeca nemaju oba roditelja, a ni nanu kao moja drugarica sa ljuljaške. Djeca bez roditelja i imena. Ta se zgrada zove sirotište. Ne mogu sad da ih posjetim jer čekam mamu i brata. Pišem priču "Jedno dijete se zove 52 a drugo 53", i zovem svu djecu na svijetu da se druže jedni sa drugima.

Učiteljica je moju priču pročitala đacima u razredu. Predložila me je za sekciju za pisanje, da idem u posjete u druge škole, da čitam svoje priče i slušam priče đaka koji vole da pišu kao i ja.

A kad je mama donijela kući brata, postala sam starija sestra.

Posmatram jednogodišnjeg brata Vanju kako stavlja ručicu kroz prozor, gleda snježne pahulje koje ljepršaju kao balerine u zraku i slijeću na njegov dlan. Čudi se kad nestanu i od snjeguljica postanu kapljice na njegovom dlanu. U mojim pričama čuvam pahulje da se ne istope na dlanu moga brata.



“Mrvica”:

Kosa joj je bila kao mjesečina...

*Odlomak iz novog romana književnika
Muhidina Šarića, kojega je Narodna i
univerzitetna biblioteka BiH
nominirala za nagradu “Astrid
Lindgren”*

Te godine jesen je bila suha i kao dukat žuta. Već na startu je raščesljala zlatne kose i prosula ruj lišća po okolnim brežuljcima. Nebo iznad mahale se sva-kodneвно po nekoliko puta presvlačilo u bijele, plave ili sive haljine dana. Sunce se svakog časa gasilo i palilo kao pokvarena sijalica na našoj uličnoj banderi. Po njivama su se dovikivali ljudi, brektali su traktori, škripala konjska kola i pu-nile ostave.

Uskoro će zima.

I u našoj avliji se užurbano radilo. Zidari su, odmah iza kuće, zidali veterinarsku ambulantu, a u produžetku natkriven boks za pse. Otac i kum Jovan su neumorno trčkarali od jednog do drugog majstora. Svakog od njih su kontrolisali i davali im potrebne upute. I ja sam bio stalno među njima. Oduvijek sam volio gledati kako se rađaju kuće. Sada su me potpuno okupirali ovi naši radovi. Sa betonskim pločama, narastanjem zidova, rasla je i moja bujna mašta o izgledu i važnosti buduće zgrade. Svojim sam školskim drugovima uporno i u detalje objašnjavao kako će izgledati nova građevina, a posebno boks u kojem će biti leglo mladih vučjaka. Sva-kodneвно je Mahalom defilovala grupa, po grupa, onih najradoznalijih iz razreda. Dolazili su da vide i da se uvjere u istinitost onog što sam im govorio. Opet sam među drugovima bio glavni. Moje Ja je narastalo, i u meni, i među njima.

Danas mi je u posjetu došla Sandra. Otkako smo krenuli u osmi razred, sve manje mi je ona nekadašnja čangrizava i brbljiva djevojčica od koje sam često bježao, a sve više djevojka čije sam društvo priželjkivao. Sada mi je sva, od pete do glave, bila umiljata i privlačna. Lice joj je bilo pravilno, kao od slonove kosti isklesano,

Muhidin
Šarić

NOMINACIJA
ZA NAGRADU
“ASTRID LINDGREN”



mirisno i mehko. Ponekad mi se učini kao da doziva prste ruke da ga pomiluju.

I ružičaste usne su joj bile slatke, i njen prčasti nosić, i ovalna brada...

A kosa! Kosa joj je bila kao mjesečina, sva blijedozlatna.

Pratili su je Sendo i Pigi. Dok su ulazili u dvorište, čuo sam njihov razgovor. Pigi je, kao i uvijek, skroman i nenametljiv. Glas mu je tih, za pola tona niži od uobičajenog. Dok je govorio, riječi su mu bile mehke i bojažljive, kao da se nekom zbog nečeg izvinjavao.

Sendo je njegova suprotnost. Bio je agresivan. Govorio je glasno, unosio se Sandri u lice i, ako ga nije gledala, potezao ju je za rukav. Zbog te nametljivosti, neki čudan nemir se uvukao u mene. A, kada su zastali, i kada ju je počeo zasipati svojom slatkorječivošću, objašnjavati joj i pokazivati građevinu, kao da je veterinarska stanica njegova, a on sin moga oca, a ne ja, nisam ga više mogao slušati. Odmah sam im krenuo u susret i stao između njega i Sandre.

- Vidiš! - rekao sam mu ono što mi je prvo palo na pamet. - Ljudi zidaju zgradu, mravi prave mravinjak, osovi osinjak, krtice krtičnjak, a ptice savijaju svoja gnijezda...

- Pa šta? - prekinuo me.

Gledao me direktno onim svojim okruglim naelektrisanim očima izbačenim na vrh glave kao u buldoga. Glas mu je bio povišen i šuštao je kroz lisnate grane šljive iznad nas. Bio je vreo. Sandra mi se nasmiješila. Njen smiješak me podstaknuo i vratio mi izgubljeni dah.

- Pa ništa! – rekao sam mu. - Svijet nije odmaralište!

- Nego šta je? – brektao je i unosio mi se u lice.

- Svijet je velika radionica, a ne pričaonica u kojoj zveckaju prazne riječi!

On me gledao upitno u očekivanju nastavka razgovora, ali ja sam se okrenuo Sanđri i Pigiju i rekao im kako mi je drago da su mi došli u posjetu. Poveo sam ih prema boks i nastavio pokazivati i objašnjavati:

- Ovdje će biti hotel sa pet zvjezdica za Negru! – pokazivao sam im boks.

Sendo je sav bijesan dojurio za nama, odgurnuo Pigija i stao između mene i Sanđre. Imao je zapaljive oči. Pokazivao je zube i unosio mi se u lice. Bio je negativno naelektrisan.

- Šta izmišljaš!? - praznio se. - Ko ti je sad ta Negra!?

Sandra je gledala čas njega, čas mene. Bilo joj je neprijatno. Šutila je. Pigi je htio nešto da kaže, ali mu je on stavio ruku na usta. Stajali smo nakostriješeni jedan naspram drugog kao dva napaljena horoza.

Kad je vidio goste, otac je došao da ih pozdravi.

- Baš je lijepo što ste došli! – rekao je i pružio im ruke. – Moj sin je srećan kad ima tako dobre prijatelje!

Onda ih je odveo među još svježije, tek ozidane zidove ambulante. Ja sam ostao. Odnokud se došunjao Pujdo, moj vjerni mahalski pas. Pripio se uz moju nogu. Pomilovao sam ga po glavi dok sam gledao Sandru kako skakuće preko razbacanih cigli po dvorištu. Žuta svilenka haljina mreškala se na njenom tijelu i pojačavala boju brižno počesljane svijetle kose. Krupne oči bljeskale su joj poput upaljenih svitaca a nemiran pogled letio je svuda naokolo.

Na zapadu se rumenilo sunce, kao požar koji se postepeno gasi. Iznad nas je nebo popimalo boju indiga.

Dok sam je posmatrao osjećao sam kako neka dragost u meni narasta, tjera me da raširim ruke, da poletim iznad krovova i čvrsto se zagrlim s vjetrom. Neko zadovoljstvo me tjeralo da zapjevam, ali nisam. Samo sam se čvršće priljubio uz Pujdu i pitao ga zna li šta mi je. On me nijemo gledao onim svojim vodnjikavim psećim očima. A onda, u jednom momentu mi se učinilo kao da je progovorio onaj njegov promukli bariton:

- Ljub-av! - avkao je.

Pjesma iz zajedničke zbirke "Lasta na krilu leptira" Raziye Buharalije i Muhidina Šarića.

TRAMPA

Otjerali moga djeda
i nanu mi u Dom dali,
niko na me sad ne gleda
baš ih briga što sam mali.

Ja, plus tata, i plus mama,
otuđen smo gradski bend,
viđamo se u slikama
i to samo za vikend.

Zamoliću onog Duha
iz Aladinove lampe,
što sve želje za čas skuha,
da s njim igram trampe.

Zgrabiću ga prekoreda,
ako ga još igdje ima,
da mi odmah vrati djeda
i nanu sa uštipcima.

I rođake da mi vrati,
i kućicu, mjesto stana,
ja ću njemu odmah dati
sav čarobni svijet ekrana.

Pa da svakog jutra skupljam
osmijehe sa dragih lica,
pa da opet svi zajedno
zovemo se – porodica.

Pjesma iz zbirke „Sunce ispod kišobrana“

LIPA

Kada lipanj prostre azur
i upali kandilj ljeta,
tad se lipa preobrazi
u mirisni buket cvijeta.

Nosili je sobom Goti,
i Rimljani, i Avari,
po božijoj hair bašti
množili Sloveni Stari.

Usput su je Huni brali,
Sasi, Franci i Vandali,
pili Skiti plemeniti,
čaj guštali hitri Gali.

Po lipi su Lipovljani,
i Lipovac i Lipice,
ona cvijetom pčele hrani,
a mirisom poji ptice.

Lipa ima sve što treba,
miris, okus, ima slast,
zna da raste sve do neba,
zato lipi svaka čast.

Pjesma iz zbirke „Sunce ispod kišobrana“

LISPOD KIŠOBRANA

U sred tmuše, nevidiša,
kad je pala hladna kiša,
susreli se ja i Džana
pod kupolom kišobrana.

Čim se sreli,
kao da su svi anđeli
doletjeli sa vrhunca,
ofarbali nebo plavim,
upalili baklju sunca.

I još više,
posrebrili kapi kiše,
upalili svjetlo dana
i spojili naše ruke
na držaču kišobrana.

Sada,
čim ugledam iznad grada
gdje se mršti oblak vran,
radujem se i pjevušim:
– Evo, stiže lijep dan!

Opet ćemo ja i Džana
stiskat dršku kišobrana!

NOMINACIJA ZA NAGRADU "ASTRID LINDGREN"

Enesa Ustamujić Sejdić



**Pisati i ilustrovati za djecu
nije samo čin umjetnosti...**

**... *To je i
čin srca***

**... ističe likovna umjetnica Enesa Ustamujić
Sejdić, koja je nominirana za nagradu
„Astrid Lindgren“ kao ilustratorica knjiga za
djecu.**



Priredio: Ismet Bekrić

Radost nominacije za najznačajniju svjetsku nagradu u književnosti za djecu, „Astrid Lindgren“, likovna umjetnica i ilustratorica Enesa Ustamujić Sejdić iz Sarajeva podijelila je sa književnicom Sanjom Seferović Drnovšek, kao što je s njom dijelila i ushićenje zajedničkog stvaranja jedne izuzetne knjige za djecu, „Istinitih čarolija“, čiji odlomak objavljujemo u ovom broju našeg magazina, da bismo na taj način iskazali i zahvalnost samoj Švedskoj što tako dugo i tako stvaralački podržava ljepotu i dobrotu književnosti za djecu, kao jedan od čudesnih mostova svijeta.

Ilustratorica Enesa Ustamujić Sejdić upravo za nas i naše čitaoce govori o svojoj radosti kad pričama, bajkama i pjesmama poklanja i ljepotu svojih inspiracija.

„Istinite čarolije“: Ova knjiga sjećanja na djetinjstvo koje traje, na jednu djevojčicu koja i budna sanja, Sanju Seferović Drnovšek, dobila je još jednu čaroliju, stvaralačku, svu u ljepoti i radosti boja, onih koje može samo takva likovna umjetnica, kao što je Enesa Ustamujić Sejdić, uplesti u ovu poetsku priču.

Postoji jedan citat koji ovoj ilustratorski odzvanja svaki put kada pomisli i na ovu knjigu, a koji glasi:

„Nikada nisam gubio osjećaj za realnost – oduvijek sam s obje noge čvrsto stajao na nebu,“ riječi su to velikog umjetnika Franje Likara, poetične i mudre, koje na najbolji način oslikavaju i duh ovog dvojezičnog djela.

Pisati za djecu nije samo umjetnost – to je čin srca. To je čistoća misli, empatija u riječi i maštovitost koja ne traži granice. Sanja je oličenje svega toga. U ovoj knjizi ona nas vodi kroz svijet jedne posebne djevojčice – kroz njene snove, nade, sjećanja i početke stvaralaštva. U toj nježnoj i iskrenoj priči ogleda se odnos između djetinjstva i umjetnosti, igre i riječi, mašte i zrelosti. Jer onoliko koliko je djevojčici potrebna mašta da bi živjela punim plućima, toliko je i književnici potrebna da bi stvarala iz duše.

Saradnja sa bajkarom: Kada ljubav piše, a mašta ilustruje – nastaje čarolija. Enesa ističe da je imala posebnu čast i radost da bude ilustratorica još jedne čudesne knjige jednog od najbajkovitijih romana kojega je bogatila svojim bojama – „Avanture mačka B. i djeda H.“ Fahrudina Kučuka, za kojega kaže da nije samo pisac – nego još više mag riječi. Njegova sposobnost da spaja različite književne rodove u jedinstveno djelo čini svaki roman ne samo književnim ostvarenjem, već i emotivnim putovanjem. On piše za najiskreniju publiku – djecu – ali u njegovim pričama odzvanjaju istine koje dotiču i najzrelija srca. Ovaj roman donosi poetski diskurs, elemente basne i dramski dijalog, obojene bogatim, slikovitim narativima koji ostaju dugo u mislima i osjećanjima čitalaca. Ovaj put, radost je bila dvostruka – jer pored ilustracija svih devet poglavlja, naslovnice i tehničkog uredništva, imala sam priliku i čast, na prijedlog samog autora, da budem autorica predgovora ovog predivnog književnog djela. Ilustracije su nastajale iz jednog jedinog izvora – ljubavi. Ljubavi prema priči, prema likovima, prema magiji koju Kučuk neumorno stvara. Svaka linija i boja pokušala je uhvatiti neuhvatljivo – onu tihiu emociju koju djelo nosi, onu iskru iz koje nastaje prijateljstvo, toplina, i čudo.

Ova saradnja za mene nije bila posao – bila je radost. Bila je povratak djetetu u sebi, povratak onoj iskri koja nas sve vodi prema mašti, prema vjerovanju u dobro, u čudo, u ljepotu svakodnevnog života.

O nominaciji: U najljepši petak – 11. aprila – na dan koji je sam po sebi radost i svjetlost, upriličeno je svečano predstavljanje



kandidata nominovanih za najveću svjetsku književnu nagradu za djecu – Astrid Lindgren Memorial Award.

S neopisivim ponosom, i srcem prepunim sreće i zahvalnosti, predstavljam svoju domovinu, Bosnu i Hercegovinu, u kategoriji ilustratora. Ova nominacija nije samo priznanje meni kao umjetnici – to je priznanje svim godinama predanog rada, tihim nadama, snovima koje sam utkala u svaku liniju, riječ i susret s djecom kroz umjetnost i književnost. Sreća nikad nije potpuna dok se ne podijeli s drugima. A znajte – ko se ne raduje tuđoj sreći, neka ni svoju ne očekuje.

Posebnu zahvalnost želim iskazati divnim ljudima nominovanim u kategoriji književnika – Sanji Seferović Drnovšek i Muhidinu

Šariću – čija toplina, nepokolebljiva profesionalnost i istinska ljudskost nisu samo moj oslonac, već i nepresušan izvor inspiracije.

Inspiracija i djeca: Iz moje vizure, djeca su – naglašava naša sugovornica - zaista neizmjerni dar za oči i dušu, izravan poklon Uzvišenog, a kao takvi, oni su vječna inspiracija i personifikacija neiskvarenosti, ljubavi i nepresušne domišljatosti. Njihova prisutnost u životima nas odraslih podsjeća na čistoću svijeta, na nevinost koja nikada ne prestaje očaravati. U tom duhu, moje srce iskreno teži za zdravljem svakog najljepšeg ovodunjalučkog ukrasa – djeteta, koje svojim postojanjem donosi neizmjernu ljepotu i nadu u svijet koji nas okružuje.





NAJDRAŽA PJESMA Knjiga koja miriše na djetinjstvo

Ili - Antologija “Književnih odlikaša” koju je, u saradnji sa samim zastupljenim autorima, osmislio i sačinio također “književni petičar” pjesnik Jovo Čulić iz Banjaluke, i koju je trebalo da odmah po njenom izlasku, prije dvije godine, predstavimo i na “Vezenom mostu” u Banjaluci... Ali, tad ne bi sreće, a i sad je baš nema, jer ovog ljeta ovaj književni i prijateljski susret nije ni održan, i pitanje je njegove prihodnosti, ali, eto, imamo bar priliku

da u našem novom prilogu, nazvanom također “Vezeni most”, započnemo listati ovo zanimljivo, izuzetno izdanje, sa predgovorom priređivača i tekstovima pjesnika o svojim najdražim pjesmama. Zajedničko čitanje na našim stranicama nastaviti ćemo i u narednim brojevima našeg magazina, jer – drage, lijepe pjesme traju, kao prijateljstva, ljubavi, druženja... Uživajte, sjećajući se i svojih djetinjstava, ali misleći na sadašnja djetinjstva, kako da budu sretnija, mirnija, ljepša, dotojna svakog djeteta...

Ili - Antologija “Književnih odlikaša” koju je, u saradnji sa samim zastupljenim autorima, osmislio i sačinio također “književni petičar” pjesnik Jovo Čulić iz Banjaluke, i koju je trebalo da odmah po njenom izlasku, prije dvije godine, predstavimo i na “Vezenom mostu” u Banjaluci... Ali, tad ne bi sreće, a i sad je baš nema, jer ovog ljeta ovaj književni i prijateljski susret nije ni održan, i pitanje je njegove prihodnosti, ali, eto, imamo bar priliku da u našem novom prilogu, nazvanom također “Vezeni most”, započnemo listati ovo zanimljivo, izuzetno izdanje, sa predgovorom priređivača i tekstovima pjesnika o svojim najdražim pjesmama. Zajedničko čitanje na našim stranicama nastaviti ćemo i u narednim brojevima našeg magazina, jer – drage, lijepe pjesme traju, kao prijateljstva, ljubavi, druženja... Uživajte, sjećajući se i svojih djetinjstava, ali misleći na sadašnja djetinjstva, kako da budu sretnija, mirnija, ljepša, dotojna svakog djeteta...

Jovo Čulić: Iz predgovora: Ideja za ovu knjigu nastala je kada

sam ukucao riječ „antologija” u elektronski katalog Narodne i univerzitetske biblioteke Republike Srpske u Banjaluci. Na trećoj strani, između ostalih, ugledao sam naslov koji mi je odmah privukao pažnju: „65 pesnika odgovara: koju od svojih pesama najviše volim i zašto? (antologija)”. Kasnije sam vidio i zapisao da je autor Dragoslav Adamović, dok je izdavač Narodna prosvjeta, 1958. (Sarajevo: „Veselin Masleša”). „Ovo bi moglo biti interesantno”, pomislio sam. Knjigu sam isti dan podigao i počeo čitati. Vrlo oskudno odštampana na jeftinom papiru na A6 ili nekom sličnom formatu.

Na njoj je sve bilo blijedo i žalosno. Kada sam pogledao u sadržaj tehnička opremljenost knjige pala je u drugi plan. Većinom su tu bili klasici književnosti tadašnje države: Mira Alečković, Dobriša Cesarić, Branko Ćopić, Oskar Davičo, Vladan Desnica, Mak Dizdar, Zvonimir Golob, Hamza Humo, Desanka Maksimović, Slavko Jancevski, Jure Kaštelan, Gustav Krklec, Skender Kulenović, Vesna Parun, Vasko Popa, Gvido Tartalja, Aleksandar Vučo, Grigor Vitez,



Izet Sarajlić, Tin Ujević, Stevan Raičković... i mnogi drugi sve do broja 65.

Moram priznati da za pojedine pjesnike nikada nisam čuo. Za neke sam pak čuo ali nisam imao prilike da ih čitam. Pomislio sam kako je vrijeme najrigorozniji ali, vjerovatno, i najmjerodavniji sudija među sudijama.

Ono što sam mislio da ću naći u ovoj knjizi bilo je unutar njenih korica i nisam se razočarao. Pored dobro poznatih pjesama bilo je tu i manje znanih do potpuno nepoznatih i to od velikih poeta što je i dalo čara ovoj knjizi. Pjesnici su na postavljeno pitanje odgovarali kako su znali i umjeli. Neki veselo i nadahnuo kao da su čitav život čekali to pitanje. A neki vrlo šturo, s mukom, kao da im je ovo bio veliki napor koji su jedva „otaljali“ od sebe.

Pomislio sam kako bi bilo dobro da i mi, savremeni dječiji pisci, učinimo isto, da iza nas ostane nešto što će nekome biti interesantno da pročita sada ali i za nekoliko desetina pa i više godina. Nešto samo naše. Intimno. Nešto što nismo imali prilike ranije reći. Ideja mi se vrzmala po glavi neko vrijeme. Malo sam se plašio pomisli da krenem u ovu avanturu ali u isto vrijeme me i uzbudivala pomisao da nešto takvo pokrenem. Da li sam sposoban da ovo izguram do kraja? Kako iznaći sredstva za knjigu? Da li da tražim saradnike? Pitanja su se sama po sebi nametala. Kada sam počeo da bilježim koga bih sve mogao da pozovem od savremenih tj. živih pjesnika za djecu, da učestvuje u kreiranju ove knjige, shvatio sam da većinu pjesnika lično poznajem.

Sve od Uroša Vošnjaka u Sloveniji, sa kojim sam nastupao nekoliko puta i koji mi je briljantno, ne preveo, već prepjevao, knjigu pjesama na slovenački jezik, pa sve do Nauma Popeskog u Makedoniji sa kojim sam drugovao i koji mi je, također, preveo i objavio nekoliko pjesama na makedonski jezik. Zbog ove činjenice osjećao sam se ponosno i dobio vjetar u leđa.

Time će mi posao biti znatno olakšan i smanjiće neprijatnosti od: „Dobar dan. Ja sam taj i taj i pišem za djecu. U toku je prikupljanje građe za...“ Naravno da se ovde moglo naći još desetine drugih pjesnika, naročito mlađe i srednje generacije. Međutim, meni je prvenstveno bio cilj da oni najstariji među nama prvo uđu u knjigu. I oni su prvi dobili poziv.

Da zabilježimo njihovu priču za života, jer vrijeme je nemilosrdno. Za ove mlađe kolege nadam se da će biti neka druga izdanja ove knjige. Nažalost, bio sam u pravu. Do pisanja ovoga predgovora fizički su nas napustili: Milenko Ratković, koji i otvara ovu knjigu i s kim sam komunicirao preko njegove kćerke, Milovan Danojlić, sa



kojim sam imao živu prepisku putem pisama, pošto Milovan nije mario za nove tehnologije, zatim, moj drug, pisac i ilustrator, Peđa Trajković, kao i Miroslav Jovanović Timotijev s kojim sam, takođe, imao prilike da se upoznam u Baru na „Staroj maslini“. Nažalost, ovaj spisak moram dopuniti sa mojom Stevkom Kozić Preradović i dragim Pantom Stevićem.

Antologija uvijek ima za cilj da postavi neke književne standarde, da nešto vrednuje i to postavi na određeno mjesto. Pravi antologijski pristup podrazumijeva sav raspoloživi materijal iz kojega bi se onda izdvajao kvalitet, a pošto u ovom slučaju nisu birana djela, već autori koji su birali, ne najbolja nego, svoja najdraža djela, teško je u tom smislu ovu knjigu nazvati antologijom.

Mada mislim da se ni sa tom formulacijom ove knjige nije puno pogriješilo. Bilo kako bilo ovo je knjiga koja sadrži sjajne pjesme velikih autora, poznate naslove, strofe i stihove za sva vremena. Tu su i neke manje poznate pjesme koje su autori birali, jer su im značajne i drage iz razloga koje nam ovde i otkrivaju u originalnim i vrlo interesantnim pričama. Ovo je knjiga za sva godišnja doba. Za tugu i za radost. Za smijeh i sjetu. Ovo je knjiga koja će se čitati i prepričavati. Od ove knjige se postaje bolji i plemenitiji. Ova knjiga miriše na djetinjstvo a samim tim na ljubav i bezbrižnost, što nam je u svakoj epohi, itekako, potrebno. Jednostavno, ovo je knjiga za uživanje.

Zato mislim da kada i zadnjem autoru iz ove knjige istekne predviđeno vrijeme iz životne kapsurde, ostaće oni svjetlucavi znakovi koji će se iz nje odašiljati i privlačiti nove čitaoce. Siguran sam da će im ponuditi onoliko ljepote i razloga za uživanje koliko i sadašnjim čitaocima.

Da bi bio dobar pisac,
moraš dobro da pišeš.

Da bi bio poznati pisac,
moraš dobro da pišeš i da te ljudi čitaju.

Da bi bio čuveni pisac,
moraš dobro da pišeš, da te ljudi čitaju i da dugo živiš.

A da bi bio pisac legenda,
djelo te mora nadživjeti.

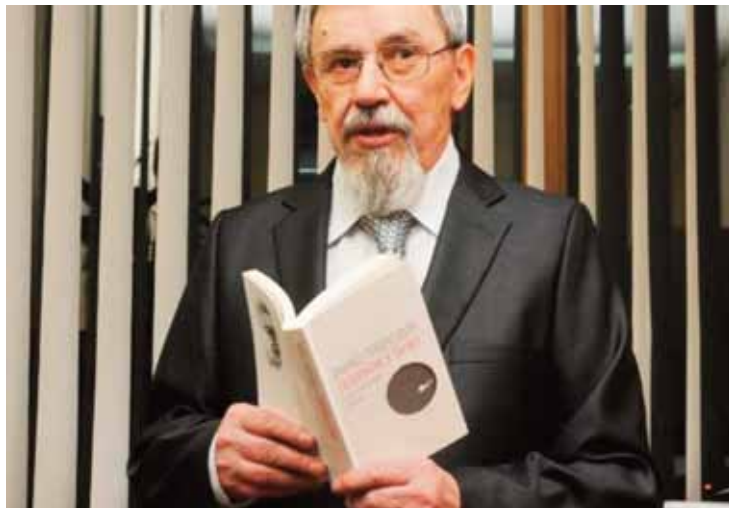
Iskreno se nadam da će dosta pisaca iz ove knjige njihovo djelo nadživjeti. Jer, kako reče Boro Kapetanović, ovdje su sve sami odlični književnosti za djecu.

Jovo Čulić

Ranko Pavlović

NAJDRAŽA PJESMA

Zavičaj poezije



Ranko Pavlović, pjesnik, pripovjedač, romanopisac, dramski pisac, književni kritičar, o svojoj najdražoj pjesmi, za “Knjigu za uživanje”: Zašto baš ova pjesma?

Ne vjerujem da je ovo moja najbolja pjesma za mlade čitaoce, a nisam sasvim siguran ni da sam je baš ja izabrao.

Prije će biti da su je izabrali Hašanci, đaci i stariji mještani Čopićevog rodnog sela pod Grmečom. Kako?

Vrlo jednostavno.

Po završetku rata, koji je u prvoj polovini posljednje decenije dvadesetog vijeka vođen na području bivše Jugoslavije, zapravo, otkad je postignut dogovor da se izmijene granice utvrđene u Dejtonu, pa da Hašani pripadnu Republici Srpskoj za ustupljenu Arapušu Federaciji Bosne i Hercegovine, sa grupom pisaca odlazim u rodno selo našeg najtiražnijeg i najprevođenijeg pisca.

Tada je obnovljena književna manifestacija „Čopićevim stazama djetinjstva“. Održavana je krajem marta, o danu kada je Čopić, kako se često kaže, s onog mosta u Beogradu „zakoračio u prazno“, a kasnije je odlučeno da se održava u jesen, o Miholjdanu.

Od tada idemo dva puta godišnje, u martu da se sretnemo sa Hašancima i položimo vijenac na Čopićevu bistu pred obnovljenom spomen-školom u kojoj je ponekad plavokosi dječčić žuljao i takozvanu „magareću klupu“, a o Miholju na „Čopićeve staze djetinjstva“.

Kad god sam u Hašanima, sjetim se i svog djetinjstva. Negdje u šestom ili sedmom razredu u Tesliću prosto sam gutao knjige Marka Tvena o vragolijama Toma Sojera i Haklberija Fina. Uz Roberta Luisa Stivenzona, Džeka Londona i mnoge druge strane pisce, istovremeno sam čitao i domaće, naročito Branka Čopića.

Tvenovi nestašni junaci pravili su vratolomije uz dugi i široki Misisipi, kojim su plovili ogromni parobrodi, a Čopićevi na Japri i pored ove rijeke koja protiče kroz Hašane. Ja sam tada zamišljao da i Japrom mora ploviti bar jedan parobrod.

Kada sam, jednog ljeta, kada rijeke inače „onemoćaju“, prvi put otišao u Hašane i do rijeke koju Čopić tako često spominje u svojim pjesmama i prozi, vidio sam da je to zapravo rječica koju možemo i preskočiti.

Pa ipak sam i tada pogledao uzvodno, očekujući da se pojavi parobrod. Obnavljanjem „Čopićevih staza djetinjstva“, a prisjećajući se svih Čopićevih djela, napisao sam pjesmu „Put u Hašane“. Pročitao

sam je prvo đacima u Donjem Duboviku, a potom okupljenim Hašancima i gostima ispred Čopićeve biste.

I od tada nikada nisam mogao otići u zavičaj našeg velikog pisca, a da od mene ne traže da im govorim tu svoju pjesmu, za koju je učiteljica Dušanka Dakić rekla da bi trebalo da se komponuje muzika, da ona bude neka vrsta hašanske svečane pjesme.

Eto, zato mislim da su Hašanci, a ne ja, izabrali ovu pjesmu.

Put u Hašane

Kada proljeće začarlija
kroz pupove grabovih grana,
kažem sjećanju: I ti i ja
krećemo sutra put Hašana.

Tamo nas čeka Japra bistra,
prigrllila obale svoje,
na njoj i stari mlin olista
nasred bašte sljezove boje.

Pasji knez Žučo diže repić,
mlinar Trišo prutom ga tjera.
U grm skače Ježurka Ježić,
tamo s ježicom da večera.

Eno, stric Nidžo, pa djed Rade,
s njima i Petrak samardžija,
dok mačak Tošo slaninu krade,
ona mu od sveg' najmilija.

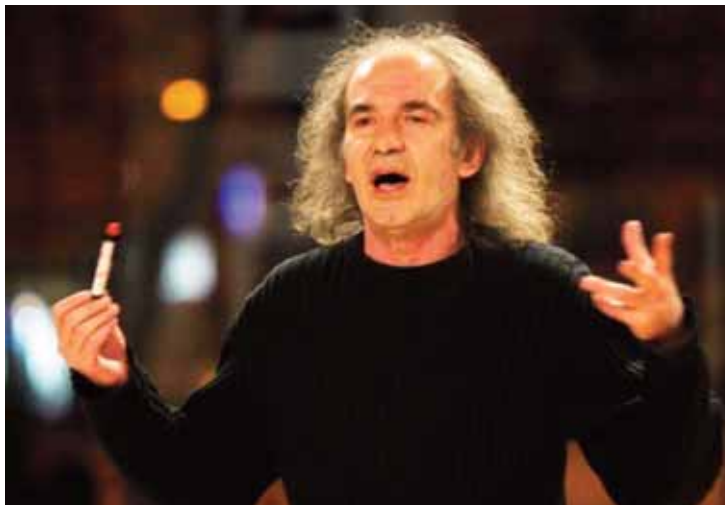
I, da ne dužim, ovo je bitno:
nasred Hašana Branko čeka.
Pod Grmeč, školi, kreni hitno,
prepoznaćeš je izdaleka.

Proljetni vjetrić već čarlija,
ostaje za nama hladna zima.
Sutra ćemo se i ti i ja
sresti sa Čopićem u Hašanima.

Boro Kapetanović

NAJDRAŽA PJESMA

Vidiš da te unuk gurka...



Ranko Pavlović, pjesnik, pripovjedač, romanopisac, dramski pisac, književni kritičar, o svojoj najdražoj pjesmi, za “Knjigu za uživanje”: Zašto baš ova pjesma?

Pesnik Boro Kapetanović – o svojoj pesmi koja je našla svoje pomalo “tužno mesto” u ovoj antologiji, jer se seća odlaska njegovog dede, ali je ipak ostavila taj čudesni trag sećanja na detinjstvo.

Deda je umro u zoru, na dan koji osvane jednom u četiri godine, 28. februara 1984. godine. Imao je osamdeset i sedam godina i bio je zdrav.

Deda je umro zdrav.

Godišnjicu dedine smrti nismo mogli pominjati dok ne prođu četiri godine. U to vreme tek sam počinjao da pišem za decu, a počeo sam iz zaista banalnog razloga. I tad, kao i danas, gotovo redovno, na književnim festivalima pisce su vodili u škole.

Ako bih otišao u srednje, još sam se nekako i snalazio, ali u „osnovnim”... I tako, da bih bio spreman i za osnovne, počnem pomalo. Pesma po pesma. Kad bi se jedna „izlizala“, napisao bih drugu. I tako je to moje književno estradiranje teklo prilično neozbiljno. Doduše, u to vreme, književnost za decu bila je dosta omalovažena..

A onda je umro deda.

Kada sam napisao ovu pesmu ne mogu tačno da se setim ali pouzdano znam da je u vremenu one prve četiri godine posle dedine smrti. I znam da sam je napisao odjednom. Bez ispravke, u cugu, što bi se reklo.

Valjda tako nastaju sve ozbiljne pesme. Odjednom, iznenada. Ali, i danas kad je govorim vidim da ova pesma nije izgubila od svoje svežine, iako je stara. „STARKA se dobro drži”... I zato mi je draga. Što se dobro drži.

Deda

Dugo nisam verovao
Da umreti može deda.

Gde, bre, deda – da se preda?
Zar, bre, deda – da se preda?
Moj, bre, deda – da se preda?

Bunca deda – al’ se ne da!
Ječi deda – al’ se ne da!
Škripi deda – al’ se ne da!
Pršti deda – al’ se ne da!

Celu zimu tako, deda...
Malo žmuri – malo gleda...
I baš, negde, pred proleće,
Kad pomislih – odoleće!
Ode, deda!

Hajde, deda, šta se praviš?
Zašto nećeš da se javiš?
Kakva je to nova žmurka?
Vidiš da te unuk gurka.
Ali, ni da mrdne, deda.
Zaspo, deda, ko pećurka!

Mirsad Bećirbašić

NAJDRAŽA PJESMA

Uspomene duginih boja



Kako je nastala omiljena pjesma Mirsada Bećirbašića “Naušnica od trešanja”, po kojoj je nazvana i nova nagrada za najbolju pjesmu - Zlatna trešnja, koja se od ovog jula dodjeljuje u Tuzli, kao sjećanje na pjesnika vedrine i djetinjstva, koji nas je, nažalost, napustio prošle godine, ali koje je ostavio dubok trag u literaturi za djecu.

Kako je nastala omiljena pjesma Mirsada Bećirbašića “Naušnica od trešanja”, po kojoj je nazvana i nova nagrada za najbolju pjesmu - Zlatna trešnja, koja se od ovog jula dodjeljuje u Tuzli, kao sjećanje na pjesnika vedrine i djetinjstva, koji nas je, nažalost, napustio prošle godine, ali koje je ostavio dubok trag u literaturi za djecu.

Do polaska u školu, najveći dio vremena provodio sam kod djede i nane. Na sredini avlije bila je raskošna trešnja za koju je djed vezao ljuljačku. Avlija je bila uokvirena cvjetnjacima u kojima su cvjetali zumbuli, kadifce, ruže i drugo cvijeće.

Nana je otišla u penziju kao učiteljica. U školi je vodila dramsku sekciju. Za svaku priču koju mi je pričala pravila je lutke. I djed je uzimao učešće u tim lutkarskim predstavama.

S vremena na vrijeme upriličila bi i igrokaz, kao ovaj kojeg se često sjetim. Djed je ušao u avliju sa novinama ispod miške. Upitao je nanu da li je ona dala oglas da se prodaje pametno i lijepo vaspitano dijete koje se zna i ljuljati na ljuljašci. Nana je potvrdno odgovorila. Djed je počeo da nudi cijenu. Nana je odbijala svaku ponudenu dok nije najzad zaključila: – Moje zlato nema cijene.

– Pa zašto ste onda davali oglas? – pitao je djed. – Da bi i ovako pokazala koliko volim svoje zlato – odgovorila je nana. Sišao sam sa ljuljačke, pritrčao i objgrlio nanu. Djed se kao naljutio, napustio je žurno avliju. Uskoro se vratio sa rahatlokumima i princes krofnama.

– Ova predstava ima ne samo sretan nego i sladak završetak – nasmiješio se djed. Eh, uspomene duginih boja.

Naušnice od trešanja

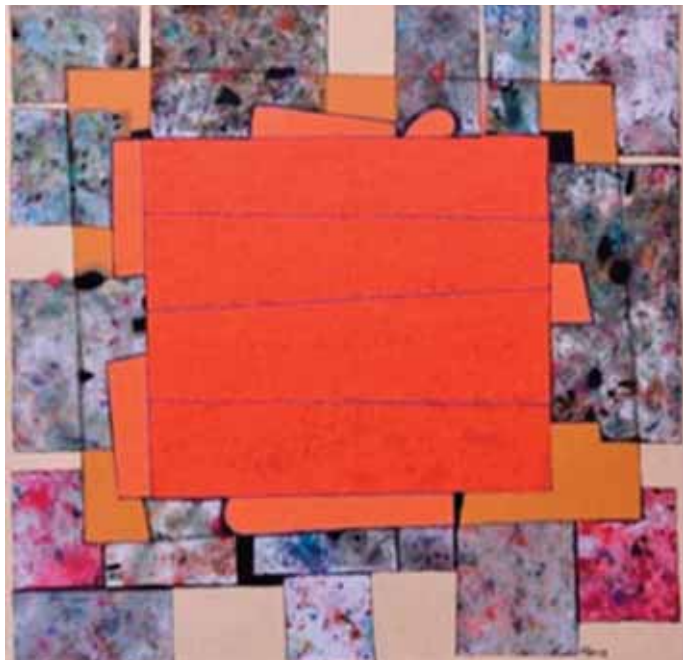
Najljepše pristaju
Za tvoje lice
Od trešanja
Naušnice.

Dvije trešnje
Za jedno uho se vežu,
Dvije za drugo
Da drže ravnotežu.

Kao da su poljupci
Zastali u vazduhu
Pa se njišu na ljuljašci
Obješenoj o uhu.

Kao da traćci
Sanjive zore
O prvoj ljubavi
Naglas govore.

A kad igra ta
Umori djevojčice
Otkidaš trešnje
I pojedeš naušnice.



Veleposlanstvo Bosne i Hercegovine
Embassy of Bosnia and Herzegovina
Kulturno-informativni centar - Zagreb

Veliko nam je zadovoljstvo i čast pozvati Vas
na otvaranje samostalne izložbe slika

Mehmeda KLEPE

2020-2025.

POSTOJANOST TRAGANJA

Promotor: akademik dr. sc. Esad Bajtal

Muzička numera: Faris Pinjo, glumac

Utorak, 20. 05. 2025. u 19:00 sati, Kulturno-informativni centar
Veleposlanstva Bosne i Hercegovine, Ilica 44, Zagreb

O KRPAMA I LJUDIMA



Akademik dr. sci. Esad Bajtal

Neko, gledajući ovu Klepinu postavku, bez imalo zle namjere, može sasvim mirno da kaže: Neki kvadrati i krpe – pa šta? I nije da ne bio u pravu. S tim istim pravom, i sam ću da govorim ovako kako ću govoriti. A govoriću jezikom oka, koje na svoj način vidi to što vidi na Klepinim slikama.

Ljudsko iskustvo ne poznaje nikakvu samorazumljivost niti sanjanu jednoznačnost svijeta. Neuhvatljiv u svojoj dinamičkoj procesualnosti (*panta rei*) svijet nam semantički izmiče. Sve u njemu je višeznačno, upitno i podložno interpretaciji. Stvarnost i percepcija stvarnosti nisu isto. I ne postoji ništa – „isto za sve“. Naša viđenja, doživljaji, procjene, opisi i objašnjenja bilo čega – razlikuju se. Heisenbergov princip neodređenosti važi čak i na dnevno-perceptivnoj ravni. Sve je relativno i upitno: konzilij ljekara odlučuje o statusu bolesnika; nogomet podrazumijeva tri suca, a pored njih još i var sobu.¹ Svaki žiri – književni, muzički ili bilo koji drugi – broji više osoba. A sud traži najmanje tri svjedoka. Na isti način, apstraktna umjetnost je samo jedan od bezbroj svjedoka koji na svoj način kazuju o doživljajnoj različitosti svijeta u kome živimo. Čini to na tragu vizuelnog jezika koji istovremeno zbunjuje i fascinira. I koji svako od nas „čuje“ i razumije potpuno individualno, lično. Apstraktna umjetnost raspinje nas između logike i estetike; između uma i osjećajnosti. Svojom specifičnom simbolikom, apstraktna umjetnost perceptivnu predmetnost svijeta potiskuje u sferu „više

svjesnosti“ i fantazija. U tom kontekstu, uz pomoć emocija, boja i neobičnošću kompozicije, aficirani smo simboličkom prisutnošću predmetne odsutnosti.

Ukratko, apstraktna umjetnost, kao igra na granici imaginarnog i stvarnog, djeluje poput zrcala u kome onaj što se ogleda, ne vidi sebe tamo gdje stvarno jest, nego preko puta sebe: u nestvarnom iracionalnom prostoru iza reflektirajuće plohe ogledala. Na isti način, u zrcalu apstraktnosti, ogleda se druga, nepoznata, nama nevidljiva strana svijeta. Tek naša mašta i fantazija otkrivaju ono što ta umjetnost skriva. Tačnije, odsustvo prepoznatljivih oblika i likova čini da je gledalac prepušten sam sebi; svom doživljaju, emocijama i intuiciji. Jedini doživljajni oslonac su mu linije, geometrijski oblici, boje i kompozicija. Pri tome, njihov cilj nije dati informaciju, nego probuditi emocije i pokrenuti razmišljanje. A to traži otvorenost uma, gledanje bez predrasuda, stavova i pretpostavki. Jer, za razliku od figurativne, apstraktna umjetnost ne pruža mogućnost racionalno-usmjerene priče. Ona otvara prostor i priliku subjektivnom viđenju i tumačenju.



¹ Video assistant referee (skraćeno VAR) je tehnologija koja je uvedena u nogomet kako bi suci dobili priliku provjeriti donesene odluke ukoliko postoje elementi sumnje da je oku ponešto moglo da promakne..

Stoga ista slika izaziva različite reakcije različitih ljudi. Pa i kod iste osobe u različitim trenucima. Sve je stvar momenta, ličnog doživljaja i osjećaja. Nema logike. A u toj alogičnosti sve je moguće. Jer, sve je istovremeno i tačno i netačno; i smisljeno i besmisleno. Odnosno, život je velika igra. I sve drugo u njoj, pa i apstraktno slikarstvo, samo je igra u igri.

A igra je ozbiljna stvar. I čovjek je čovjek samo dok se igra. Igra je maštovita i svjetotvorna. Rad to nije. Rad je nužda, a igra strast. Raditi je naporno i odbojno. Zato se rad izbjegava. I na radu se zabašava. U igri ne. Igra je svijet za sebe. Postavljena na princip „bit’ il’ ne bit’“. Igra hoće pobjedu. Hoće rezultat. Jer samo pobjeda, postignuće i afirmacija, doprinose samodokazivanju, samopotvrđivanju i ugledu igrača. Igra se oslanja na emociju. Nose je zanos, pregrijanost i neodmjerjenost. Pa je nerijetko prate incident i nered. Tuku se igrači. Potuče se čak i publika. Kad se neko potuk’o na radu? Za veći učinak? Ne! To se ne događa. Jer, energetske gledano, razlika je ogromna. Igra je oslobađanje suvišne energije. A rad je trošenje one životno neophodne. Odnosno, u radu čovjek rasipa snagu, gubi zdravlje, troši se, zamara i pada. Pada od umora i iscrpljenosti. U igri se zanosi i cvate od zadovoljstva i ozarenosti; raste.

Klepina umjetnost je upravo to.

Maštovita, neobična, dosjetljiva igra boja i oblika. Slikajući Klepo se igra. Igra se ovim kvadratima. Odnosno, bježeći od oblikotvorne stvarnosti u imaginarij oblika i boja, igra se – na kvadrat. Zato je njegova slika fantazamatski asocijativna i moćna.



O tome najbolje govori čitav set igara krpama. Tu su, tragom potpisa samog slikara, „krpe za brisanje kista“. Pa „Krpica A“ i „Krpica B“. Kao i triptih: „Krpica I, Krpica II i Krpica“.

Čemu krpe?
Zašto krpe?

U našim glavama krpa je samo neželjeni otpad. Nepotrebna suvišnost. Tako važi. Tako mislimo. I tako se, prema krpi i krpama odnosimo. Ali, život ne misli tako. Život naše loše predstave o krpi negira i potpuno anulira. Mijenja im predznak. U životu krpa ne samo da nije otpad, nego prerasta u temelj našeg bivanja. Krpa postaje nešto iz čega niče sve i na čemu sve stoji. I dobro i loše. Nešto bez čega je život praktično nemoguć. Čak nezamisliv.



Već avionski snimak obrađenog zemljišta i plodnih oranica, slika je krpa zemnog šara, osnove našeg biološkog opstanka. Tako, i ne samo tako, krpa je, tiho i nenametljivo ušla u svijet života. I život svijeta. U sve sfere ljudskog bivanja. Od njive do kuće. I tamo nepovratno ostala.

Kao malo šta, i kao malo ko, krpa i krpe su inventurni, magični i sjetno-nostalgичni element naših života. One asociraju i podsjećaju na dane djetinjstva i rane mladosti. Dane zakrpljenih čarapa i pokrpanih hlača. Istom sjećanju pripada i lopta krpenjača za kojom smo mahnito trčali, nadmetali se, znojili i odrastali. A tu su i one, u trake isparane krpe od iznošene i neupotrebljive odjeće.



Trake, od kojih su domaćice tog vremena tkale lijepe i nepoderive bosanske ponjave. Te ponjave – ili dròlje, kako su se još zvale – služile su kao ukrasna i toplotna prostirka hodnika i sporednih prostorija. Čilim je krasio gostinske sobe. Ali, ne samo kućne, naš jezik zna i za ljudske dròlje. Odnosno – dròlje. A dròlja i dròlja, izuzev u akcentu, ne poznaju druge međusobne razlike: u upotrebnoj ravni, one su – jedno i isto. Dròlja je javna ženska. Prostitutka. Ona koja se poput ulične dròlje prostire i podastire pod sve i svakoga ko to želi i plati.

Ali, osim dròlja, tu su i neke druge kućne krpe. Ukrasne zidne krpe, iznad starog dobrog fijaker-šporeta. Koje, sjećamo se, šeretski i nenametljivo – opominju:

*Kuharice manje zbori
Da ti ručak ne izgori.*

Danas te krpe, zajedno s ponjavom i dròljama krasi još samo muzeje i etno-galerije. Kao eksponati davne prošlosti. Bar tako izgleda iz perspektive električnih štednjaka i pretis lonaca. Ali, nije baš tako. To nam se tako samo čini. Krpa se ne dā. Ne samo da nije prošlost, nego je na sofisticiran način našla svoje važno mjesto u našoj životnoj svakodnevnici.

Vremenom, kao pragmatiski iznjedren element, krpa je ušla u modu. Odnosno, kao stilizirana zakrpa i modni detalj, krpa se ustoličila na rukavima poslovnog sakoa modernog birokrate. Ukratko, krpa i krpe su još uvijek tu. S nama i uz nas. Kud god pogledaš – krpa. Krpa prije ... I krpa poslije svega.



Čak ni naš jezik ne može bez krpe i zakrpe. Bez njih bio bi bezbojan, siromašan, šupalj, prazan, značenjski oskudan i nedorečen. To najbolje pokazuje mnoštvo fraza koje se semantički oslanjaju na krpu: za nekog bez časti i dostojanstva kaže se da je „prava krpa“. I biva „odbačen kao krpa“. Bolesnik je „blijed kao krpa“. A neko takav postaje od straha: „pobljedi kao krpa“. A tu je i ona krpa iz studentskog dijaloga: „Kako bi na pismenom“? „Ne pitaj, nekako sam nešto skrpio“, odgovara upitani. A „odoh u krpe“, znači poći u postelju, leći, spavati; otići na počinak. Konačno, narodna poslovice nas uči da „svaka krpa nađe sebi zakrpu“. Odnosno u svakodnevnicima ogovaračke ironije – svako nađe sebi ravnog. Osim toga, živimo teško sastavljajući, odnosno – „jedva krpeći kraj s krajem“. Od plate do plate. Od penzije do penzije.

Ali, ne svi.

Jedni nemaju potrebe da se krpe. Imaju sve što im treba. I više od toga. Drugi se ne krpe jer nemaju čime. Nemaju čak ni za krpe. Kao nezakrpljeni „hodamo gologuzi“. U tom smislu, Klepine krpe možemo čitati i moralno-etički. Mi, nekadašnji građani, osobe, persone, ljudi, danas smo – niko i ništa. Spodobe bez časti i bez dostojanstva. Odnosno – „obične krpe“. Zagazili su nas. Smušeni, tumaramo tamo-’vamo, potpuno izgubljeni, kao – „udareni mokrom krpom po glavi“.

Istovremeno, neke ljudske krpe – krpe od ljudi – danas upravljaju svijetom. Jedna od tih krpa ubija, ranjava, izgladnjuje, djecu, žene i ljude Gaze. Druga krpa to isto radi širom Ukrajine. Neke obijesne krpe su bacile oko na Grenland i žele da ga se dočepaju. Jedna regionalna krpa, videći da je nepoželjna, naprasno je, prije vremena završila sumnjivu posjetu Americi.² A na paradi u Moskvi, uprkos sistematskom poltronstvu, ta ista (velikosrpska) krpa pala je još niže:

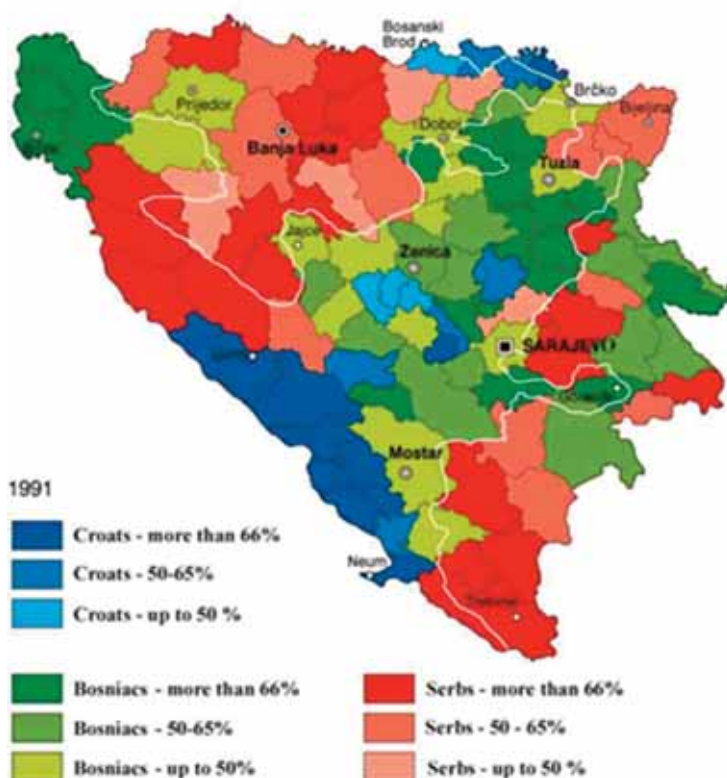
² https://narod.hr/eu-svijet/vucic-lazirao-bolest-nakon-hladnog-tusa-u-sad-u-trumpu-ipak-nije-stalo-do-srpskog-sveta#google_vignette

oficijelnim rasporedom dodijeljenog joj mjesta, tretirana je kao sporedna i nevažna. Tamo negdje, „pored vrata“. Krpa za brisanje cipela.

S druge strane, brojne sponzoruše (eufemizam za dròlju), kao moderne javne krpe, dočepale su se estrade, portala, modnih pista, televizije i filma. Nameću nekritičkoj gomili svoj turbo-folk mentalitet kao način i mjeru življenja. A sve to zahvaljujući sponzor-politikama koje, pored sponzoruša, njeguju i svoje dròlje. Provjerene stranačko-partijske krpe, beskičmenjake, poltrone i poslušnike, koji vode gradove, državne resore i ministarstva. A najveće krpe među krpama, dakle krpetine – kao sekretari, premijeri i predsjednici entiteta i država – zaposjele su vlastodržačke vrhove. I u svojoj medijskoj napadnosti, sile nas da svakodnevno trpimo njihov uvredljivo-mrzački, ucjenjivački, kočijaško-uličarski, prizemni krpeno-prljavi jezik i samovolju. Tako se održavaju. Ali ne uvijek i svugdje. Nedavno, glavna entitetska, (č)etnički-ostrašćena krpa, zamoljena je da kao nepoželjno-prljava – čak i za ukus fašističkog Izraela – napusti konferenciju i zemlju.³

Zahvaljujući tim i takvim krpama, a u kontekstu hronično-kriznog bh. trenutka, krpe sa Klepinih slika možemo interpretirati simptomatski, kao simboličke priče o Bosni. Podijeljenoj, razvaljenoj, na krpe pocijepanoj Bosni. A te krpe su distrikti, entiteti i kantoni. Krpasta logika podjele zahvatila je etnije i narode; nacije i nacionalne kulture, te licemjerne idejno-ostrašćene profašističke klero strukture. U ideloškoj ravni, u teškoj rovovskoj borbi bez smisla i obraza, naše klero-etničke krpe, tobožnji ento-patrioti i samozvani čuvari vitalnog nacionalnog interesa (u svojoj krpastoj osionosti i neskrivenom vlastoljublju), sve druge oko sebe, vrijeđaju, etiketiraju i optužuju kao ideološke krpe: „neprijatelje“, „izdajnike“ i „plaćenike“. Namećući tako svima „rat svih protiv svih“. *Bellum omnium contra omnes*. Ukratko, niko ni s kim. Sve je u Bosni krpasto i nasilno razbijeno, usitnjeno, pocijepano, raskasapljeno, raskrpljeno i nezakrpljeno.

Ethnic composition before the war in BiH (1991)



uljez-1849063



Ali ako te vještačke etno-krpe, krpe podjele i politikantske samovolje, simbolički, etimološki i semantički, asociamo s idejom popravka i obnove do kojih je normalnim ljudima stalo, onda pogledom na šavove, koji te Klepine krpe drže na okupu, čitamo kao neosviješteni zov i izraz težnje za cjelinom. Želje da skrpi pocijepano; da spoji razdvojeno. Kao ono što spaja i vraća Bosnu samoj sebi. Sebi

³ <https://www.vecernji.hr/vijesti/dodik-izbacen-s-konferencije-u-izarelu-proglasili-su-me-nepozeljnom-osobom-osjecao-sam-se-kao-uljez-1849063>
nekadašnjoj. Jednoj i cjelovitij.

I da završim.

Ova priča samo je naknadna, simbolička rekonfiguracija nevidljive, perceptivno odsutne zbilje sa Klepinih slika. Pokušaj njenog simboličkog opredmećivanja iz apstrakcijā likovne bespredmetnosti. Jer, Klepine slike poziv su gledaočevoj fantaziji da, na sebi svojstven način, iskopa stvarnost iz prividne nestvarnosti. Da opredmeti svijet iz njegove simboličke, perceptivno odsutne bespredmetnosti. Jer, slikati na ovaj način, znači u bezličnom naličju slike otkrivati stvarno lice skrivenog svijeta. Dizati svijet iz mrtvih.

Upravo zato, sa stanovišta mizerne krpene logike, koju nevoljno, ali s nadom živimo, da se još jednom, za sami kraj, vratimo onoj autentičnoj, staroj, vječno-živoj, žilavoj Bosni. Jer, Bosna nije krpa za bacanje, kako to godinama tvrdi ona entitetska krpa. Upravo obrnuto. Bosna je genetski neizbježna zakrpa još neskrpljene Evrope. Zakrpa bez koje Evropa ne može. Pa ili će Evropa da se zakrpi, ili će ostati poderana, isprazna, šuplja, besmislena i nemoćna, kakva danas jeste. I zato će Bosna opstati i ostati. Jer, mi – mi u svojoj višestoljetnoj, bosanskoj multi-kulti izvedbi, na kojoj Evropa tek (i s mukom) pokušava da se skrpi – mi smo bili Evropa prije Evrope.

Ukratko, Bosna je kozmopolitska formula bez koje Evrope nema niti je može biti. Htjela ili ne htjela, Evropa će morati da to shvati. Uprkos sistematskim i pomno smišljenim ideološkim lažima i podvalama ovdašnjih etno-razbojnika i pseudo-europljana, s jedne, i entitetskih mrzitelja Evrope, s druge strane.

Sutješćica/Zagreb, maja 2025.

PANSION VILLA EVA
OMIŠALJ - OTOK KRK
SAMO 5km od aerodroma RIJEKA
Bara 5 km från flygplatsen Rijeka
otvoreni smo cijelu godinu
Vi har öppet hela året

Privatna plaža, restoran i pizzeria u sklopu pansiona
Privat strand, Resturang och Pizzeria tillhörande själva pensionat
više informacija na **WWW.VILLA-EVA.COM**
Mer informatio på



CRTICA – Uzgred Budi Rečeno: NIKO KAO KRAJIŠNICI!



Piše: Sead Hambiralović

Iako na slana jezera s kraja Bosne mnogi naobdan zapucavaju organizovano ili autima – oko šest sati u dolasku, isto u povratku – ne manjka vedrine, osmjeha i – pjesama.

Ovog ljeta ne vidim je na jezerima (!) Pitam veselu grupicu iz Krajine u hladu kod Hitne. Odmahuju, jesu čuli za prezime. Negdje zaturio zapisano ime sa telefonom. Oni su iz Kladuše. Moguće je iz Bihaća ili još nekog obližnjeg grada...

...Bolje reklame jezerima ne treba i to baš ovako pred povratak. Taman dok se raja skupi pored kombija kod „Panonskog lovca”. Uvijek neko kasni. Izgubi „kompas” oko vremena, još nešto da kupi djeci ili unucima, pa neko u kabini zaboravi kostim. Da se ne bi nervirala u čekanju, a ponekad baš zna odužiti, osami se na sred trećeg jezera. I, ovako, za svoju dušu. Kao: doviđenja Tuzla, bilo je super!

Krenulo je snimanje.

Sve se posložilo. Idealnije nije moglo. Vreva je minula – nestvarna tišina, zalazak sunca i prelijepi glas gospođe Halkić...

(Odlomak iz knjige Panonika, priče sa slanih jezera – Gospođi Halkić došlo da pjeva, Sead Hambiralović)

P.S.

Snimljeni video pušten je na nedavnoj premijeri programa Drina je Drina, Panonika Panonika i 7 eksponata Gljiva Mira; Urađen je i neobični fotos kako gospođa Halkić daje intervju iz „vode” pridržavajući se uz bijelu betonsku ivicu trećeg jezera. Kao da je plivačica i pride izmamilo osmjeha zbog natakarenih šlaufića na rukma. Za svaki slučaj, beli još nije sasvim utvrdila.

Hehe, a da sve bude u „tonu” upotpunio pisac – nezgodno saget – da olakša pisanje sinulo da iz bašte obližnjeg restorana donese plastičnu stolicu i nemal osjećao kao trener olimpijki, Đurđice Bjedov i Lane Pudar; Neobični fotos postavljen je u dnu s lijeva u novinarskom dijelu ovih dana završene muzejske postavke Bijeli Golub u Zvorniku; Pomenuta knjiga nalazi se u obližnjoj Suvenirnici, a prihod je namijenjen za razvoj projekta GljivaMira – DaBudeBolje.

S.H.

Kolumne i objave u funkciji regionalnog projekta u osnivanju Gljiva Mira – DaBudeBolje; Reference osnivača projekta OVDJE . Prenose portali: Bolja Tuzla, Regional.ba, Fb stranice: BIH DIJASPORA INFODESK i Gljiva Mira i povremeno portali Šeher Banjaluka u Švedskoj i BHDINFODESK; Kontakt:060 3389166 info.gljivamira@gmail.com & dabudebolje@gmail.com



Rekorder kojem je samo nebo bilo granica

Viktor Kupljenik napravio je u toku padobranske karijere 6.134 skoka, a kao profesionalni pilot imao 1.300 sati naleta. Ono što ga čini ponosnim su uspjesi njegovih učenika.



Piše: Mirza Dajić

Viktor je bio mangup mekog srca, široke duše, sportista od glave do pete i pedagog, pravi šampion (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeera)

Viktor Kupljenik, svjetski rekorder u sportskom padobranstvu, osvajač srebrne medalje s reprezentacijom Jugoslavije na Svjetskom prvenstvu 1970. godine na Bledu i nekadašnji profesionalni pilot, svoje penzionerske dane provodi u Banjoj Luci.

Nebeski rekorder, kako su ga zvali od milja, višestruki prvak Bosne i Hercegovine, Srbije i Jugoslavije, nekadašnji selektor juniorske, ženske i seniorske muške reprezentacije Jugoslavije, nastavnik padobranstva i padobranski sudija, posljednje tri godine živi u Penzionerskom domu u gradu na Vrbasu.

Zidovi u njegovoj sobi ukrašeni su fotografijama i trofejima koje je osvojio tokom svoje bogate karijere. Ovo je njegova životna priča.



6.000 skokova bez teže povrede

“U toku padobranske karijere napravio sam 6.134 skoka, a kao profesionalni pilot imao 1.300 sati naleta. Ono što me čini ponosnim je da su moji učenici uspješni. Moja kćerka Diana Kupljenik – Popović je padobranka sa 1.600 skokova, a zet Josip Popović sa 3.000 skokova. Na 38. FAI Svjetskom prvenstvu u stilu i preciznosti u slobodnom padu koje se treba održati ove godine u Češkoj Republici (od 31. augusta do 6. septembra) trebala bi učestvovati tri moja padobranca, Banjalučanina koji žive vani: Edin Ališa s reprezentacijom Sjedinjenih Američkih Država, Ervin Dedić s reprezentacijom Švedske i Damir Boban s reprezentacijom Kanade”, kazao je Kupljenik.

Rekao je kako je sretan zbog svojih padobranaca i da je ono što postižu dio njegovog rada sa njima. Viktor Kupljenik kao sudija na takmičenju, Urije – Prijedor (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeera)

“Kad se nauči skakati, padobranac to ne može zaboraviti. To je



kao i vožnja bicikla”, pojasnio je.

Viktor Kupljenik rođen je 1943. godine u Ljubljani. Porodica je, kaže, bila siromašna i svi su radili na Ljubljanskom polju, brali bilje za čajeve i prodavali. Jednog dana, vojska je napravila padobranski desant. Ta vojna vježba impresionirala je dječaka koji je rekao sebi da će jednog dana to probati.

“Kad sam došao na službu u Banju Luku, bio sam dječak od 17 godina. S obzirom na to da sam u Ljubljani branio za jedan vojni rukometni klub, upisao sam se u Rukometni klub ‘Borac’ sa željom da nastavim trenirati ovaj sport. Trener Vojo Misaljević mi je nakon jednog treninga prišao, zagrlio me očinski i rekao da bi bilo bolje da zbog visine promijenim sport. Borac je u to doba bio prvak Jugoslavije, a imao je odlične golmane. Bila je zaista žestoka konkurencija. Kao da me grom udario. Bio sam šokiran, ali sam ga poslušao. U gradu sam nekoliko dana kasnije ugledao oglas da Aeroklub ‘Rudi Čajavec’ prima polaznike za bavljenje padobranstvom. Upisao sam se. Završio sam teoretsku nastavu. Prvi skok imao sam 11. juna 1962. godine na aerodromu u Zalužanima”, ispričao je Kupljenik.

Da je ostao živjeti u Sloveniji, vjeruje da bi se bavio skijaškim skokovima. Janez Gorišek, koji je konstruisao mnoge skakaonice, njegov je bratić. A i za skok s padobranom iz aviona i za skok sa skijama sa skakaonice treba imati srce.

“Bio sam mlad. Fizički bio izuzetno spreman. Mladost – ludost, vjerovatno je bila dobitna kombinacija. Znao sam da sam moram voditi računa o svojoj budućnosti. Poštovao sam pravila i propise radi vlastite bezbjednosti. I zaista, nikad tokom karijere nisam doživio ozbiljnu povredu, nikad nisam imao lom”, istakao je Viktor. Zidovi sobe u Penzionerskom domu podsjećaju na izuzetnu karijeru (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeera)

Kupljenik je 1962. godine poslan u Jadranski vazduhoplovni centar Tivat na dalju obuku. Tu je položio za dozvolu za padobranca. Nastavnik Mladen Biberčić je shvatio o kakvom potencijalu se rad

Formulärets överkant

Formulärets nederkant Četiri godine kasnije, 1966. godine, prvi put je u pojedinačnoj konkurenciji osvojio prvenstvo Socijalističke republike Bosne i Hercegovine u Rajlovcu, a njegova ekipa “Rudi Čajavec” iz Banje Luke bila je prva ekipno. Do tada su primat imale Sarajlije. U reprezentaciju Jugoslavije ušao je 1969. godine, a već godinu kasnije s reprezentacijom je osvojio drugo mjesto na Svjetskom prvenstvu koje je održano na Bledu. U Saveznom vazduhoplovnom centru u Vršcu 1968. godine završio je pilotsku školu i položio za pilota aviona do 5,5 tona.

Posljednji skok 2016. godine

“Dragan Džajić, kojeg izuzetno cijenim, bio je predsjednik Udruženja reprezentativaca Jugoslavije. Uručio mi je grb kada sam postao reprezentativac. Taj grb je uramljen i krasi moju sobu. U reprezentaciji, koja je bila druga na planeti bili su: Milan Dimić iz Zrenjanina kao kapiten ekipe, Dragoljub Dragović iz Podgorice, Josip Bušić iz Niša, Stefan Besjak iz Bleda i ja. Nažalost, jedini sam od te ekipe među živima. Bili su zaista divni ljudi i vrhunski sportisti”, rekao je Kupljenik.

Sebi je, kaže, zacrtao kao cilj da s ekipom iz Banje Luke postane prvak Jugoslavije. Ostvario je to 1992. godine na prvenstvu u Skoplju. Bilo je to posljednje državno prvenstvo. Viktor je bio trener, a u ekipi su bili njegova kćerka Diana i zet Josip. Posljednji skok napravio je 2016. godine u Novom Mestu u Sloveniji.

“Supruga i ja smo izašli iz Banje Luke 1994. godine i otišli za Ljubljanu. Nisam imao svoj padobran. Zaista su bili svi susretljivi i davali mi svoje padobrane. Naravno, ne nove, nego one koji su stariji. Novije su čuvali za svoje padobrance. Tako sam 2016. godine, nakon nekoliko mjeseci, skočio. Radovao sam se kao djetetu kad daš zvečku. Koje je to bilo uživanje. U jednom momentu učinilo mi se da ne idem ja prema zemlji nego da zemlja ide prema meni. Otvorio sam padobran. Međutim, padobran je bio star, propadao je, ‘curio’. U posljednji čas sam se uspio pribitati. Napravio sam sigurno pet-šest



koluta naprijed nakon doskoka. Prošao sam bez povreda.

Moja, danas pokojna, žena Fatima mi je rekla da imamo djecu, dvoje divne unučadi, puno porodice, mnoge padobrance koji su mi kao djeca, da nisam nikad lom zadobio za 54 godine skakanja, te me upitala kako ću objasniti njima ako se polomim nakon više od 6.000 skokova. Dao sam joj svoju knjižicu – padobransku dozvolu i rekao da sam završio sa skakanjem”, ispričao je Kupljenik. (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeera)

Prisjetio se treninga s legendarnim bokserom Marijanom Benešom, jednim od najboljih boksera Evrope ‘70-ih godina prošlog stoljeća, evropskim amaterskim šampionom iz 1973. godine (prvenstvo održano u Beogradu) u lako-velter kategoriji i prvakom Evrope u profesionalnom boks u EBU verziji iz 1979. godine (nokautiravši u Banjoj Luci u četvrtoj rundi Francuza Guilberta Cohena). Titulu profesionalnog prvaka je uspješno odbranio četiri puta i na kraju je prepuštao 1980. godine Ayubu Kaluleu iz Ugande. Meč je održan u Danskoj gdje je Kalule živio, a Beneš je izgubio odlukom sudija na poene.

“Upoznali smo se na trčanju. Jedno jutro, ja sam se vraćao sa Šehitluka u Banjoj Luci, a on išao gore. Rekao mi je: ‘Stari, stani malo. Ko je veća budala od nas dvojice? Ti ili ja?’ Nasmijao sam se i odgovorio da je, ipak, on pošto tek ide gore, a ja se vraćam. Postali smo prijatelji. Tri puta nedjeljno sam trčao sa njim. Bio je zaista veliki sportista i veliki čovjek. Jednom u društvu je pokazao prstom na mene i rekao da mi, koji imam iza sebe hiljade skokova padobranom, ne vjeruje da nikad nisam slomio ni nogu i da je to prosto nemoguće”, ispričao je Viktor.

Samo nebo je bilo granica

U Banju Luku se Kupljenik vratio nakon smrti supruge Fatime prije tri godine. Kaže da je to njegov grad, da je tu stekao ljubav, zasnovao porodicu, dobio dvoje prekrasne djece.

“U Ljubljani nema puno poznatih ljudi. U Banjoj Luci itekako imam. Odlučio sam se vratiti u svoj grad. Srećom da je država Slovenija priznala moj staž koji sam imao iz vremena nekada zajedničke države. Dobio sam penziju koja mi je dovoljna za plaćanje smještaja u Domu penzionera. Imam svoju sobu. Osoblje je prekrasno, paze me, trude se da mi bude sve potaman. Zahvalan sam im na tome. Obilaze me prijatelji stalno. Imam lijep život. Sretan sam i zadovoljan”, referisao nam je Viktor.

Padobranac, kaže, ne može da svira violinu. To je neki drugi svijet. Padobranac mora biti malo slobodniji, “mora biti pomalo mangup”.

Viktor je bio mangup mekog srca, široke duše, sportista od glave do pete i pedagog. Pravi šampion. Može biti uzor svima. Odškolovalao je generacije i generacije padobranaca u Banjoj Luci, stvorio neke nove šampione. Izveo je mnoge na pravi put.

A za njega je samo nebo bilo granica.

IZVOR: AL JAZEERA



FOTO: Facebook / Azra Bihorac

"Improbabilna priča"

Kada je ovog ljeta održana svečana promocija diplomanata na Univerzitetu Florida, jedan od najupečatljivijih trenutaka bio je inspirativni govor prof. Azre Bihorac – prve osobe iz Bosne i Hercegovine kojoj je pripala ova čast, piše vizionar i osnivač BH Futures Foundation, organizacije koja od 2015. godine, kroz obrazovanje, tehnologiju i liderstvo, deset godina osnažuje mlade iz cijele Bosne i Hercegovine.

Biti glavni govornik na ovoj ceremoniji jedno je od najvećih priznanja koje američki univerzitet može dodijeliti – prilika da se pred hiljadama studenata, njihovim porodicama i profesorima podijeli životna i profesionalna priča koja inspiriše nove generacije.

Azrina priča je sve samo ne obična. Rođena u Brčkom, odrasla u Bosni, suočila se s ratom i izbjeglištvom, ali nikada nije odustala od znanja i medicine. Od Sarajeva i Turske do SAD-a, izgradila je jednu od najistaknutijih akademskih i istraživačkih karijera.

Danas je profesorica medicine, hirurgije, anesteziologije i fiziologije, senior associate dean za istraživanja na Medicinskom fakultetu Univerziteta Florida te direktorica IC³ centra za primjenu umjetne inteligencije u medicini.

U svom govoru, podijelila je ono što sama naziva "improbabilnom pričom": od odrastanja u ratom pogođenoj Bosni, bijega iz domovine sa samo jednim koferom, do trenutka kada stoji na velikoj pozornici i šalje studentima poruku da nijedna prepreka nije dovoljno velika da zaustavi ostvarenje sna.

Prof. Bihorac danas iza sebe ima preko 200 naučnih radova i više od 10.000 citata, a njen rad na primjeni umjetne inteligencije u medicini mijenja budućnost liječenja i brige o pacijentima. Istovremeno, ona ostaje snažna zagovornica etike u tehnologiji, jednakosti u medicini i afirmacije žena u nauci.

U svom govoru, opisala je ono što sama naziva "improbabilnom pričom", koja je uključivala mnoge neočekivane obrte i teške trenutke:

- Postala je samohrana majka na svoj dvadeseti rođendan.
- Morala je ostaviti svog jednogodišnjeg sina 200 kilometara daleko kod roditelja kako bi završila medicinski fakultet.
- Sa 27 godina bježi iz rata sa samo jednim koferom i nekoliko stotina dolara ušivenih u kaput.
- Sama je učila turski jezik iz engleskih udžbenika – unatrag.
- U Floridu je stigla 1999. godine, sa dvije torbe i četverogodišnjom kćerkom – počinjući sve ispočetka.
- Prvi put je naučila voziti automobil tek sa 36 godina.

Izvor: Radiosarajevo.ba



Karadžoz

AUTOROVA BIOGRAFIJA

Rođen sam u srijedu, 11. 02. 1953. u 07:15 u Zagrebu, dakle u znaku Vodenjaka, a i u podznaku. Pamtim mlijeko u prahu i Trumanova jaja. Od prve godine živio sam u Banjaluci, gdje sam se školovao. Prvu priču sam napisao sa četrnaest godina, a prvu sam objavio sa dvadeset. Cijelo vrijeme gimnazijskih dana pišem, uglavnom pripovijetke i dramske tekstove. Poslije gimnazije sam studirao dvije godine pravo, a usput slušao i predavanja iz književnosti na Pedagoškoj akademiji u Banjaluci. Putovao sam i nastupao čitajući svoje "rane radove" od Triglava do Đevđelije jer sam kao dijete iz mješovitog braka vjerovao u "bratstvo i jedinstvo".

Sa dolaskom demokracije i rata odlazim u Švedsku, a prethodno sam izbjegao pet regrutacija u vojsku RS. U izbjegličkom logoru u Ystadu predajem bosanskoj djeci maternji jezik, povijest i zemljopis od 5. do 8. razreda. Zajedno sa Senadom Angelov i Mehmedom Mešićem sam autor čitanke i radne sveske "Naši mostovi" za bosanski jezik koje su finansirali Ministarstvo prosvjete Kraljevine Švedske. U Stockholmu radim kao animator kulturnih manifestacija u bosansko-švedskom udruženju "Ljiljan" i voditelj recitatorsko-dramske sekcije za djecu i omladinu. Radim u redakciji "Glasa BiH"

(Stockholm, 1993/95.), i objavljujem eseje u kulturnom listu Bošnjaka "Behara" (Zagreb, 1995). Prelaskom u Norvešku radim kao dopisnik za europsko izdanje "Oslobođenja" 1995/96., "Bosanske pošte" (Oslo, 1995/98.), "Bosanske riječi" (Göteborg 1996.) i na radio "Beharu" u Oslu 2000.

Između 1996. i 2000 četiri puta se vraćam u BiH i radim na radiju, redakciji novina i televiziji (sve u Federaciji), ali u zemlji koja je podijeljena između političara i tajkuna ne uspijevam nigdje jer ne želim pripadati ni jednoj političkoj stranci. Zato od 2002. lutam Europom (Köln, Frankfurt, Amsterdam, Beč, Dubrovnik) i zaustavljam se u Sarajevu. Nastojim prezentirati radove koji su nastali u egzilu međutim pošto nisam bio u domovini "kad je grmilo" ne uspijevam ništa.

I dalje vjerujem da ima nade za nomade i pišem, pišem, pišem... Nudim izdavačima sve ono što Bosna nema, a treba imati ("Bosansku seharu" – zbirku poslovice, "Bosanski rodoslovi" – genealoške karte bosanske kraljevske dinastije Kotromanića i visokog plemstva) – međutim to njih ne interesira. Demoraliziran prelazim u Split i tada nastaje moj književni uspon...

Nastavak iz prošlog broja

– Pusti sada obraz. Vlast gleda u jezik, a ne u obraz. Zar vlast ima obraz? – reče Đulić, a Jovo klimnu glavom u znak slaganja s Rasimom.

– Vjeruj mi Osmane, ni meni nije drago što dolazi nova carevina. Turska Carevina nije moje vjere, ali ni od Austrije ne očekujem nešto bolje. Od mene su tražili da izađem kao katolik na poklonjenje njihovim komandantima, ali ja neću. Leći ću sutra u krevet i reći ću braći da sam bolestan. I neću dati nikome da ide umjesto mene. Pa ako dođu u samostan, neka me i ubiju. Jednom se umire, a moja duša je umorna od života. Ja sam čovjek od onog svijeta i moj odlazak s ovog svijeta neće biti nikome preveliki gubitak...

– Svi naši pravoslavci odlučili su da postupe kao i braća muslimani. Ni jedan od nas neće sići u čaršiju, ni dići čefenak²⁰⁶...

Razgovor se vodio haman do sabaha.

– Mislić će neko da smo učili teraviju.²⁰⁷ – našali se Rasim.

– Bolje i to da misli, pobratime Đuliću. – odgovori mu fra Ivan – ...Nego da misle da smo htjeli dići ustanak protiv Švabe...

– ...Ja se ne igr'o Karadžorđa... – promrsi kožar Jovo.

– Tiše, grom vas ne spalio... Noć ima veće uši od dana. – reče im Karadžoz.

– Kako onaj reče – noć ne spava...

Prijatelji klisnuše, kao lopovi, preko ograda i živica, preko plotova, kroz tarabe, preko bašči i avlija – svako svojim putem.

3.

Württemberg je sljedećeg dana, 31. jula 1878. ušao u praznu Banjaluku. Jedino ga je na periferiji čaršije, iz štala dočekalo mukanje krava i roktanje svinja. Tek sutradan na nagovor okupatora izašla je delegacija čaršijskih prvaka da iskaže dobrodošlicu nadvojvodi Spasitelju, oslobodiocu... U toj grupi nije bilo fra Ivana Kuhača. Ležao je "bolestan" u svojoj ćeliji, u samostanu na Petričevcu, a ni kožara Jove Popovića ispred svih esnafa Banjaluke.

Prvi dani augusta bijahu mirni. To vrijeme na Pobrđu bijaše iskoristio Fehim efendija šaljući kurire u Bronzani Majdan i Prijedor, u Skender Vakuf i Kotor Varoš, u Jajce i Varcar Vakuf, u Prnjavor i Derbentu – sve ih pozivajući na ustanak: i muslimane i kršćane. Tad je čak stotinjak azapa dezertiralo iz Kastela i pridružilo se ustanicima na Pobrđu. Iz okolnih mjesta dođe preko stotinu Bošnjaka. U gradu se i pored toga nije osjećala napetost, izgledalo je da čaršija živi svojim od ljeta tromim, svakodnevnim životom.

A četrnaestog dana augusta je puklo. Ustanici su se obušili na čaršiju. U tom puškaranju jedna grupa je napala i kuću austrijskog vicekonzula. Zapalili su je, prethodno je opljačkavši, čak su i kasu iz nje odnijeli. Muslimani, katolici, pravoslavci – čaršijlije, pridružili

²⁰⁶ čefenak – krilo na starinskom dućanu. Bila su dva; kada se otvori gornji, on je činio strehu i sjenu od sunca te zaštitu od kiše, a donji je služio da se na njega izloži roba i bio je pričvršćen konopcem ili lancom za dućan.

²⁰⁷ teravija – noćna ramazanska molitva, sastoji se od dvadeset rekata.

se ustanicima, pucajući iz svojih kuća na austrijske vojnike. Bitke su trajale cijeli dan i po čitavom gradu. Tek u zoru, ne znajući šta će, austrijske vlasti podmetnuše na dvadesetak mjesta vatru, počev od Bazara, pa onda po svim bogatijim banjalučkim kućama, ne gledajući da li je to kršćanski ili muslimanski dom.

Tri dana Banjaluka je gorjela, a okupatorska vojska ubijala je svakoga tko je uzео kantu s vodom i krenuo gasiti požar. Izgorjelo je više od pola čaršije. Istovremeno su pala i velika hapšenja. Pohapšeni su najbogatiji banjalučki begovi, katoličke zanatlije i pravoslavni trgovci. Pola ih je odmah odvezeno u Berbir i dalje preko Save u gradiški zatvor, a viđenije Banjalučane vlasti su zatvorile u kazamat Kastela. Zapad je svojom civilizacijom prodro u "zaostali" Istok da ga europeizira.

4.

Peti dan rada ratnog prijekog suda, vojnici izvedoše u grupi: Osmana Karađoza, Jovu Popovića i fra Ivana Kuhača. Vojni tužilac obrati im se na njemačkom jeziku.

– Neka mu netko kaže – prekinu ga Osman – da ja razumijem i govorim samo bosanski jezik.

Tumač to preveđe sudiji.

– A vas dvojica? – zapita tužilac – Jedan je pravoslavac, a drugi katolik...?

– Ja znam samo bosanski. – reče Jovo.

– Ja također govorim bosanski. Naš bošnjački puk razumije samo svoj jezik, a i ja sam dio toga puka. – reče fra Ivan.

Tumač sve to preveđe sudiji.

– Fratar Kuhač je bio na studijama u Grazu... – reče sudija – Zar je tamo govorio taj svoj bosanski, narodni jezik?

Razumjevši sudiju, fratar mu odgovori na bosanskom:

– Ja govorim u svojoj domovini samo bosanski.

– Vi ste katolik? – ponovo zapita sudija.

– Jesam. – odgovori fratar – Ali sam prvo – Bošnjak.

– ...I nećete govoriti njemački? – nastavi sudija.

– Ja imam pravo da govorim svojim maternjim jezikom. A moja mati je Bosna – bio je uporan stari fratar.

– ...Da li je ovo rasprava o jeziku? – usudi se da nešto kaže i službeni advokat Bošnjaka.

– Ovo je pitanje principa! – odgovori braniocu sudija – Ovaj optuženi zna njemački, a ne želi da ga govori. On dakle ometa rad ovog suda, omalovažava rad carske institucije...

– A zašto sam ja zapravo optužen? – prekinu fra Ivan sudiju.

Tumač opet preveđe sudiji, a ovaj planu:

– Kriv si zato što si s ovom dvojicom 30. jula ove godine planirao bunu protiv austrougarske vojske!

Fra Ivan to preveđe Osmanu i Jovi.

– Ovaj je lud! – reče Osman.

– Tiše pobogu, tumač sve prevodi. – šapnu Jovo.

– Efendija, kadija, šta li si, ja sam samo karađoz i ne razumijem se u politiku...

– ...Glumac dakle – prisjeti su sudija šta bi moglo značiti karađoz, kad mu je tumač preveo Osmanove riječi. Diže se sa stolice – A šta sada glumiš ovdje...? Možda – Don Karlosa²⁰⁸?!

– On je vjerovatno igrao dušu svog, kao što ja igram dušu svoga naroda. Razlikujem insana od hajvana. Govorim vam o ljepoti, o ljubavi...

– Kaješ li se? – prekinu ga sudija.

– Za što? Je li zato što sam Don Karlos, ili Karađoz? Ne!

– A ti Jovo Popoviću, osjećaš li se ti krivim? – upita sudija kožara.

– Nisam planirao nikakvu bunu. Ja sam samo trgovac i kožar...

– Znači ne osjećaš se krivim, pa se ni ne kaješ. – brzometno je zaključivao sudija – A ti fratre? Ti si ipak civiliziraniji. Ti si pastir u svome narodu.

– Ni za šta ja nisam kriv, kao ni ova dvojica mojih prijatelja. I molim vas da nam sudi civilni sud, jer mi nismo vojnici...

– Piši! – naredi sudija pisaru – Odriču optužbe, ali su krivi... Presuda je – smrt strijeljanjem. Žalbe i pomilovanja nema. Kazna će se izvršiti odmah. Sljedeći!

– Ovo ti je: kadija te tuži, kadija ti sudi – reče Osman – Što je tu je. Da te poljubim brate Ivo... I tebe Jovo... Nemojte mi šta harotiti²⁰⁹... Nemojte se gore, na Nebu družiti s Karađozima, izgleda da to nije zdravo...

– Ma hajde Osmane pobratime, nisi ti kriv... Nebo tako hoće... – odgovori mu Ivan.

– Kakvo je to nebo... – reče za sebe Jovo.

Vojnici ih staviše kraj zida kazamata i vezaše im ruke na leđima. Komandir streljačkog stroja isuka sablju, diže ju u zrak i zapovijedi stroju da nišani.

Tada Karađoz okrenu leđa vojnicima. Komandir streljačkog stroja priđe Osmanu i okrenu ga licem prema puščanim cijevima. Kada se komandir vrati do stroja, Karađoz se opet okrenu. Komandir, kada to vidje, iznova okrenu Karađoza.

Treći put, čim mu je komandir okrenuo leđa, Karađoz se odmah okrenu, rukama svuče svoje čakšire, bljesnu mu guzica pred izbečenim očima carskog suda, a iz nje pokuljaše govna. Po tom navuče čakšire, brzo se okrenu, kao da ništa nije uradio i viknu sudiji:

– ...Ovo je moja zadnja predstava. Sada znam da ostavljam smrad da živi na ovom svijetu. Mogu čist na nebo. Ovo što sam uradio moje je skromno mišljenje o ovom sudu i vašoj Carevini...!

Tumač sve to preveđe sudiji, a ovaj dreknu:

– Vatra!

Vojnici opališe plotun istovremeno kada laktovima Osman gurnu napred i Ivu i Jovu.

Sve tri Bošnjaka krenuše ka streljačkom stroju.

Već pogodene, zadnjom snagom Karađoz ih je i dalje gurao svojim laktovima, da ne padnu u izmet.

Stroj po komandi, skoro u panici, opali još jedan plotun i tek tada Bošnjaci padoše licem na zemlju, na dva metra od nezvijenjenih vojnika.

X. ĐIDANA (1921.)

1.

Dvije decenije pričalo se po banjalučkoj čaršiji kako je babo Ahmeda Karađoza, rahmetli Osman, završio život. Od toga vakt²¹⁰ počela je po čaršiji kružiti izreka i za Habsburge i za Austro-Ugarsku Monarhiju:

– ...Poserem ti se ja na tak'u vlast!

Svih četrdeset godina Banjaluka je napredovala baš kao i cijela Bosna. Bošnjaci su se iseljavali u Sandžak, pa u Makedoniju, a onda su stizali u Tursku, koja ih je ostavila na cjedilu. Vjera je bila jača od mutnog osjećanja da su narod i da bi mogli postati čak i nacija. Vremenom su bosanski katolici definitivno postali Hrvati, a pravoslavci Srbi. Židovi su oduvijek bili Židovi, jer ih ni ranije nisu zvali judaistima (po vjeri) a zapravo ih je judaizam, kao i svugdje, nacionalno održao. I Cigani su čak bili Cigani, dakle imali su svoje narodno ime, bez obzira pripadali islamu, ili kršćanstvu.

Okupacija u Banjaluci nije zatekla ni jednu pravoslavnu crkvu, jer je ona, jedna jedina bila zapaljena fitiljem Ibrahima Bojića, još 1876. Ali već dvadeset i dvije godine poslije, ministar Benjamin Kallay odobrio je izgradnju zgrade pravoslavne eparhije. Franjevci su kupili zemlju od Šibićbega i digli novu crkvu i samostan jer su stari izgorjeli početkom okupacije. Svi franjevci koji su sišli do Crkvene, na Laušu da zahvate vodu, bili su ubijeni na licu mjesta. Za njima su se povel i trapisti koji su došli u Banjaluku sedam godina prije okupacije. Kupivši zemlju od Delipaše, izgradili su samostan i crkvu Marija Zvijezda. Na svom imanju izgradili su prvi parni mlin u Bosni i pivaru, a nekoliko godina potom i suknaru. Napravili su čak i prvu elektranu u Bosni, pa Banjaluka počinje svijetliti i noću od 1899. Taj dio grada kasnije je po bivšem vlasniku prozvan Delibašino selo. Tih godina, turska uskotračna pruga Banjaluka-Dobrljin povezana je sa Siskom, i dalje sa Zagrebom, Budimpeštom i Bečom. 1903. grad dobiva prvi hotel "Balkan". U grad su došli čak i protestanti. Dvanaest godina po okupaciji Banjaluka dobiva i Gimnaziju. 1906. godine u gradu počinje djelovati muslimansko društvo "Gajret", ali i propada pokušaj Mehmedbega Džinića da pokrene list "Hakijet".

Osim što je Banjaluka prva u Bosni dobila krovove od crijepa, najljepše što je Austrija ostavila zelenom gradu jeste – sađenje sedam hiljada kestenova. U tom poslu sudjelovali su svi stanovnici grada sedam dana.

U komi je već dugo bio "Bolesnik s Bosfora", ali i europska "Grobnica naroda". Bolesnika i Grobnicu zamijenila je Provalija – Kraljevina SHS, tj. Kraljevina Jugoslavija. Krajem 1918. kroz Banjaluku se orilo: "Jugoslavija, Jugoslavija!", a dvije godine kasnije su Obznana i Zakon o zaštiti države pokazali što znači ta Jugoslavija. Jeste da su gradonačelnici Banjaluke bili Bošnjaci, zato što su uvijek bili u većini u čaršiji, ali je zato veliki župan Vrbaske banovine uvijek bio Srbin. Jeste da se uredbom iz 1923. u svim državnim ustanovama i školama dvije sedmice u mjesecu trebalo pisati latinicom, a druge dvije ćirilicom – ali se zaboravljalo da je u Banjaluci živjelo pet sedmina stanovništva koje piše latinicom, a samo dvije sedmine koje pišu ćirilicom.

2.

Ahmedu su Karađozu vlasti Vrbaske banovine zabranile da igra svoje predstave. U obrazloženju Banske uprave, broj 4762/20–53 rečeno je da "takav oblik pozorišta, zastarjele, konzervativne, orijentalne tradicije treba prevazići modernim i suvremenim predstavama". Igrale su se obje satire Petra Kočića, zatim Dragiša Vasića "Vojnik novog doba" i "Volga, Volga" Dušana Nikolajevića – sve kao gostovanje iz Beograda. Banjaluka tada još nije imala svoje kazalište, pa je čaršijskoj raji zabrana karađoza, koji se do tada javno igrao svake subote uvečer – teško pala.

Jedno je popodne naš Ahmo legao potrbuške u travu svoje avlije, stavio travku u usta, nalaktio se, a dlanovima podbočio vilice i zamislio se:

"Jebo ti ovu vlast... Ne da mi ni da živim. Doja hoće neke moderne predstave, a tko će ih igrati, kada nemaju glumište?! Dođu im jednom u dva mjeseca oni iz Beograda i to je sve. Prde u vjetar... Šta da radim, mila moja majko? Glup nisam, a izlaza ne vidim... A valja mi prehraniti ženu i djecu... Zaista, uvijek čujem te priče koje kruže po dunjaluku: "Bosanci su glupi." Ne bih ja rekao da je to tako. Nismo mi glupi. Ne može to biti. To smišljaju oni iz prijeka, preko Drine i Save. Za hrvatsku i srpsku gospodu mi smo glupi. A oni su, kao – pametni?! E jebem ih u mozak! Lako im se šegačiti na tuđi račun... Pa što se onda i ja ne bih zezao na njihov račun? Jesam li ja Karađoz, ili nisam? I nije li Nasrudin Hodža bio bistriji i od samog sultana? A ja, Karađoz, ja sam njegov nasljednik, njegova sam svijetla sjena na zemlji... Nismo mi Bosanci glupi, mi se samo pravimo nevješti i naivni...!

Tako ležeći u travi, igrajući se s Đidanom, počeo je Ahmo Karađoz izmišljati pričice, ono što se uskoro nazvalo – vicevi. Ranije se pitao tko to izmišlja viceve, a tada je shvatio da viceve izmišljaju sasvim normalni, obični ljudi koji vole da se šale sa životom. Ubrzo se kroz čaršiju pročulo da po mehanama hoda Ahmo Karađoz, s Đidanom na ramenu i priča viceve o Bosancima, na račun Bosanaca.

3.

Ahmo bi ulazio u bašču neke birtije²¹¹ i dižući fes s glave da bi ga odmah po tom vratio na ćivericu,²¹² govorio:

– Selam alejkum,²¹³ pomoz' Bog, 'valjen Isus, šalom²¹⁴ i zdravo vam bilo svima!

Sjedao bi u budžak bašče i počinjao svoj monolog znajući da se najmanje pola ljudi u bašči okrenulo prema njemu.

– Pa kad mi netko kaže ne popij?! Šta ne popij? Krvi bih se ja svoje napio samo da nije otrovna, a kako ne bih čokan mučenice?! Daj mi čokan i grumen travničkog sira, onog sira što ga vrhovci zovu vlašički sir – a zapravo je travnički i tako će ostati uvijek... A što mi je krv otrovna? Kako ne bi bila kada se neka guja uselila u mene, pa me prži već godinama svojim čemerom. Bog d'o, da ju mogu ispljunuti kao šljajm ujutro. Al' ne da se beštija, pustila svoj rep do želuca, a njen jed osjećam u sred srca. Znam i koja je to guja. Zove se Prošlost. Jeste, Prošlost je guja nad gujama. Njojzi nema lijeka, osim jednog: rakija. Kad uzmem tu medicinu ja zaboravim da nosim prošlost u sebi. Eto, zašto ne volim da mi netko kaže: "Ne popij!"

²¹⁰ vakat – vrijeme, doba.

²¹¹ birtija – kafana, gostionica.

²¹² ćiverica – u doslovnom značenju kapa, ali i sinonim za glavu.

²¹³ selam alej(kum) – pozdravljam te.

²¹⁴ šalom – židovski pozdrav: zdravo.



Föreningarnas dag – Dan udruženja

Lijepa tradicija je nastavljena



Foto: Goran Mulahusić

Piše: Mirsad FILIPOVIĆ

Grad Motala nalazi se na obalama drugog najvećeg jezera u Švedskoj – Vätternu. Ovo prekrasno, nebesko plavo jezero dugačko je oko 150 kilometara, a na pojedinim mjestima široko više od 25 kilometara. Krase ga duge pješčane plaže, među kojima se posebno izdvaja Varamon – plaža duga nekoliko kilometara, koja važi za najveću pješčanu plažu u Skandinaviji. Mi koji ovdje živimo dodali bismo i – najljepšu. Motala već dugi niz godina njeguje lijepu tradiciju obilježavanja Dana udruženja. Ipak, nakon političkih promjena, ova manifestacija je privremeno prestala da se održava. Zahvaljujući prijedlogu Socijaldemokrata, ove godine tradicija je ponovo oživljena.

Datum 23. august određen je za ponovno održavanje ove izuzetno važne manifestacije. Pripreme su trajale nekoliko mjeseci, a sam događaj bio je organizovan u zatvorenom i otvorenom prostoru, u zavisnosti od aktivnosti kojima se bave udruženja u Motali. Sve se odvijalo u strogom centru grada – u gradskom parku i zgradi **Folkets Hus** (Narodni dom). U prizemlju Narodnog doma, gdje se nalazi gradska biblioteka, predstavljale su se političke partije aktivne u lo-

kalnom parlamentu (njih osam), kao i etnička udruženja – među kojima i naše, **Bosanskohercegovačko udruženje "Ljiljan"**. Svoj štand imala je i Islamska zajednica. Ukupno je bilo predstavljeno 22 udruženja. Na spratu Narodnog doma bila su smještena udruženja različitog karaktera: penzionerska, humanitarna, kulturna, muzička, te udruženja koja se bave različitim zdravstvenim i socijalnim pitanjima – ukupno oko dvadesetak.

U gradskom parku nalazio se najveći broj udruženja, njih 47, pretežno sportskih, a na velikoj pozornici, postavljenoj posebno za ovu priliku, nastupala su muzička, plesna i pozorišna udruženja. Vrijeme je bilo idealno, a činilo se kao da se cijeli grad preselio u park. Djeca i odrasli su učestvovali u raznim aktivnostima, pratili bogat program na pozornici i posjećivali brojne štandove. Naši štandovi su takođe bili veoma posjećeni. Prisustvovala su i tri od četiri dosadašnja predsjednika udruženja "Ljiljan", koji su predstavili aktivnosti udruženja i odgovarali na brojna pitanja posjetilaca. Budući da je sjedište **Saveza Banjalučana u Švedskoj** upravo u Motali, prisutni su bili i njihov predsjednik i blagajnik. Naš neumorni fotograf Goran Mulahusić profesionalno je zabilježio mnoga zanimljiva dešavanja svojim aparatom.

Na kraju, s ponosom želimo podsjetiti da je 2013. godine naše udruženje proglašeno najboljim u opštini Motala, a 2016. smo osvojili prvu nagradu na takmičenju za najboljeg prijatelja djece – **Bar-nens vän**. Naše vrijedno udruženje ponos je nekoliko stotina naših sugrađana koji ovdje žive. Udruga "Ljiljan" i Islamska zajednica uspješno djeluju u Motali već više od trideset godina.



Tri predsjednika našeg udruženja: Mirsad Filipović, Sead Mulahusić i Zlatko Avdagić



Zlatko je predstavljao Islamsku zajednicu



Udruženje ljubitelja prirode



Karatisti pokazuju svoje umijeće



I harmonikaši imaju svoje udruženje



Predsjednik obrazovnog odbora u komuni Ann-Charlotte Lexén (Moderaterna) na našem štandu



Publika je uživala



Dječije udruženje Junis

Föreningarnas dag 23 aug, kl 10-14



Föreningarnas dag 23 aug, kl 10–14

Program

STADSPARKEN

- 10.00 Invigningstal av Kultur- och fritidsutskottets ordförande Per Stark
- 10.10 Musik med Motala Blåsorkester
- 10.30 Prova på dans med Kulturskolan
- 11.00 Musik med MotalaDraget
- 11.30 Dansuppvisning med NBV
- 11.50 Prova på dans med Kulturskolan
- 12.00 Boxningsuppvisning med BK 30
- 13.00 Dans med Wetternduggarna
- 13.30 Musik med Motala Världsorkester

SKEPPARPINAN

- 10.30 Dansuppvisning med Junis Förgätmigej
- 11.00 Musik med Mikael Leonardsson
- 11.45 Musik med Motala Blåsorkester
- 12.45 Musik med Mikael Leonardsson
- 13.30 Musik med Wetterblecket

TEATERSALONGEN FOLKETS HUS

- 12.30 Familjekonsert med Kulturskolan



45

BIBLIOTEKET

Balkanika
Bosniska föreningen Ljiljan
Bosnisk Islamiska Församlingen
Centerpartiet
DHR
Eritreanska föreningen
Heidenstamsällskapet
HRF Västra Östergötland
Internationella Kvinnoföreningen
Liberalerna
Mjölby Motala FN-förening
Moderaterna
Motala Biologiska Förening
Motala Finska Förening
Motala Församling
Motalan Nasevat
Naturskyddsföreningen Motala
Neuro Motala Vadstena
POSK - Partipolitiskt obundna i Svenska kyrkan
Socialdemokraterna
Sverigedemokraterna
Vänsterpartiet

46

FOLKETS HUS

ABF Östergötland
Brottsofferjouren
Diabetesföreningen Motala Vadstena Mjölby
Hela Människan Motala Vadstena
Föreningen Östergötlands Barn (FÖB) Vadstena Motala
Historieföreningen Sverker
Hjärt- och lungföreningen Motala
Hyresgästföreningen Motala/Vadstena
Intresseföreningen Motala Verkstad
IOGT-NTO Lf 52 Union
Junis Förgätmigej
Kulturföreningen 59:an
Kulturverkstan K-ringen
Motala Bridgeallians
Motala Dart Club
Motaladraget
Motala Filmstudio
Motala Hembygdsförening
Motala Jazz och Blues
Motala Kvinnojour
Motala Lokalrevy
Motala Soroptimistklubb
Motala Teaterförening
Motala Teaterverkstad
Motala PRO
NBV Nykterhetens Bildningsverksamhet
PRO Motala Väster
Reumatikerföreningen Motala-Vadstena
Rädda Barnen Motala Vadstena
Röda Korset Motala
Senioruniversitetet Motala Vadstena
SKPF Pensionärerna avdelning 51
Sköldkörtelförbundet i Östergötland
SPF Seniorerna Baltzar Motala
SRF Motala Vadstena
Strokeföreningen Motala-Mjölby med omnejd
Västers BTK
Wetterblecket



Crveni Krst



Jedno od udruženja penzionera



Izvrstan koncert motalskih muzičara



Naš štand je bio dobro posjećen



Predstavnici političkih partija: Socialdemokraterna i Vänsterpartiet (Socijaldemokrati i Lijeva partija)



VRIJEDAN

Na novom radnom mjestu šef upita djelatnika:

- Čovječe, vi već imate devetero djece! Koliko ste dugo u braku?
- Pa 11 godina. Ali jednu godinu sam bio nešto bolestan...



ISKORIŠTENOST

Liječnik upita pacijenta Škota:

- Je li vam lijek pomogao?
- Kako da ne! Reuma je nestala, žena više ne kašlje, a s ostatkom sam opraio suđe!

STRAHOPOŠTOVANJE

Dva prijatelja razgovaraju:

- Jesi li ikad spavao s policajkom?
- Ne. Uvijek me bilo strah da će me kazniti zbog prekoračenja brzine.



STAROST

U školi učiteljica pita Pericu:

- Koliko ti je star otac?
 - Deset godina!
 - Kako deset, kad i ti imaš deset?
- A Perica mudro odgovori:
- Pa on je postao otac tek kad sam se ja rodio!

ŠAHOVSKA PARTIJA

Jedan čovjek šeta ulicom i prolazi kraj dvorišta. Ugleda mladića i psa kako sjede za stolom i igraju šah.

Zaustavi se i promatra. Nakon deset minuta pas matira mladića.

Čovjek ne može vjerovati:

- Mladiću, imate najinteligentnijeg psa kojeg sam ikad vidio!

A mladić mirno odgovori:

- On inteligentan? Ma dajte... Ovo mu je prvi put da je pobijedio.

- Izbjegavajte izlaganje suncu i visokim temperaturama. Sklonite se na mirno, hladnije mjesto i pijte puno tekućine



“ŽENA SA KNJIGOM”

Bosna i Hercegovina stihovima vezena



Festival u dvorištu Careve džamije u Stocu

*Ljeto u našoj domovini - na krilima
književnog festivala “Žena sa knjigom”*

Poruke ljubavi i zajedništva

Otvaranje samog festivala “Žena sa knjigom” održano je 20. augusta u Centru za kulturu u Mostaru, kada je i treća zajednička zbirka raširila svoja krila i poletjela među ljubitelje lijepe riječi. Zbirku sa ovogodišnjeg festivala predstavile su Edhija Mahić, predsjednica Udruženja, Sanela Kuko, predsjednica skupštine Udruženja i Anesa Karaica, recezentica ovogodišnje zbirke. Svojim autorskim radovima u zbirci se predstavilo čak 135 autorica iz 19 zemalja svijeta uključujući autorice iz domovine Bosne i Hercegovine te susjednih joj zemalja, Crne Gore, Hrvatske, Srbije, ali i drugih kao što su Turska, Norveška, Sjedinjene Američke Države i mnoge druge.

Drugog dana ovog fantastičnog festivala upriličena je posjeta dječijem domu “Mostar” i dječijem vrtiću “Zemzem”, gdje su najmlađe uz neponovljivu “Baku pričalicu”, Vidu Sretu Žuljević, zabavljale i druge autorice za djecu, među kojima i Nura Suljkanović,



Piše: Anesa Karaica

Proteklo ljeto, a posebno mjesec avgust, bili su u Bosni i Hercegovini ljepši, vedriji, za bukete poezije koje su nam poklonile naše pjesnikinje: treći javni poziv Udruženja književnica i ljubitelja umjetnosti “Žena sa knjigom” odjeknuo je mnogo šire nego prethodnih godina. Tako je ovaj književni festival trajao skoro cijeli tjedan, a odvijao se u šest gradova naše domovine Bosne i Hercegovine, sa više od 80 učesnica..



Publika na otvaranju festivala u Mostaru



S lijeva; Anesa Karaica, Sanela Kuko, Edhija Mahić



Festival u Vezirovom dućanu u Travniku



Festival u dvorištu Franjevačkog samostana u Kraljevoj Sutjesci

Sanja Primorac i Leila Kević. Zatim je festival uspješno realizovan na značajnim historijskim lokacijama naše domovine; u dvorištu Careve džamije u Stocu, kinosali Igman na Ilidži, u parku Ravne pod piramidama u Visokom, u franjevačkom samostanu u Kraljevoj Sutjesci, te Vezirovom dućanu u Travniku. Nakon prelijepih poruka ljubavi i zajedništva festival se vratio u Mostar, gdje je osim svečanog programa odjave festivala priređena dodjela zahvalnica učesnicama i ovogodišnjem organizacionom odboru koji su činile; Edhija Mahić, Sanela Kuko, Sanela Kukrica, Edita Mulaosmanović, Sanela Čopelj, Sanella Cero, Sara Kljajić, Zlata Memišević i Anesa Karaica.

Predsjednica Udruženja književnica i ljubitelja umjetnosti "Žena sa knjigom", Edhija Mahić ovom se prilikom zahvalila eminentnoj muzičkoj podršci ovogodišnjeg festivala, bračnom paru iz Zagreba. Pjesnikinja Sonja Kušec-Bećirević flautom je vješto pratila neprevaziđeni bosanski sevdah njenog muža, pjesnika i pisca, Abdullaha Alije Bećirevića, te svojim učešćem dala nostalgичnu notu cjelokupnom festivalu. Prema riječima predsjednice, Edhije, ovogodišnju realizaciju književnog festivala "Žena sa knjigom" udruženje duguje zahvalnost svojim glavnim sponzorima, BH Telekomu, Gradskom vijeću Grada Mostara, Turističkoj zajednici te Univerzitetu "Džemal Bijedić" u Mostaru, kao i mnogim drugim lokalnim sponzorima iz gradova u kojima je festival održan.

U nastavku vam donosimo pjesme nekoliko autorica predstavljanih u zbirci;

„Sag od ćilibara“, debitanska je pjesma za djecu i mlade, Edine Sandić, bBanjalućanke sa švedskom adresom. Dok je pjesma "Tahir" debitantska poema Mirele Delić, Tuzlanke, sa švedskom adresom, inače autorice nekoliko romana, koja se u ovoj zbirci predstavila i stihovima.

SAG OD ĆILIBARA - Edina Sandić

*Jesen zlatom krajolik boji,
drvenom kičicom listove šara
Ko pamuk meki na tratini stoji,
lišćem satkan sag od ćilibara.*

*A po njemu tiho šapicama tapka,
jedan zečić, radoznali, mali,
a zatim ga slijede i svi drugi,
ove šume, vjerni stanari.*

*Radujuć' se mekoći i jeseni ranoj,
u žmirkavim suncem, okupanom danu,
tapkaju po rosnoj stazici znanoj,
razigrano njuškicama tražeći hranu.*

*Svakoga jutra sag rosa sapere,
ostavljajući svoje biserne trage,
dok nad njim ogoljele grane trepere,
skupljajući nove za proljeća snage.*



Predsjednica udruženja Edhija Mahić i guardian Franjevačkog samostana fra Bono



Članice udruženja bacaju cvijeće u Neretvu za žene žrtve nasilja



Sonja Kušec-Bećirević i Abdullah Bećirević sa sevdahom u Travniku



TAHIR - Mirela Delić

*Ne čuje se plač, ne čuje se zov,
ostao je muk, bez mirisa snova.
Tihi otkucaj, u meni se skri,
prolazi vrijeme, al' ostaješ ti.*

*Ruke su prazne, a srce te grli,
svaka misao o tebi se vrti.
Bio si svjetlost, tek bljesak što traje,
a sada u tišini zauvijek staje.*

*Ko može shvatiti bol majke što pati,
kad svijet gleda naprijed, a srce se vrati?
U stomaku tišina, a u duši glas,
"Volim te, dijete, zauvijek si naš."*

*Noći su duže, dani bez lica,
vrijeme je stalo među zidovima bola.
Tvoje ime šapućem, a vjetar ga nosi,
da li ga čuješ, negdje visoko?*



Organizacioni odbor 3. Festivala, s lijeva: Edita Mulaosmanović, Sanella Cero, Sara Kljaić, Zlata Memišević, Edhija Mahić, Sanela Kukrica, Sanela Kuko, Sanela Čopelj, Anesa Karaica

*Ispod zvijezda, negdje daleko,
moje su suze tvoja kolijevka meka.
Nikad zaborav, nikad kraj,
jer ti si moj dio, moj izgubljen raj.*

Milkica Marjanović iz Banje Luke u zbirci se predstavila pjesmom „Zasmijana“, a Indira Kljaić iz Bosanskog Broda, sa stalnom švedskom adresom, u zbirci se predstavila pjesmom „Kletva“.

ZASMIJANA - Milkica Marjanović

*Mojom glavom razbićeš kamen
A krvlju na samrti izliječiti ranjene,
Ja sam tropska biljka što na suvom raste
A korijen pusti dublje kad treba da uvene.
Mene ne brine da li ću pasti
Već ono zbog čega,
Iako mi je teško što nosim u sebi sve tuge svijeta.*

*Za mene je nježnost precijenjena –
Ja sam Inat Žena
I ne gajim milost prema svakoj svojoj slabosti.
Ispucaću rafal istine u kosti
I pretvoriti se u polje maka
Tek zasmijana pojmom straha.*

KLETVA - Indira Kljaić

*Od početka pisane riječi
stavljam potpis na ovu pjesmu.
Kad preselim anđelima
vi postajete moj osmi grijeh.
I nasljednik moje boli.
I ključ što otvara bravu smisla života.
Kada prestaje osveta, a započinje pravda.*

*U skrivenom nebu punom nabujale vode
potonu na dno nebesko i posljednja nada.
Požuti list rodnoga lista. Ne postojimo više.
Zagrljeni samrtnim pokrovom
odlazimo mrtvi iz mrtvoga grada.
Vrijeme mjerimo nehodajućim koracima od tada.
Vratiću se u oltar kameni na groblju.
I kada vam oprostite moje usahle oči
prokleće vas moje kosti.
U traganju čovjeka za čovjekom.*

Donosimo vam i kraći isječak iz recenzije – Jedna zbirka, jedan most i jedna spona, recenzija za zbirku sa trećeg međunarodnog festivala „Žena sa knjigom“ – : “Na treći javni poziv udruženja književnica i ljubitelja umjetnosti ”Žena sa knjigom“ za učešće u zajedničkoj zbirci stigle su 162 prijave iz čak 19 zemalja svijeta. Internacionalna komisija zadužena za detaljan pregled pristiglih radova, sastojala se od tri člana koja nisu članovi udruženja i nisu imali prava učešća u javnom pozivu, čime je dodatno osiguran kvalitet i nepristrasnost komisije. Članovi komisije bili su književnica Tatjana Tomić (Bosna i Hercegovina), književnik Ilija Balta (Hrvatska) i dr. Sadik Idrizi (Kosovo). Komisija je od pristigla 162 rada izabrala 134 koja su uvrštena u ovu zbirku. Najupečatljivija vizualna karakteristika zbirke je očuvanje originalnosti, što potvrđuje objavu učesnice koja je svoj doprinos poslala preveden na bosanski jezik uz koji je objavljena pjesma i na originalnom turskom jeziku. U zbirci su svoje mjesto na ćirilicnom pismu našle i jedna priča i jedna pjesma jer su takve pristigle u originalu, a neosporno doprinose bogatstvu i šarolikosti jezika. Zbirka je podjeljena u tri djela. Najzastupljenija je poezija, gdje su autorice dale svoj doprinos sa čak 109 pjesama koje obrađuju različitu, ali aktuelnu tematiku našeg vremena. Drugi dio zbirke je proznog karaktera i čine je kratke priče i odlomci iz priča i romana, njih 18, od kojih svaka daje svoj glas svijetu i ostavlja trag za sobom. Književnost za djecu zastupljena je u trećem dijelu zbirke gdje imamo četiri pjesme i tri priče. Pjesnikinje najčešće biraju slo-

ITTAS SYATELJÉ

**Znanjem stečenim u Šeher Banja Luci, osniva
Amila Kasum Ittas Syateljé u Göteborgu 2013. Godine.**

Banjalučkim šarmom i stečenim povjerenjem proširuje kontakte kako sa
privatnim osobama, tako i sa kompanijama za dizajniranje enterijera.

Danas nudimo šivanje kućnog tekstila (zavjese, prekrivači, jastuci) po mjeri
– za manje ili veće projekte.

**Za eventualne informacije/narudžbe
obratite se na:**

info@ittas.se
070 894 61 18

*Dobro došli u Ittas Syateljé, vaš etablirani
krojački atelje, s kvalitetom i stručnosti.*



ITTAS
SYATELJÉ

FRÅN
DET
BÖRDIGA
BAJKAN

PLIVIT WEB SHOP

Sve što vam treba od balkanske hrane i pića sada na jednom mjestu, uz mogućnost plaćanja putem Klarne

Ljubitelji balkanskih okusa više ne moraju obilaziti trgovine u potrazi za omiljenim proizvodima! Plivit Trade, renomirana kompanija koja se bavi uvozom i distribucijom balkanskih proizvoda, nedavno je pokrenula svoju novu online prodavnicu – Plivit shop, koja okuplja sve autentične proizvode iz ovog regiona na jednom mjestu.

Plivit shop omogućava jednostavnu i brzu kupovinu, a na platformi možete pronaći cijeli asortiman proizvoda koje Plivit Trade proizvodi i uvozi sa Balkana. Umjesto traženja po različitim radnjama, sada možete naručiti sve što vam treba iz udobnosti vlastite fotelje i to uz samo nekoliko klikova. Nema više nepotrebnih potraga – sve je dostupno na Plivit shopu!

Kupovina se obavlja preko Klarne, koja omogućava sigurno i praktično plaćanje. Sve što naručite bit će dostavljeno direktno na vašu kućnu ili željenu adresu, čime se štedi vrijeme i pruža maksimalna udobnost.

Na Plivit shopu možete pregledati i aktuelne ponude i kampanje, pa tako iskoristiti povoljne cijene i popuste na odabrane proizvode. Ova online prodavnica predstavlja savršeno rješenje za sve one koji žele uživati u autentičnim balkanskim proizvodima, bez potrebe za odlaskom u trgovine.



Posjetite Plivit shop odlaskom na stranicu www.plivitshop.se ili skenirajte QR- koji se nalazi pri dnu strane.

Kako skenirati QR - kod putem mobilnog telefona:

1. Otvorite kameru na svom mobilnom telefonu.
2. Usnjerite kameru prema QR kodu tako da bude unutar okvira na ekranu.
3. Telefon će automatski prepoznati kod, a na ekranu će se pojaviti obavijest.
4. Kliknite na obavijest kako biste otvorili vezu ili informaciju povezanu sa QR kodom.



*Kupovina osigurana od strane Klarna Bank

19 98

PLIVIT TRADE
FAM
GOLALIĆ



Skeniraj QR-kod